

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2019 / 04 FİYATI: 9 TL

23 Nisan

Ulusal Egemenlik ve
Çocuk Bayramı

Kutlu Olsun

Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nden Prof. Dr. Haberal'a Özel Tıp Ödülü

Yahya Aksoy:
**Çocukların
Gönlünde
Atatürk** Sh: 9

Erdem Akyüz:
**Atatürk ve
Bir Mutlu
Günü** Sh: 13

Cengiz Özakıncı:
**Modern
Cerrahinin
Babası
El-Zehravi**
Sh: 22

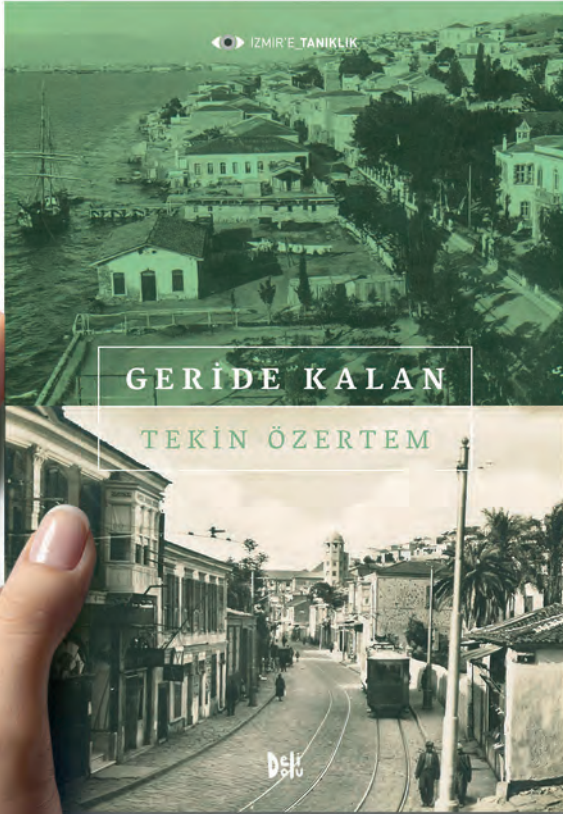
Tekin Özertem:
Seç Seç AI!
Sh: 93

Ömer Dedeoğlu:
**Van Gogh
ve Japon
Sanatı** Sh: 78

Erhan Kanyılmaz:
**Hitler'in
İntiharı** Sh: 117

Necdet Pamir:
**Venezuela'
daki
Karmaşa-
nın
Petrol
Boyutu** Sh: 43

Tekin Özertem'in İzmir'in geçmişine dair kaleme aldığı kitabı Geride Kalan, Delidolu Yayınları'nın çağımıza, kentlere, bireysel hikâyelere tanıklık etmek üzere oluşturduğu "Tanıklık" temalı kurmaca dışı eserler koleksiyonundaki yerini alıyor.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi
Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:
Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:
Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen
ve Yayın Genel Yönetmeni
Yardımcısı:
Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:
Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:
Faruk Güney

Yayın Danışmanı:
Yaşar Öztürk

Türk Dili Danışmanı:
Haydar Göfer

Eğitim Danışmanı:
Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:
Nükheth Alicikoğlu

Abone Servisi:
Hatice Taygan

Başkent Üniversitesi'nin bir kültür hizmeti olan Bütün Dünya 2000, Başkent Üniversitesi kuruluşlarından

Aküm Reklamcılık, Danışmanlık ve Yayıncılık Ajansı Sanayi ve Ticaret A.Ş.'nin 1. Caddesi No: 77, Bahçelievler, Ankara adresinde hazırlanmıştır.

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (*Anısal Başkan*)
Prof. Dr. Ahmet Mumcu
Prof. Dr. Solmaz Doğanca
Prof. Dr. Sevil Öksüz
Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,
Prof. Dr. Okay Eroskay
Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,
Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,
Prof. Dr. Levent Peşkirioğlu,
Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,
Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz, Sabriye Aşır, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe, Sedem Demir, Dr. Cihangir Dumanlı, Haluk Erdemol, Konur Ertop, Gürbüz Evren, Metin Gören, Nilay Karatosun, Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı, Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir, Zeki Sarhan, Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker, Melek Şirin Tolga, Necef Uğurlu, Dr. Mehmet Uhri, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara
Tel: (0312) 212 80 16
Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Resmi Efendi Sk. No: 46
Altunizade, 34662 İstanbul
Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11
abonebd@gmail.com

Baskı: APA Uniprint Basım Sanayi ve Ticaret A.Ş.
Hadımköy, İstanbul Cad. Ömerli Mah. No: 159
Arnavutköy, 34555 İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 27 / 03 / 2019

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 "Senden dileğim..."

Dr. Ufuk Akyol

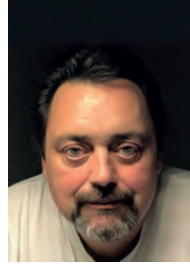
5

Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nden Prof. Dr. Haberal'a Özel Tıp Ödülü

- 9 Çocukların Gönlünde Atatürk
Yahya Aksoy
- 13 Atatürk ve Bir Mutlu Günü
A. Erdem Akyüz
- 17 Milli Mücadelede Liderin Önemi
Cengiz Önal
- 22 Modern Cerrahinin Babası
El-Zehravi Cengiz Özakıncı
- 29 Atatürk ve Aşk
Kaya Boztepe
- 34 Hakimiyeti Milliye Yazıları
- 37 23 Nisan 1920
Metin Gören
- 39 Sevgili Çocuklar
Nuray Bartoschek
- 43 Venezuela'daki Karmaşanın Petrol Boyutu
Necdet Pamir
- 48 Jefferson Şimdi Yaşasaydı Acaba Sally Konuşur Muydu?
Necdet Uğurlu
- 56 "Ben Kimim?"
Mete Akyol
- 59 Kut ül Amare
Dr. Cihangir Dumanlı
- 65 Kapitalizmin Sol Yanı
Barbaros Eneç
- 69 Türkiye Kıyılarında Alman - İngiliz Savaşı
Gürbüz Evren

İÇİNDEKİLER

- 73 Mitolojik Varlıklar
Berk Yüksel
- 78 Van Gogh ve Japon Sanatı
Ömer Dedeoğlu
- 83 "Hasretinden Prangalar Eskittim"
Konur Ertop
- 88 Dünya Sağlık Örgütü ve 7 Nisan Dünya Sağlık Günü
Prof. Dr. Recep Akdur
- 93 Seç Seç AII!
Dr. Tekin Özertem
- 99 Theseus'un Gemisi
Sabriye Aşır
- 103 İstanbul'un Geçmişini Düşlemek
Mehmet Ünver
- 108 Ahmed Arif
Sabri Kemal
- 112 Cahit Arf
- 113 Bethlehem'in Yıldızı
Haluk Erdemol
- 117 Hitler'in İntiharı
Erhan Kanyılmaz
- 124 Robinson Crusoe
Yaşar Öztürk
- 129 Rosenheim Ağaç Teknikleri Müzesi
İzlen Şen Toker
- 133 Geçmişten Günümüze Kadın Hakları
Av. Burcu Tayanç
- 139 Ekran Kullanımı Ebeveynler ve Çocuk Gelişimi
Sedem Demir
- 143 Mardin Mutfağı
Reha Tartıcı
- 146 Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay
- 36 İlk Dersimiz Türkçe
- 64 Gözün Sözü
- 98 Bilginizi Denetleyin
- 151 Çözümler
- 152 Yarının Büyüklüğü
- 154 Bulmaca
- 156 Satranç
- 158 Bize Gönderilen Kitaplardan
- 160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

“Senden dileğim..”

Kaç yaşında olurlarsa olsunlar, evlatlarımıza öğüt vermekten asla vazgeçemiyoruz korkarım. Yetmedi diye mi endişe ediyoruz? “Bunu daha önce söylememiştim” mi diyoruz? “Bunu da söylemeliyim”, “Unutmuş galiba, tekrar söyleyeyim...”

Neden bulmak zor değil.

“Oyuncağını arkadaşınla paylaşsana”, “Kırmadan dökmeden oynayın” dan başlayıp, “Terbiyeli ol!”, “Saygılı ol!”, “Tamahkâr ol!”, “Haddini bil!” e uzanan, oradan “İyi insan ol!”, “Kimseye zarar verme!”, “Çalma!”, “Hak gözet!” e giden birçok öğüdü zaman içinde tekrar tekrar veriyoruz.

Ülkemizde ve tüm dünyada, kalp ve damar cerrahisi alanında hakedilmiş bir yere sahip olan Prof. Dr. Aydın Aytaç, eğitiminin bir bölümü için yurt dışına giderken, annesi, merhum sayın Cemile Aytaç ona öylesine öz bir öğüt vermiş ki, bugün alanında çok başarılı birçok insan bu öğüdün yazılı olduğu bir pusulayı işyerlerinde, evlerinde hatta cüzdanlarında bulunduruyor. Beni de çok etkileyen bu öğüdü paylaşmak istiyorum sizlerle:

“Evladım,

Senden dileğim,

Herkes, en basite, en zavallıya kadar parçalanan bir kalp, en büyüğe, en kudretliye karşı hakkı müdafaa edecek kadar cesaret ve bütün menfaatleri hak, adalet yolunda küçümseyecek bir ahlâktır.

İsminin duyulduğu yerde şüphe, tereddüt bulunmasın.” •

ufukakyolbd@gmail.com

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- *İstiklâlini kaybetmenin en iyi yolu, sahip olmadığı parayı sarf etmektir. (İzmir Kongresi)*
- *Asıl olan iç cephe'dir. Bu cephe bütün memleketin, bütün milletin meydana getirdiği cephe'dir. Dış cephe, doğrudan doğruya ordunun düşman karşısındaki silâhlı cephesidir. Bu cephe sarsılabilir, değişebilir, mağlûp olabilir; fakat bu durum, hiçbir zaman bir memleketi, bir milleti yok edemez. Önemli olan, memleketi temelinden yıkan, milleti tutsak ettiren, iç cephenin çökmesidir. Bu gerçeği bizden daha çok bilen düşmanlar, bu cephemizi yıkmak için yüzyıllarca çalışmışlar ve çalışmaktadırlar. Bugüne kadar başarılı da olmuşlardır. Gerçekten "kaleyi içinden almak", dışından zorlamaktan çok kolaydır. Bu amaçla şahıslarımıza kadar temasa gelebilen bozguncu mikropların, araçların varlığını iddia etmek doğrudur. Meclis'in düşünüş biçimi, çalışması, vaziyeti, düşmana ümit verici olmadıkça iç ve dış cephelerimizin yerinden oynamasına olanak ve olasılık yoktur... (Nutuk)*
- *Hiçbir tutarlı kanıtı dayanmayan birtakım geleneklerin, inanışların korunmasında ısrar eden milletlerin ilerlemesi çok güç olur; belki de hiç olmaz. İlerlemede geleneklerin kayıt ve şartlarını aşamayan milletler, hayatı, akla ve gerçeklere uygun olarak göremez. Hayat felsefesini geniş bir açıdan gören milletlerin egemenliği ve boyunduruğu altına girmeye mahkûmdur. (1922)*
- *Başarılı olmak için aydın sınıfla halkın zihniyet ve hedefi arasında doğal bir uyum sağlamak lazımdır. Yani aydın sınıfın halka telkin edeceği idealler, halkın ruh ve vicdanından alınmış olmalıdır. (1923)*

K Atatürk

Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nden

Prof. Dr. Haberal'a Özel Tıp Ödülü

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal'a, onur konuğu olarak davet edildiği Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nin 37. Kongresi'nde Özel Tıp Ödülü takdim edildi.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal, Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nin Mısır'ın başkenti Kahire'de düzenlenen 37. kongresine onur konuğu olarak katıldı.

Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nin Özel Tıp Ödülü, Dernek Başkanı Prof. Dr. Mohamed Hani Hafez tarafından Prof. Dr. Mehmet Haberal'a takdim edildi.

Prof. Dr. Haberal Mısır televizyonuna röportaj verdi.

Meslektaşları tarafından yakın ilgiyle karşılanan Prof. Dr. Haberal ilk olarak, kendisi için özel hazırlanan stüdyoda Mısır televizyonuna da röportaj verdi. Prof. Dr. Mehmet Haberal bu röportajın ardından, televizyonun Prof. Haberal'ın 1987

yılında kurduğu Ortadoğu Organ Nakli Derneği (MESOT) için hazırladığı özel programa da katıldı. Programın bu bölümüne Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın yanı sıra MESOT Başkanı Prof. Dr. Refaat R. Kamel, Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği Başkanı

Prof. Dr. Mohamed Hani Hafez, Dünya Organ Nakli Derneği (TTS) Saymanı Prof. Dr. Stefan G. Tullius, Dünya Organ Nakli Derneği (TTS) Seçilmiş Başkanı Prof. Dr. Marcelo Cantarovich de katıldılar.

Prof. Dr. Mehmet Haberal daha

Prof. Dr. Mehmet Haberal Ortadoğu Organ Nakli Derneği (MESOT) için televizyon tarafından hazırlanan özel programda. (Soldan) Prof. Dr. Refaat R. Kamel, Prof. Dr. Mohamed Hani Hafez, Prof. Dr. Mehmet Haberal, Prof. Dr. Marcelo Cantarovich ve Prof. Dr. Stefan G. Tullius

Prof. Dr. Mehmet Haberal kongre salonunda katılımcı konuklarla

sonra konferans vereceği kongre salonuna geçti. Prof. Dr. Haberal, Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği Başkanı Prof. Dr. Mohamed Hani Hafez tarafından, **“Profesör Doktor Mehmet Haberal, imkânsız denilen bir dönemde Ortadoğu’da kadavradan ilk karaciğer naklini gerçekleştirdi. Birçok hekimi ve birçok insanı da bu konuda ikna etmek için uzun uğraşlar verdi. Kendisi, Ortadoğu’nun Dünya Organ Nakli Derneği Başkanlığına seçilmiş ilk profesörüdür ve bu harika insanı burada görmek bizim için büyük onurdur.”** ifadeleriyle takdim edildi.

Dernek yöneticilerinin **“Hayalleri gerçek yapan, dünyanın sayılı cerrahlarından ve Ortadoğu’nun ilk başarılı transplant cerrahı”** anonsuyla sahneye davet ettikleri Prof. Dr. Mehmet Haberal’a, Mısır Nefroloji ve Transplantasyon

Prof. Dr. Mohamed Hani Hafez:
“Profesör Doktor Mehmet Haberal, imkânsız denilen bir dönemde Ortadoğu’da kadavradan ilk karaciğer naklini gerçekleştirdi...”

Derneği’nin Özel Tıp Ödülü verildi.

Başkent Üniversitesi Kurucusu ve Dünya Organ Nakli Derneği Başkanı Prof. Dr. Mehmet Haberal daha sonra, kongreye katılan binin üzerindeki meslektaşına **“Başarıya Giden Yolda TTS ve MESOT”** başlıklı sunumuyla, organ naklinin dünya ve Türkiye’deki gelişim sürecini ve Dünya Organ Nakli Derneği (TTS) ile Ortadoğu Organ

Nakli Derneği'nin (MESOT) kuruluşunu anlattı. Sunumunun sonunda, meslektaşlarını Dünya Organ Nakli Derneği'nin (TTS) 28-29 Mart'ta İstanbul'da düzenlenen ilk bölgesel toplantısına da davet eden Prof. Dr. Haberal, Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği Başkanı Prof. Dr. Mohamed Hani Hafez'e de Başkent Üniversitesi'nin teşekkür plakettini verdi.

Başkent Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. **Ali Haberal** da, Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın Kahire'den Türkiye'yi gururlan-

dıran yeni bir ödülle dönmesiyle ilgili olarak, şunları söyledi: “Ülkemizde ve Ortadoğu ülkelerinde organ nakli bu seviyeye gelmişse bunun başlıca kaynağı Sayın Profesör Doktor Mehmet Haberal'dır. Onun açtığı yolda Türkiye'nin birçok merkezinde başarılı organ nakilleri gerçekleştiriliyor. Kurduğu dernek ve vakıflarla da Ortadoğu ülkelerinde, Mısır'da, Ürdün'de ve diğer ülkelerde başarılı organ nakilleri bu şekilde gerçekleştiriliyor. Ülkemizde kronik organ hastalarının yeniden yaşama dönmelerinde yolu açanların başında Sayın Hocamız geliyor. Bilim insanları kolay yetişmiyor ve ülkemizin değerlerine herkesin sahip çıkması gerekiyor. Hocamıza bu katkıları nedeniyle Başkent Üniversitesi adına teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.”

Yurda dönüşünde Kahire'de katıldığı kongreyi değerlendiren Prof. Dr. Mehmet Haberal, Ortadoğu'daki bilimsel çalışmaların gelişmesi için 1987 yılında Ortadoğu Organ Nakli Derneği'ni (MESOT), 1999'da da Ortadoğu Yanık ve Yangın Afetleri Derneği'ni kurduğunu anımsattı. Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nin kongresine tüm Afrika ülkelerinden katılım sağlandığını belirten Prof. Dr. Haberal, bu geniş katılımın tıpkı ülkemizde olduğu gibi dünyada da kronik organ hastasının fazla sayıda olmasına işaret ettiğini söyledi ve “Çok şükür ki bu organ hastalıklarının tedavisi artık başarılı bir şekilde yapılıyor. Orada da söyledim, 21. asır aslında organ nakli asrıdır.” dedi.

Prof. Dr. Mehmet Haberal, katıldığı kongrede kendisine takdim edilen Mısır Nefroloji ve Transplantasyon Derneği'nin Özel Tıp Ödülü'nün anımsatılması üzerine de, şunları kaydetti: “*Ne mutlu ki ülkemiz var. Ülkemizi kuran Gazi Mustafa Kemal Atatürk, silah arkadaşları ve aziz şehitlerimizi rahmet ve şükranla anıyorum. Orada Türk bayrağımızı en tepede dalgalandırdık. Ve orada bir kez daha gördük ki, Türkiye özellikle bilimde Ortadoğu'nun adeta bir yönlendiricisi ve diğer ülkelerle bir köprü konumundadır. Bizim bütün bu yaptıklarımız bu ülkenin eseridir. Ülkemiz olmasa biz de olmayız. Görevimiz de ülkemizi yüceltmek ve yükseltmektir.*”

Düşler ve Düşünceler Yahya Aksoy

*“Çocuklar ne güzel,
ne sevimli... En çok hoşuma
giden halleri; riyakârlık
bilmemeleri, bütün istek
ve duygularını içlerinden
geldiği gibi açıklamalarıdır.”*

Atatürk

Çocukların Gönlünde Atatürk

Anıtkabir not defterine
çocukların yazdığı düşünce
ve duygular bize ışık tutuyor:
“Sevgili Atam, Öncelikle çocuklara
ve herkese bu güzel hayatı verdiğin
için teşekkürler. Çocukları, insanları
seviyordun. Biz de seni seviyoruz.
Sevgilerimle.”

05.02.2014 - Can

“Sevgili Atam, Sizi çok seviyorum keşke yaşasaydınız, size sıkı sıkı sarılırdım. Ben bir kız çocuğu olarak okula gitmeyi sana borçluyum. Büyüyünce seçme seçilme hakkımı da senin sayende yapacağım. Sizin kurduğunuz Cumhuriyeti biz gençler olarak, koruyacağımıza söz veriyoruz. Sevğilerimle.”

İrem Yılmaz

“Ey yükselen yeni nesil! İstikbâl sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk, onu yükseltecek ve devam ettirecek sizsiniz... Türk çocuklarının yüksek kabiliyetine inancım tamdır...”

Atatürk

Toplumun temel taşı olan ailenin ve çocuğun gelişmesinde annelerin çok değerli bir yeri olduğuna inanan Atatürk, kadınlarımızın bütün alanlarda gelişmeleri için tüm yasal

uygulamalara öncelik tanımıştır.

“Çocuk kalbi işlenmemiş bir elmas gibidir, onu ihmal etmek manevi bir cinayettir.” diyen ünlü eğitimci ve şair İbrahim Alâettin Gövsa (1889-1949), çocukların eğitimden ilk sırada aile, sonra da öğretmenlerin olduğunu vurgulamıştır.

“Sevgili Atam, Sen olmasaydın biz bu kadar güzel bir ülkeye sahip olamazdık. Ben büyüdüğümde mimar olacağım ve senin adına güzel eserler yapacağım. Keşke yanımda olsaydın, sana sıkıca sarılırdım. Seni çok seviyoruz. Senin 4000 kitap okuduğunu öğrendim. Ben de senin gibi kitap okumayı seviyorum. Yaptığın yenilikler için teşekkür ederim. Saygılarımla.” (09.12.2013) **Ömer Ayhan Özdemir.**

— ❧ —
Ailenin ve çocuğun gelişmesinde annelerin çok değerli bir yeri olduğuna inanan Atatürk, kadınlarımızın bütün alanlarda gelişmeleri için tüm yasal uygulamalara öncelik tanımıştır.
— ❧ —

Türkiye Büyük Millet Meclisi 23 Nisan 1920’de açılmıştır. Atatürk, bu millî ve mutlu günü, Türk çocuklarına armağan etmiştir. TBMM açılış tarihi, Cumhuriyetimizin temeli olduğu gibi, 23 Nisan ilk milli bayram ve dünyada ilk çocuk bayramı olmuştur.

1979 yılını, Birleşmiş Milletler’in “Dünya Çocuk Yılı” olarak kabul etmesinden 59 yıl önce, Atatürk, Ulusun Egemenlik Bayramı’nı, çocuklara adayarak, onlara ne denli önem ve öncelik verdiğini göstermiş ve dünya tarihine altın harflerle kayıt geçmiştir.

İstanbul’daki ilkokul öğrencileri 23 Nisan 1929 tarihinde Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı nedeniyle Gazi Mustafa Kemal Atatürk’e, şu telgrafı çektiler:

“Bugün Hakimiyet-i Milliye Bayramı. Bayramınızı tebrik ederiz. Biz, bütün Türkiye çocukları büyük bir sevinç içindeyiz. Bu mübarek Hakimiyet-i Milliye gününde çocukların da hakimiyetini kabul ettiğiniz için size ayrıca teşekkür ederiz.”
(*Kaynak: C. Sönmez Atatürk ve Çocuk Sevgisi sh. 44*)

“Atam, sen tüm zorluklara göğüs germiş, yılmadan, bıkmadan çalışmış halkın için çalışmış büyük bir öndersin... Bize emanet ettiğin Cumhuriyete sahip çıkmak için çok çalışıyoruz.” **Aleyna Karamehmetoğlu.**

Kurtuluş Savaşı yıllarında babasını, ailesini savaşlarda kaybetmiş yetim çocuklara sahip çıkarak, Çocuk Esirgeme Kurumu’nu

(*Himaye-i Etfal Cemiyati 1921*) kurmuş ve kurumun koruyuculuğunu yapmış; *“Vatandaş, memleket çocuklarını korumayı üzerine alan Çocuk Esirgeme Kurumu’na yardım etmeye mecburdur.”* demiştir. Cemiyet, 30 Mayıs 1930 tarihli kararı ile Reisi Cumhur Gazi Mustafa Kemal Hazretlerine “Altın Cemiyet-i Etfal” madalyası takdim etmiştir.

“Küçük Hanımlar, Küçük Beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, bir mutluluk parıltısısınız! Memleketi asıl aydınlığa boğacak sizsiniz. Kendinizin ne kadar önemli, kıymetli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz.”

Mustafa Kemal (17.10.1922.

Bursa)

“Sevgili Atam... Ben sizi hep örnek aldım ve hep örnek alacağım.” **Süheyla Ceren**

Mustafa Kemal, çocuklarımıza verilecek eğitim ve öğretimin temel ilke ve hedeflerini 27.10.1922 günü Bursa’da öğretmenlere verdiği söyleyle şöyle ifade etmiştir:

“...Okul, genç kafalara, insanlığı saymayı, ulus ve ülkeyi sevmeyi, bağımsız yaşamayı öğretir; bağımsızlık tehlikeye düştüğü zaman onu kurtarmak için tutulması gereken en doğru yolu öğreten okuldur. Ülkemiz içinde uygar düşüncelerin, çağdaş ileriliklerin vakit yitirilmek-sizin yayılması ve gelişmesi gereklidir. En önemli ve verimli ödevlerimiz öğretim ve eğitim işleridir. Bu

işlerde başarıya ulaşmamız gerekir. Bir ulusun gerçek kurtuluşu ancak bu yoldadır. Bu zaferin sağlanması için hepimizin tek can, tek düşüncü olarak belirli bir program üzerinde çalışmamız gerekir. İleri ve uyar bir ulus olarak yaşayacağız..."

Çocuklar, toplumun geleceğidir. Akıl, bilim ve teknoloji ışığında alacakları çağdaş eğitim sayesinde geleceğin güvencesi, umudu ve hizmetkârları olurlar.

Bu gerçekleri çok iyi değerlendiren Atatürk, "Küçük hanımlar, küçük beyler! Memleketi asıl aydınlığa gark edecek sizlersiniz... Ona göre çalışınız, sizlerden çok şeyler bekliyoruz" demiştir.

"...Büyüdüğümde Atamı bekleyen nöbetçi asker olurum ben de" (21.4.2014) **Kansu Giray**

"Sevgili Atatürk, ben Gonca. Daha önce de Anıtkabir'e gelip sana mektup yazmıştım. Ancak o zaman birinci sınıfa gidiyordum. Şimdi ise biraz büyüdüm. Artık beşinci sınıftayım. Aslında ben bir Azeriyim. Ancak burada yaşamaya başlayalı dört yıl oldu... Senin yaptığın yenilikleri öğrenmeye

başlayınca artık daha mutluyum ve kendimle gurur duyuyorum ki bir azeri Türküyüm. Senin sayende kız olsam da okuyorum... Daha bir kaç gün önce kardeşimle "Atatürk ve Hayatı" diye bir slayt hazırladık. Elimizden gelenin en iyisini yapmaya çalıştık. Tıpkı senin bu millete yaptığın gibi, güzel oldu. Gözün arkada kalmasın!

Sonsuz sevgilerimle." Gonca

Hüseyinzade

Atatürk, çocuklara ve gençlere hep güven duydu ve geleceği onlara emanet etti. Gözü arkada kalmadı ve hiçbir zaman kalmayacak...

Çocuklar, dünyanın ve ülkelerinin geleceğidir. Doğal, gerçekçi ve özverili

yapıları ile büyüklere öncülük etmekte ve ışık tutmaktalar. Ulusal bayramlarımızda ve özellikle Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramlarında Atatürk sevgisi zirveye çıkmakta, bayraklaşmaktadır. Bütün çocuklarımız bayramları da ve her ortamda bu gerçeği içlerinden geldiği gibi açık, net ve yaşayarak göstermektedirler. Hepsini yürekte gelen bir coşku ve sevgiyle kutluyor, barış, hoşgörü ve sevgi ile nice bayramlara ulaşmalarını diliyoruz. •

yahyaaksoybd@gmail.com

Bilmek Gerek

A. Erdem Akyüz

Atatürk ve Bir Mutlu Günü

Mustafa Kemal'in yaşamının yaklaşık olarak on beş yılı savaş alanlarında geçmiştir. Çok değişik ve birbirinden uzak yerlerde, cephelerde, kimi zaman çöl kumları üzerinde, kimi zaman kar yığınları içinde yatmıştır.

Kendisinin de çeşitli yerlerinden yaralandığı bu savaşlarda, her yaşta kadın-erkek insanın, genç mehmetçiklerin, arkadaşlarının gözünü kırpmadan düşman üstüne yürüdüğünü ve şehit olduğunu görmüştür. »

Ve bu insan, en büyük mutluluğu; bir gezi sırasında duyduğu türküyü söyleyen çobanı arayıp, onu dinlemekte bulmuştur.

Bir yurt gezisi sırasında rastladığı köylülerle birlikte yere bağdaş kurarak sohbet etmekte bulmuştur.

Tarlasını, çiftini çubuğunu sürmekte olan köylülerle oturarak birlikte peynir ekmek yemekte bulmuştur.

Atatürk mutluluğu köylülerle oturarak birlikte peynir ekmek yemekte; fabrikada çalışan işçilerle birlikte olmakta; öğretmenin arkasında ayakta durarak veya öğrenciler arasına oturarak ders dinlemekte... bulmuştur

Fabrikada çalışan işçilerle birlikte olmakta, makinaların çıkardığı sesi dinlemekte bulmuştur.

Yoldan geçerken gördüğü ve sonraki geçişinde bulamadığı

fidanın nerede olduğunu aramakta ve oraya tekrar bir fidan dikmekte bulmuştur.

İlkokuldan üniversiteye kadar ziyaret için girdiği okul sınıflarında, öğretmenin arkasında ayakta durarak veya öğrenciler arasına oturarak ders dinlemekte bulmuştur.

En büyük mutluluklarından biri de özel gün ve ulusal bayramlara katılmak ve kutlamak olmuştur.

Ancak bu kutlamalardan birinde yaşanan öyle bir olay vardır ki, o günü Atatürk'ün en mutlu günlerinden biri olarak tanımlamaya yeterli olacaktır:

Cumhuriyet'in onuncu yılının, bütün yurttta görkemli bir şekilde kutlanması için özel programlar düzenlenmiştir. Çok uzun, yoğun ve yorucu bir şekilde geçen günlük programın sonunda Ankara Palas salonlarında yapılacak bir balo vardır. Balo sonunda ancak konutlara gidilerek dinlenme olanağı bulunacaktır.

Aynı gün akşamında, Gazi Mustafa Kemal, Cumhuriyetin 10. Yıl kutlamalarının yapılacağı Ankara Palas salonuna girer. Etrafa bakınır, çevreyi dikkatle tarar ve yakınında bulunan

bir kişiye sorar:

“Bütün subaylar ve bilhassa havacı subaylar bu kadar mı?”

“Hepsi bu kadar Paşam. Bu gün yapılan törenlere uçuş giysileri ile katıldıkları ve uçtukları için, tören elbiseleri yoktu. Gelen emirde; gece baloya katılmak için tören üniforması giyilmesinin zorunlu olduğu yazılıydı.

Törenlerde giyilen büyük üniformaları olmadığı için baloya katılmadılar.”

Görevliyi dikkatle dinleyen Atatürk tekrar sorar:

“Havacılar şimdi neredeler?”

“Hepsi şehir içinde dağılmış bir yerlerde bulunuyorlardır Paşam.”

Atatürk, Merkez Komutanı'na dönerek şu emri verir:

“Bütün inzibatlar seferber edilecek, nerede olurlarsa olsunlar bütün havacıları toplayıp buraya getirsinler.”

Çok geçmeden Ankara Palas salonları heyecanlı, şaşırılmış genç havacılarla dolar.

Atatürk yanlarına giderek her birinin tek tek ellerini sıkar, hatırlarını sorar ve onlar için şampanya ister. Kadehlerini özenle doldurup teker teker ikram ederek seslenir:

“Kartallarımızın şerefine!”

Koca salondan tek bir ses yükselir.

Atatürk Cumhuriyet'in 10. Yılı Balosunda (29 Ekim 1933)

“Şerefimize Paşam!”

Gazi Paşa tekrar havacılar dönererek:

“Hepiniz tam yemek yiyeceğiniz sırada bulunduğunuz yerlerden geldiniz. Karnınız açtır, gelin.” der ve onları büfeye götürerek ağırılar.

Bir süre sonra büfeden ayrılan havacılar, salona dağılır ve dans edenleri izlemeye başlarlar. Atatürk yanlarına gider :

“Neden dans etmiyorsunuz, gelin benimle.”

Havacıları alır, diğer konukların ve kordiplomatiğin bulunduğu yere götürerek;

“Haydi bakalım, müziğin ahengine uyun!” der.

Hiç kimse ve özellikle havacılar saatin kaç olduğunun farkına bile varmadan, büyük bir coşku ve mutluluk içinde eğlenirken, kulaktan kulağa Atatürk'ün bir

isteği yayılır: “Bütün havacılar, Cumhurbaşkanlığı arabalarına binip Halk Evi’ne gideceklerdir.”

Havacılar bir anda Ankara Palas salonlarını boşaltıp, makam otomobilleri ile Halk Evi’nin yolunu tutarlar. Biraz sonra Atatürk de Halk Evi’ne gelir.

Atatürk, en büyük mutluluğu, en mutlu günlerini hiçbir makam, sınıf farkı ve ayırım gözetmeksizin, kendi insanı, vatandaşları, işçisi, köylüsü, memuru, silah arkadaşları arasında bulunurken yaşamıştır.

Sanki hiçbir rütbe ve makam farkının olmadığı, sınıf arkadaşlarının bir arada eğlendiği mutlu bir gece yaşanmaktadır.

Saat 04.30 da Atatürk’ün yeni bir isteği duyulur: “Bütün subaylar Ordu Evi’nde toplanacaklar.”

Halk Evi’ndeki bütün kara, hava ve deniz subayları Ordu Evi’ne giderler.

Atatürk, Ordu Evi’ne girerken; “Burası bizim evimiz, burada daha samimi olacağız. İçten bir şekilde eğlenip, büyük bayramımızı kutlayacağız” der ve Cumhuriyet’in Onuncu Yılı’nın kutlandığı gece; olanca içtenliği, coşkusu, mutluluğu ile devam eder. O; adeta sınıf arkadaşlarını ağırlayan bir öğrencinin tarif edilmez mutluluğunu yaşamaktadır.

Eğer yazılmak ve kurgulanmak istense, böyle bir senaryonun değil yazılması, düşünülmesi ve hatta yaşandığının söylenmesi bile zordur.

Başta da söylediğimiz üzere yaşamının yaklaşık olarak on beş yılı savaş alanlarında geçen, çok değişik ve birbirinden uzak yerlerde, cephelerde, kimi zaman çöl kumları üzerinde, kimi zaman kar yığınları içinde yatan, kendisinin de çeşitli yerlerinden yaralandığı bu savaşlarda, her yaştan kadın-erkek insanın, genç mehmetçiklerin, arkadaşlarının gözünü kırpmadan düşman üstüne yürüdüğünü ve şehit olduğunu gören, bu insan, büyük Atatürk, en büyük mutluluğu, en mutlu günlerini hiçbir makam, sınıf farkı ve ayırım gözetmeksizin, kendi insanı, vatandaşları, işçisi, köylüsü, memuru, silah arkadaşları arasında bulunurken yaşamıştır.

Onun söylemi ile: “Ne mutlu Türküm diyene.” ve “Ne mutlu böyle bir Önder’e sahip olan Ulus’a.”

erdemakyuzbd@gmail.com

Kaynak: İşte Atatürk sayfası, Atam Dergisi ve sayfaları

Atatürk'ün Dünyası
Cengiz Önal

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927) 8

Milli Mücadelede Liderin Önemi

(15-20 Ekim 1927, TBMM)

Efendiler!

Daha Amasya'da bulunduğum sırada karar verdiğim ve bütün ulusa her türlü araçlarla duyurulmasını sağladığım Sivas Kongresi'nin

toplanmasını sağlamak, bütün ulusu ve yurdu tek bir kurulla temsil etmek; sonra, sadece doğu illerini değil, yurdun bütün parçalarını aynı dikkat ve duyarlıkla savunma

ve kurtarma çarelerini bulmaya çalışmak gibi işleri, herhangi bir kurulum başarabileceği kanısında olmadığımı açıkça söylemek zorundaydım.

Çünkü bende böyle bir kanı bulunsaydı; işe giriştiğim güne dek, bu konuda girişim yapan ve uğraşanların çalışma sonuçlarını bekleyerek görevimden çekilmemek yolunu tutardım.

Hükümete, padişah ve halifeye karşı başkaldırmayı gerekli

“Bütün yurdun ve koskoca bir ulusun ölüm-kalımı söz konusu olurken “yurtseverim” diyenlerin kendi sonlarını düşünmelerine yer var mıdır?”

görmezdim. Tersine, ben de bazı ikiyüzlü ve iki yanlılar gibi dış görünüşü pek parlak ve gösterişli olan, o günün ordu müfettişliğini ve padişah hazretlerinin yaverliği sanımı elden bırakmazdım.

Gerçi benim açıkça ortaya atılmamda ve bütün ulusal ve askeri hareketlerin başına geçmemde kuşkusuz, sakinca vardı. Ama o sakinca, başarısızlığa uğradığımda herkesten önce ve herkesten çok benim, en büyük cezaya çarptırılmamdan başka bir şey olabilir miydi?

Oysa bütün yurdun ve koskoca bir ulusun ölüm-kalımı söz konusu olurken “yurtseverim” diyenlerin kendi sonlarını düşünmelerine yer var mıdır?

Efendiler!

Ben, kimi arkadaşlarca ileri sürülen düşünce ve kuruntulara uysaydım, iki bakımdan büyük sakıncalar doğacaktı:

Birincisi; düşüncelerimde, kararlarımda ve bütün kişiliğimde yersizlik ve yetersizlik olduğunu açığa vurmak ki bu davranış, benim vicdani sorumluluk ile üzerime aldığım görev bakımından düzeltilmeyecek bir yanlış olurdu.

Sizlerin de takdir edebileceği gibi; tarih, söz götürmez bir biçimde ortaya koymuştur ki, büyük işlerde başarı için yeteneği ve gücü sarsılmaz bir önderin varlığı çok gereklidir.

Bütün devlet büyüklerinin umutsuzluk ve güçsüzlük içinde, bütün ulusun başsız ve herhangi bir önderden yoksun olarak, karanlıklar içinde kaldığı bir sırada, “yurtseverim” diyen kişilerin, bin bir türlü davranış ve inanç gösterdiği karmaşık bir zamanda danışmalarla, birçok saygın ve güçlü kişilerin sözlerine uyma zorunluğuna inanmakla; sağlam, esaslı ve özellikle sert yürünebilir mi?

Sonunda ulaşılmaması çok güç olan hedefe varılabilir mi?

Tarihte buna ulaşılmış bir topluluk gösterilebilir mi?

İkincisi; ulus, ülke, siyaset ve ordu yöneticiliğinde hiç bulunmamış ve bu alanda değeri belirmemiş ve denenmemiş gelişigüzel kişilerden, örneğin, Erzincan'lı bir Nakşi şeyhi ve Mutki'li bir aşiret başkanı gibi zavallılardan da kurulabilecek herhangi bir "temsilciler kurulu"na, söz konusu durum ve görev bırakılabilir miydi?

Nazım Paşa

Bırakıldığında "Yurdu ve ulusu kurtaracağız!" dediğimiz zaman, ulusu ve kendimizi aldatmış olmak gibi kötü bir yanlışlığa düşmeyecek miydik?

Bu nitelikte bir kurula, perde arkasından yardım edilebileceği düşünülürse bile bu yöntem, güvenilir sayılabilir miydi?

Erzurum Kongresi kararlarının İlgili Yerlere Bildirilmesi!

Efendiler!

Bu söylediklerimin, o günlerde değilse bile, artık bugün bütün dünya tarafından reddedilemeyecek gerçeklerden olduğuna hiç kuşum yoktur.

Bununla birlikte, ben bu söylediklerimi, o günlerden kalma bazı anılar ve belgelerle burada doğrulamayı, gelecek kuşakların siyasal ve toplumsal eğitimi bakımından görev kabul ediyorum.

Bu dakikaya kadar olduğu gibi, buradan sonra da sözünü edeceğim olaylar dolayısıyla, bu yön kendiliğinden aydınlanmaya başlayacaktır.

Efendiler!

Erzurum Kongresi'nin bitiminde, Ferit Paşa'dan sonra Harbiye Nazırlığı'na yeni geldiği anlaşılan Nazım Paşa imzasıyla, 15. Kolordu Komutanlığı'na 30 Temmuz

1919 günlü şöyle bir emir geldi:

"Mustafa Kemal Paşa ile Refet Bey'in Hükümet kararlarına karşı gelmelerinden ötürü hemen yakalanarak İstanbul'a gönderilmeleri Babıâli tarafından uygun görülüp, ilgili görevlilere gerekli talimatlar verildiğinden, Kolordu yetkililerince gereken yardımın yapılması ve sonucundan bilgi verilmesi rica olunur."

Bu talimata, Kolordu Komutanlığı'nca gereği gibi yanıt verildi. Bu yanıtın, öteki komutanlara da, olduğu gibi gönderilmesini sağlayarak, dikkatlerini çektim.

Efendiler!

Kongre bildirisini, yurt içinde her yere ve yabancı devlet temsilcilerine çeşitli yol ve yöntemlerle bildirildi.

Tüzük de ilgili komutanlıklara ve başka güvenilir makamlara şifreli telgraf ile bölümler halinde veriler; buldukları yerlerde

gerektiği kadar basılıp, çoğaltılmasına ve yayınının sağlanmasına çalışıldı.

Bu iş, doğal olarak günlerce sürdü. Bununla ilgili olarak Sivas'ta 3. Kolordu Komutanı Selâhattin Bey'den aldığım, 22 Ağustos 1919 günlü bir telgrafta:

“Tüzüğün ikinci ve dördüncü maddelerinin yayını sakıncalı bulunduğu, bir kez daha incelenmesi gereği” bildiriliyordu.

İkinci madde; “Birlik olarak savunma ve direnme ilkesi”nin kabul edildiğine;

Dördüncü madde; “Geçici yönetim kurulabileceği”ne ilişkin maddelerdir.

Bunlarla ilgili açıklamalara ileride değineceğim.

Karakol Cemiyeti! Efendiler!

Biz, Erzurum'da kongre kararlarının her yerde anlaşılmasını ve birlikte uygulanmasını sağlamaya çalışırken Karakol Cemiyeti'nin Genel Kuruluş Tüzüğü ve Genel Görev Yönetmeliği diye basılı birtakım kâğıtların bütün orduya yani komutan ve subaylar ile herkese dağıtıldığı bildirildi.

Bu yönetmeliği okuyan bana en yakın komutanlar bile, bu işi benim yaptığımı sanarak, iyiden iyiye kuşku ve duraksamalara düşmüşler.

Benim, bir yandan kongrelerle

3. Kolordu Komutanı
Nazım Paşa

açık olarak ulusal ortak çalışmalar yaparken, bir yandan da gizemli ve korkunç bir komite kurmakla uğraştığım sanısına kapılmışlar.

Gerçi, bu işleri ve girişimleri yapanlar İstanbul'da bulunuyorlarmış; ama her şeyi benim adıma ve hesabıma yapıyorlarmış.

Karakol Cemiyeti'nin genel örgüt tüzüğüne göre, genel merkez üyeleri ve sayıları, toplanma yerleri ve nasıl toplandıkları, nasıl seçilip görevlendirildikleri kesin olarak gizli ve saklı tutulur. Bir de, en ufak bir gizi açığa vuran ya da Karakol Cemiyeti'ne tehlike getirici bir kuşku uyandıran, hemen idam olunur.

Genel Görevler Yönetmeliği'nde de, bir “ulusal ordu”dan söz ediliyor ve “Bu ordunun başkomutanı ve genelkurmay başkanı, ordu, kolordu ve tümen komutanları ve kurmayları seçilmiş ve atanmış olup gizli ve saklı tutulur; bunlar, görevlerini gizli olarak yaparlar.” deniliyor.

Hemen komutanları uyardım. Bu tüzük ve yönetmelik hükümlerini kesinlikle uygulamaları gerektiğini ve bu girişimin kaynağını araştırmakta olduğumu bildirdim.

Karakol Cemiyeti Bir İşgüzarlık Örneğidir!

Sivas'a varışından sonra, oraya

gelen Kara Vasıf Bey'den anladım ki, bu işi yapan kendisi ve bazı arkadaşlarıymış.

Kesinlikle böyle bir davranış doğru değildi. Herkesi idamla korkutarak, bilinmeyen bir merkezin, bilinmeyen bir başkomutanın, bilinmeyen birtakım komutanların buyruklarına uymaya zorlamak çok tehlikeliydi.

Gerçekten, orduda görevli herkeste hemen birbirlerine karşı güvensizlik ve bir korku başladı.

Örneğin, herhangi bir kolordu komutanının: “Benim komutam altındaki kolordunun acaba saklı ve gizli komutanı kimdir? Bu gizli komutan acaba ne zaman ve nasıl komutanlığı ele alacak ve acaba bana karşı nasıl davranacak?” gibi haklı birtakım kuruntulara kapılması beklenilmez değildi.

Sivas'ta Kara Vasıf Bey'e, gizli merkezin, gizli başkomutanın ve gizli genelkurmay başkanının kimler olduğunu sorduğum zaman, “Hepsi siz ve arkadaşlarınızdır” yanıtını vermişti.

Bu, beni büsbütün şaşırtmıştı. Bu karşılık, elbette akla ve mantığa uygun olamazdı.

“Sivas'ta Kara Vasıf Bey'e, gizli merkezin, gizli başkomutanın ve gizli genelkurmay başkanının kimler olduğunu sorduğum zaman, “Hepsi siz ve arkadaşlarınızdır” yanıtını vermişti.”

Çünkü hiç kimse bana böyle bir düzen ve kuruluştan söz açmış ve benden bu iş için izin almış değildi.

Bu durumda söz konusu derneğin daha sonra ve özellikle de İstanbul'da, bu ad altında çalışmasını sürdürmeye çabaladığı anlaşıldığına göre, iyi niyetle kurulduğu ve sıkışınca bize vermek zorunda kaldıkları şeklindeki bilgilerin

doğruluğu elbette ileri sürülemez. •
cengizonalbd@gmail.com

(Gelecek Ay: **Sivas Kongresi Hazırlıkları!**)

Kara Vasıf Bey

“Kendilerine bir ulusun talihi emanet edilen adamlar ulusun güç ve kudretini yalnız ve ancak yine ulusun gerçek ve ulaşılabilir yararları yolunda kullanmaktan sorumlu olduklarını bir an bile hatırlarından çıkarmamalıdır.”

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

Otopsi

Cengiz Özakıncı

Atatürk'ün Tarih Tezi'nde
İslam Uygarlığı ve Bilim

Modern Cerrahinin Babası El-Zehravi

Ernest Board'ın bir tablosunda, Zehravi bir hastayı tedavi ederken (detay) -Wellcome Library, London

Atatürk'ün 1930'da "Türk Tarihinin Ana Hatları" kitabında ortaya koyduğu "Türk Tarih Tezi", 1931'de dört ciltlik Tarih kitabı olarak okullarda okutulmaya başlandı. Tarih ders kitabının II. cildinde "İslam Tarihi" konusu işleniyor ve "Abbasi Devrinde İslam Medeniyeti ve Bu Medeniyette Türklerin Etkisi" başlıklı bölümde şöyle deniyordu:

"İslamiyet devrinde ilimlerle ve eğitimle uğraşanların büyük çoğunluğu Arap olmayan kavimlere mensuptu. İslam medeniyeti kökleşmesini diğer milletlere, özellikle Türkler ile İranlılara borçludur. İslamiyetin ortaya çıkışı sırasında yüksek bir seviye ve eski bir medeniyet sahibi olan Türklerin İslamiyeti kabul ettikten sonra İslamiyetin kökleşmesi ve gelişmesinde pek önemli bir etken olmaları doğaldı.

İstisnasız İslam medeniyetinin her şubesinde Türklerin büyük hizmetleri oldu." (s.162, 163)

"İslam medeniyeti, bütün İslam kavimlerinin ortak malı olan bir medeniyettir. Bu medeniyetin kökleşmesinde her milletten çok Türklerin hizmetleri olmuştur. Arap olmayan milletler İslamlaştıktan sonra her alanda bir kaynaşma meydana geldi. İslamlaşmış olan her kavim, medeniyet alanına kendi gayret ve kabiliyetini aşıladı. Arap dilinin yayılması sonucunda, çeşitli milletler arasında bir kültür ortaklığı oldu." (s.166)

"Endülü's tarihi de ayrıntılı bir incelemeden geçirildiği takdirde, orada da bütün Avrupa'ya doğru yolu gösteren yüksek medeniyet kurucularının ve ilim saçan büyük alimlerin Doğu'dan giden Türk alimleri ve Türk ırkından Müslüman olmuş, tıpkı bugünkü Müslüman Türkler gibi Arap isimleri takınmış Berber-Hazarlar olduğu kolaylıkla anlaşılır. Tarih belgeleriyle edinilen bilgilere dayanarak kesin olarak denebilir ki, İslamdan evvel bir Arap

"İslam devrinde de medeniyet yaratan Araplar değil, onlardan başka ırktan olanlar ve özellikle Türklerdir."

medeniyeti olmamıştır. İslam devrinde de medeniyet yaratan Araplar değil, onlardan başka ırktan olanlar ve özellikle Türklerdir." (s.164, 165)

Müslüman bilginlerin etnik kökenleri ne olursa olsun yapıtlarını hep Arap yazısıyla Arap dilinde yazmış olmaları ve adlarının da Arap adı olması; Arap olmayan, Türk ya da İranlı olan Müslüman bilginlerin de Batılılarca Arap olarak nitelenmesine yol açıyordu. İbni Sina, Farabi vs. Türk kökenli Müslüman bilginler, kitaplarını Arapça yazdıkları ve adları Arapça olduğu için Batıda "Arap bilgini" olarak niteleniyordu. İspanya'da, Endülüslü Emevîler döneminde, Kordoba'da, "Medine't üt-Zehra" da doğan ve adı doğum yeri nedeniyle, "Zehravi" olarak anılan "Modern Cerrahinin Babası" Zehravi de (d.936-ö.1013) etnik kökeni

bilinmediği halde, salt kitaplarını Arapça yazdığı için Batıda "Arap Bilgin" olarak tanınıyordu.

İslam Ansiklopedisine göre: Avrupa'da Abulcasis Abulcasis, Bulcasis, Albucasis, Albuchasius, Albulcasis, Alcarani, Alcaravius, Alzahavi, Ezzahravi, Ezaharagui gibi adlarla anılan Zehrâvî ne denli tıbbın çeşitli dallarıyla ilgilenmişse de daha çok cerrah özelliğiyle tanınır ve **cerrahinin babası** olarak anılıyordu. En tanınmış yapıtı "*Kitâbü't-Taşrif*" tıp alanında Avrupa'da en çok ilgi gören kitabı.

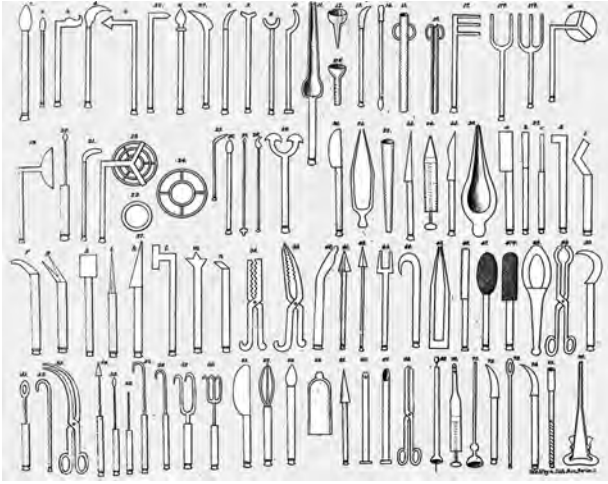
Özellikle **cerrahiye ilişkin otuzuncu bölümü Latince'ye çevrildikten sonra** yazma nüshaları İspanya, İtalya ve Fransa'da yayılmış, XV ve XVI. yüzyıllarda defalarca basılmıştı.

Bazı yazma nüshaları İstanbul, Kahire, Şam, Bağdat, Rabat, Londra, Oxford, Paris, Vatikan, Venedik ve Bolonya kütüphanelerinde bulunan

Kitâbü't-Taşrif in İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi'nde 502 numarayla kayıtlı eksiksiz yazma nüshası Fuat Sezgin tarafından 1986'da tıpkı-basım olarak yayımlanmıştı. Kitabın cerrahlığa ayrılan otuzuncu

Zehravi'nin Tasrif adlı kitabında icad ettiği ameliyat aletlerinin çizimlerinin yer aldığı sayfalar.

E.J. Gurlt'un 1893'te yayımlanan "Instruments of Abulcasis" kitabında Zehravi'nin icad ettiği ameliyat aletlerinin çizimleri.

aktarılarak yayımlanmıştır (*Liber theoricæ nec non practicæ Alsa-haravii*, Ausburg 1519).

İdrar yolları hastalıklarında da cerrahî tedavi öneren Zehrâvî, mesane taşının üretra kanalından dışarıya atılmaması durumunda, perineal bir kesik yapılarak taşın bulunduğu yerden çıkarılması gerektiğini belirtmişti. O, kadınlarda litotomi uygulaması yapan ilk hekim ve günümüzde "obstetrike Walcher pozisyonu" denen uygulamayı öneren ilk cerrahı.

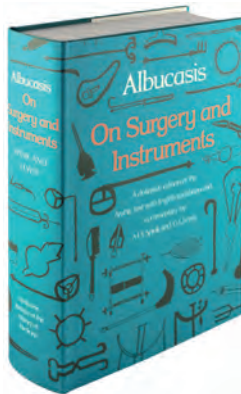
Cerrahide bugün de kullanmakta olan 200'den çok ameliyat aleti, Zehravi'nin icadıydı. Zehravi, Tasrif

adlı kitabında, kendi icadı olan yüzlerce ameliyat aletinin çizimlerini veriyor ve bunların hangi amaçla, nerede, nasıl kullanılacağını açıklıyordu.

Zehravi'nin çalışmaları 1973'te M. S. Spink ve G. L. Lewis tarafından "Albucasis: On

Surgery and Instruments" adıyla İngilizce'ye çevrilerek yayımlandı. 2013'te, ölümünün 1000.

yılında, UNESCO tarafından anılan Zehravi'nin çalışmaları, Amerikan Cerrahlar Koleji (American College of Surgery) yayınlarında da konu ediliyordu. Kolejin bülteninin Aralık 2016 sayısında, Batıda Albucasis olarak bilinen al-Zehravi'nin tracheotomy (nefes borusuna tıbbi amaçlarla gırtlak seviyesinin altından dışarı delik açılarak yeni bir nefes alma deliği elde etme işlemi), tonsillectomi (bademcik ameliyatı) ve burundaki poliplerin çıkartılmasını içeren çoklu kulak-burun-boğaz

Zehravi'nin 1973'te M.S. Spink ve G. L. Lewis tarafından İngilizce, Arapça olarak yayımlanan kitabı

tekniklerini uyguladığı ve ayrıntılandığı belirtilirken; kolejin Cerrahi Tarihi Topluluğu (Surgical History Group) 2017'de yayımlanan bülteninde: İslam'ın Altın Çağ'ında cerrahlık alanında yeniliklerin geliştiğini ve Zehravi'nin geri çekilebilir bıçak tutan bir neşter kullandığından söz ediyordu.

Batı, Müslüman bilim insanlarının bilim, felsefe ve teknolojide üstün oldukları dönemi "İslam'ın Altın Çağı" olarak niteliyordu. Zehravi, tıpkı İbni Sina, İbni Rüş, Farabi, El-Kindi ve daha pek çok Müslüman bilim insanları gibi, 800'lü yıllarda parlayan ve 1100'lerde sönmeye başlayan bu altın çağda yaşamıştı. Fernand Grenard, "Asyanın Yükselişi ve Düşüşü" kitabında o dönemi şöyle anlatıyordu:

"Charles-Quint'in 900 ciltlik kütüphanesiyle övünülür; oysa daha dört yüzyıl önce İspanya'daki halifenin kütüphanesinde 400.000 kitap vardı. (...)

Hıristiyan Avrupa'nın gözünde Müslüman Araplar hem

düşman, hem örnek, öğretmen, öğreticidir. (...)

Sonradan II. Sylvester olarak papalık tahtına çıkan Gerbert, İspanya'da Arap ulemasının gözetiminde üç yıl öğrenim görmüştü. Avrupa'da Rahipler bile yapıtlarını Kurtuba halifesine ithaf ediyorlardı. Almanya, İtalya ve Fransa'daki rahip adayları İspanya'daki Müslüman okullarına akın ediyordu. (...)

Hıristiyan prens ve soyluları, hasta olduklarında tedavi için Kurtubalı Müslüman doktorlara

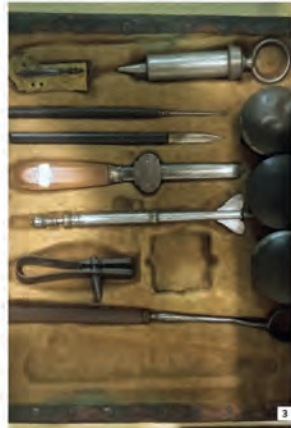
Transition to modern scalpels

Metal blades replaced sharpened stone; first it was copper (3500 BC), followed by bronze and then iron (1400 BC). But it wasn't until 400 BC that the concept of a surgical knife was first described by Hippocrates.⁹ He used the term "machairion," a smaller version of a Lacedaemonian sword called a "machaira," to describe the surgical tool. The machaira was a broad-cutting blade with a single edge and sharp point, containing the same essential features of the modern scalpel as defined by Stedman's Medical Dictionary: "A pointed knife with a convex edge."¹⁰ In Rome, Galen and Celsus used an instrument with this shape—a small, sharp blade for specialized use for incision and drainage, tendon repairs, and vivisections (see Figure 2).

The Romans named their version of this tool the "scalpellus," the diminutive form of the word scalper ("incisor" or "cutter").¹¹ With the collapse of the Roman Empire, surgical innovation flourished in the Islamic Golden Age. Alibucasis (Abū al-Qāsim Khalaf ibn al-Abbās al-Zahrāvī, 936-1013) in the Caliphate of Córdoba (modern Spain) used a scalpel that held a retractable blade.¹² Surgical instruments became even more varied and specialized with the Renaissance in the 14th and 15th centuries. Embellishments to the scalpel included fixed and folding blades and specialized tips, such as lancets, bistouries, and double-edged blades called catlins.

Barbers working during the Renaissance period, including fathers of modern surgery such as Guy de Chauliac and Ambroise Paré, used ornamented scalpels with artistic flourishes that enjoyed wide popularity for several hundred years.¹³ The requirements of antisepsis and asepsis in the late 19th century subjected instruments to caustic chemicals and pressurized steam sterilization, so nonmetallic decorations became obsolete (see Figures 3 and 4).

American Cerrahlar Koleji'nin 2017 bülteninde Zehravi'nin çalışmalarından söz edilen sayfa.

gidiyordu. Narbonne, İspanyol Yahudilerine salt Arap bilimlerinin okutulduğu ünlü bir okul kurdurtmuştu. (...)

XIII. yüzyılın ortalarında, Hohenstaufenler'den II. Frederic, Arapça konuşuyor ve Palermo'daki sarayına sayısız Arap doktorları girip çıkıyordu(...)

Gerçekte, Batı Ortaçağı Bizans'ın değil Müslümanların öğrencisiydi. Avrupa, geleceğinin verimli tohumlarını Bizans'tan değil, Müslümanlardan aldı. (...)

XII. yüzyılın ilk üçte birinde Toledo başpiskoposu bir çeviri kurulu oluşturarak Müslüman bilim ve düşünce ustalarının olduğu denli, Eski Yunan yazmalarının Arap katkılı Arapça metinlerini de Latinceye çevirtmeye başladı.

(...) Ünlü Salerno Tıbbiyesi doğrudan doğruya Arapça öğretim yapıyordu.

(...) İslam uygarlığı, Barbar Avrupa'nın eğitiminde en egemen rolü oynamıştır.

(...) Batıya matematik ve kimyayı Müslümanlar öğretmiş, korumuş ve geliştirmişti. Avrupa'ya barutu ve topu veren, en iyi çelik üretimini öğreten, pusulayı, pamuktan ucuz kağıt yapımını ve matbaacılığı öğretenler Müslümanlardır. Asya böylece Avrupa'yı kendisine karşı silahlandırdı, yazgının kendisine karşı dönüşünü kendi elleriyle hazırladı; ama bunun sonuçlarını duyumsayabilmesi için aradan yüzyıllar geçmesi gerekti. (a.g.e., ss.31-35.)

İslam'ın 800-1200 yılları arasında yaklaşık 400 yıl süren bu Altın Çağı, Gazali'nin akılcılığa karşı tutumunu benimseyen hali-felerin yönetimi altında 1100'lerde gerilemeye başlayacak; Müslümanlar akıl ve bilimden adım adım uzaklaştırılacaklar; sonunda bilim dilenir duruma düşeceklerdi.

Yüzyıllar sonra Müslüman dünyada bu karanlık gidişe karşı çıkan, dur diyen tek girişim Atatürk önderliğinde gerçekleştirilen Türk Devrimi oldu. Atatürk Türkiye'sinde laik, bilimsel akılcı eğitim ve öğrenimle yetişenler gençler; bilimin her alanında olduğu gibi, tıp alanında da tıpkı İbni Sina ve Zehravi gibi dünya çapında başarılar göstereceklerdi.

Atatürk, 25 Eylül 1924 günlü Vakit gazetesinde yayımlanan demecinde:

"Efendiler, dünyada her şey için, maddiyat için, maneviyat için, yaşam için, başarı için en gerçek yol gösterici (mürşid) bilimdir, fendir; bilim ve fennin dışında yol gösterici (mürşid) aramak gaflettir, cehalettir, dalalettir. Yalnız, bilim ve fennin yaşadığımız her dakikadaki aşamalarının gelişimini kavramak ve ilerlemelerini zamanında takip etmek zorunludur." sözleriyle ülkemizi akılcı bilimsel laik eğitim yoluna sokmuştur.

Bu aydınlık yolda, bilinçle yürümeliyiz. •

cengizozakincibd@gmail.com

Gençliğin Dünyası

Kaya Boztepe

Atatürk ve Aşk

Her zaman olduğu gibi temiz, itinalı, sinek
kaydı traşlıydı. Uzun süre dinlenip de güzel
bir banyo yaparak itinayla misafir karşılamaya
hazırlanmış halini düşünmek sizleri yanıltmasın.
Çünkü en son ne zaman uyduğunu kendisi bile
hatırlamıyordu. »

1

İstanbul'da Dolmabahçe'ye demirlemiş düşman gemilerine bakarken gözleri mavi değil ateş gibiydi. Oluk, oluk akan kanlarla karışmış barut ve yanık et kokuları arasında, geçit vermedikleri dünyanın en büyük donanması ve en güçlü orduları şimdi kendisinden başka bir şey düşünmeyen aciz Padişah ve yalakaları sayesinde ellerini kollarını sallayarak gelmiş ve Dolmabahçe'ye demir atmışlardı.

O halde neden savaşın her kademesinde onbinlerce şehit ve gazi vererek savunduk, 15 yaşında çocukları neden toprağa teslim ettik diye düşünürken dudaklarından dökülürmüşü o meşhur sözcükler; "Geldikleri gibi giderler!"

Geldikleri gibi değil, arkalarına bakmadan kaçarak gitmişlerdi.

Kâbus gibi geçen 3 yıl 3 ay 22 gün süren, mucizeyle biten bir rüya.

Artık çiçekler açıyordu İzmir'in dağlarında. "Al Sancak" dalgalanıyordu artık Alsancak'da, Karşıyaka'da, Kadifekale'de.

Şehre giren süvarilerimiz, gözlerine inanamıyordu. Bütün şehir ay-yıldızlı bayraklarla donatılmıştı. Adeta uçsuz bucaksız bir "gelincik tarlası"na dönmüşü koca şehir. Bunda bu kadar şaşırarak ne var diye düşünebilirsiniz. İzmir işgal edilir edilmez, evler didik didik aranmış, bütün bayraklara süngü zoruyla el konulmuş, ibreti alem için sokaklarda yakılmıştı.

3 yıldır yokluk içinde yaşayan İzmirli kadınlar, bütün eşyalarını

yok pahasına satmış, beyaz patis-kalarını, kırmızı masa örtülerini saklamış, komşularıyla değiş tokuş etmiş, sabırla o geceyi beklemişti.

O gece, 8 Eylül 1922'ydi. O gece bayram öncesi arife gecesiydi.

Sevinç göz yaşlarıyla çıkardılar sandıklarından, öpe koklaya ellerindeki kumaşları ve özenle "kırmızı"nın üstüne beyaz "ay-yıldız"ı diktiler bütün gece boyunca.

Tarifi mümkün olmayan bir sevinç ve heyecan vardı tüm ülkede.

Kurtulmuştuk.

Nif'te kendisi için hazırlanan bağevine gitti. Tek kat, taş, pence-resiz, gaz lambasının ışığıyla aydınlanan mütevazı bir bağevi. Egenin denizden vuran meşhur esintisini ciğerlerinin en ücra köşesine kadar koklayarak içine çekti. İşte tam burada Bursa'nın da kurtulduğu haberi geldi.

Çakmak gözleri buğulu gibiydi. Sigarasını çıkardı. Kahve istedi.

"Biliyor musun İsmet," dedi, "bir rüya görmüş gibiyim." İsmet Paşa gülümsedi, "Haklısın, bu kadar mucize, olağanüstülük, harikalık, ancak bir rüyada yaşanabilir."

Fransız Komiser General Pelle, İstanbul'daki müttefik devletler adına bir Fransız zırhlısıyla İzmir'e gelmişti. Mudanya Mütarekesi öncesi Müttefikler şaşkın, üzgün ancak hâlâ kibirliydi. Pelle karşısında büyük bir zafere hatta imkânsızca imza atmış kibirli, kaba, ne söyleyeceğini bilmeyen birini bekliyordu.

Köksten içeri adım atarken

yukarı katta bir hareket oldu ve herkes yukarı baktı. Yaydan fırlamış bir ok gibi hızlı ancak son derece asil bir çeviklikle merdivenlerden inmeye başladı. Onu beyaz ipek kafkas gömleği, siyah pantolonu, ince belini süsleyen kemeri

General Maurice Pelle

ve şık ayakkabısıyla gören general şaşırды. Her zaman olduğu gibi sinek kaydı traşlıydı. Belli belirsiz hafif bir lavanta kokusu vardı. Koku bahçeden çiçeklerden mi geliyordu yoksa karşısında bulunan şahıstan mı, anlayamadı. Sarı saçları özenle arkaya doğru taranmış, yüzünde kibar bir tebessüm ve insanı esir alan o çakmak gözleriyle daha çok bir film yıldızını andırıyordu.

Başıyla selam verdikten sonra elini uzattı ve son derece düzgün bir Fransızca'yla "Hoşgeldiniz, lütfen şöyle buyrun" diyerek yol gösterdi.

General şaşkınlıktan ne diyeceğini bilemedi. Bu adam ona anlatılan kimse olamazdı.

İşte tam da bu aralar Başyaver Salih Bozok hâlâ Başkomutan için İzmir'de kalacağı güvenli bir konut aramaktaydı. 10 Eylül günü Uşakzade Köşkü'ne ulaşan Salih Bey, bahçivandan Latife Hanım'ın İzmir'e Gazi Paşa'yı karşılamak

için geldiğini öğrendi ve hemen gidip kendisiyle konuştu. Acaba Mustafa Kemal Paşa ve maiyeti bu Köşk'de kalabilirler miydi? Latife Hanım "Gazi'yi konuk etmekten şeref duyarım, ben bu günleri görmek için buralara koştum geldim" derken,

Başyaver Salih Bey Latife Hanım'ın göğsünde taşıdığı kolyesinin içinde Türk Bayrağı ve Gazi Paşa'nın resmi olduğunu bilemezdi tabii.

Latife Hanım

Bir hayranlık, bir sevgi, bir tutku, bir aşk hikayesidir bu. Latife Hanım Atatürk'ün gönlünde Türk kadınının olması gereken yerdedir.

Latife Hanım Uşakzade Muammer Bey'in üçü kız, üçü erkek olan çocuklarının en büyüğüdür. 1900 doğumlu olan Latife

Hanım İstanbul Arnavutköy Amerikan Koleji'ni bitirdikten sonra Fransa'nın meşhur Sorbonne Üniversitesinde Hukuk ve Siyaset Bilimi okumuştur. Paris'te konserler verecek kadar güzel piyano çalan Latife Hanım, anadili gibi İngilizce, Fransızca, İspanyolca ve Rumca bilmektedir. Latife Hanım bu becerilerini belki bilerek, belki de istemeden Atatürk'e belli etmiş, onun isteği üzerine bir çok yazışmalarını yapmıştır. Özellikle de o devirde bu kadar bilgili, kültürlü, eğitilmiş ve gerçek anlamda Türk kadınlarına örnek olabilecek Latife Hanım elbette Atatürk'ün son derece dikkatini çekmiş ve beğenisini kazanmıştı.

Latife Hanım ile Cumhurbaşkanı Mustafa Kemal Paşa'nın evliliği 2 yıl 5 ay 5 gün sürer ve 5 Ağustos 1925'te sona erer. Hiç kimse sevdiği birisini bir başkasıyla paylaşmak istemez. Ama ya o kişi bütün bir ülkenin sevdiği ve ayrı kalamadığı bir liderse? Normal bir aile yapısı içinde normal görülebilecek bazı istekler söz konusu Atatürk ve Türk Milleti olunca aynı kalıba sığmıyordu. Latife Hanım'ın aşırı kıskançlıkları, istekleri ve özlediği yaşam ile ortam çok farklıydı. Tartışma ve kavgalar sırasında Atatürk ikisi çok ciddi olmak üzere rahatsızlanır ve kalp spazmı geçirir.

Latife Hanım'a bu konuda en güzel öğüdü babası Muammer Bey verir. "Kızım" der, "Kaplan'a gem vurulmaz!"

Gazi ve Fikriye, 15 yaşında Mustafa Kemal'e âşik olan ve son nefesini verene kadar tam 12 yıl o tutkuyu içinde yaşatan bir genç kadının hazin öyküsüdür.

Fikriye Hanım

Fikriye'nin ailesi, Türk halkına karşı gerçekleştirilen saldırılar nedeniyle önce yaşadıkları Larisa'dan Selanik'e, ardından da İstanbul'a taşındılar. Fikriye, Atatürk'ü sekiz yaşındayken Selanik'te tanıdı. Mustafa Kemal ise o yıllarda böyle bir çocuğun varlığının hiç farkında bile değildir. Fikriye İstanbul'a geldiklerinde sırayla annesini, babasını ve son olarak da genç kız kardeşini kaybeder. Bir başına kalan Fikriye'nin amcası, Atatürk'ün annesi Zübeyde Hanım'ın ikinci eşi idi.

Balkan Savaşı öncesi Zübeyde Hanım da İstanbul'a taşınmıştır. Bu arada Fikriye 15 yaşında çok güzel

bir kız olmuştur. Mustafa Kemal ile yeniden karşılaştığında da ona sırlıslıkla âşık olmuştur. Zübeyde Hanım da Mustafa Kemal de herşeyin farkındadır ancak Zübeyde Hanım Fikriye'yi çok sevmesine rağmen, onu oğluna yakıştırmamış, hiç bir zaman da ona lâıyk görmemiştir.

Oysa Fikriye çok zarif, çok alımlı ve güzel bir kızdır. İyi yetişmiş, kültürlü, okuyan, son derece güzel piyano çalan, zamanın ötesinde modern bir kızdır.

1920 yılının ortalarında gazette Mustafa Kemal'in padişah tarafından verilmiş idam fermanını okuyunca onun yanına gitmek ister. Yaverlerin de görüşleri Paşa'nın yaşadığı yere bir kadın eli değmesinden yanadır. Bunun üzerine derhal yola çıkar, son derece tehlikeli güzergâhlar üzerinden geçerek Ankara'ya ulaşır.

Mustafa Kemal, Fikriye'yi "Nasıl geçti yolculuğunuz? Çok sıkıntı çektiğinizin muhakkaktır ama gönül ferman dinlemiyor, değil mi çocuk?" diyerek karşılar.

İlk başta bütün erkeklerin içinde tek kadın olan Fikriye'ye mesafeli

yaklaşan herkesin fikri değişir. Fikriye kendisini herkese sevdirebilir. Sihirli bir değneği varmışçasına dokunduğu herşeyi düzeltir, çeker, çevirir. Sıkıntılı olan Paşa onunla uzun yürüyüşlere çıkar, döndüğünde ise yüzü hep güler.

Sonunda Mustafa Kemal her türlü dedikoduyu önlemek için Fikriye ile nikâhlanır. O zaman Medeni Kanun henüz yoktur. İnsanlar, eski deyimle imam nikâhıyla evlenirler. Dönemin

Şeriye Bakanı Mustafa Fehmi Gerçek, Mustafa Kemal ve Fikriye'nin nikâhlarını gizlice kıyar. İki de tanık vardır, biri Gazi'nin üvey babası Ragıp Bey'in yakın akrabası, Türk Hava Kurumu eski Başkanı

—❦—
Fikriye kendisini
herkese sevdirebilir. Sihirli
bir değneği varmışçasına
dokunduğu herşeyi
düzeltir, çeker, çevirir.
Sıkıntılı olan Paşa
onunla uzun yürüyüşlere
çıkarak, döndüğünde ise
yüzü hep güler.

Fuat Bulca, öteki de Gazi'nin yaveri Muzaffer Kılıç. Bu evlilik hep gizli tutulur.

Yıllar sonra Atatürk onu düşünürken şöyle diyecektir: "Beni iki kadın çok sevdi, biri yalnız ben olduğum için (o Fikriye'dir), öteki de mevkiim için" (o da Latife Hanım'dır.)

(*sürecek*)

kayaboztepebd@gmail.com

Hakimiyeti Milliye

Eğitim ve Öğretim

Her ülkede eğitim işleri, Eğitim ve Öğretim ilkelerinde toplanır. Ancak yaşam itibarıyla olduğu gibi, ülkelere göre bu iki ilke aynı derecede önemli olmayabilir.

Eğitim ve Öğretim'den her birine verilecek önemi, ulusal ülküler göz önünde tutularak takdir etmek gerekir.

Çünkü bu eğitim siyasetinin ana çizgisini oluşturur.

Yarının sorumluluğunu da kabullenmek özverisini seçenler, bugünden gençlik üzerinde etkili olmaya çalışmak zorundadırlar.

Milletlerin geleceği de ancak belirli bir hesap ve plan üzerine kurulduğu takdirde sağlam ve güvenilir olur.

Eğitim ve Öğretim sorunlarının, her birine özgü nitelik ve önemini zamanımızda anlamayan kimse kalmamış gibidir.

Meslek, sanat, teknik, özette toplum yaşamının gittikçe karmaşık bir şekil almakta olduğu bu

zamanda, bilginin değeri kendiliğinden anlaşılır.

Öğretim ve toplumun sınırlarını ve kanunlarını anlamadan servet ve refahın sağlanması olası değildir. Kaderlerini şans ve rastlantılara bırakan insanlar ve milletler için güvenli bir gelecek söz konusu olamaz.

**Bilmek ve bilerek
iş görmek,
uygarlığın en son
emanetlerinden
yararlanmak, çağdaş
yaşam dediğimiz
yaşayışın ilk koşuludur.**

Bilmek ve bilerek iş görmek, uygunluğun en son emanetlerinden yararlanmak, çağdaş yaşam dediğimiz yaşayışın ilk koşuludur. Bunu tahsil sağlar ve tahsil ancak bu amaca yönelik

olduğu takdirde sosyal değerini kazanır.

Bilgi bir alet ve araçtır. Aletler ve araçlar, onları kullanan kişilerin ruh ve karakterine göre başka değerler alırlar.

İnsanın bilgisinin üstünde bir de maddi ve manevi yaşamına yön veren, bütün kimlik ve varlığını kavrayan bir gücü daha vardır.

İster bilinçli, isterse bilinçsiz olsun, bu güç onun yaşam anlayışından, felsefesinden, ruh ve vicdanının en gizli duygu ve gereksinimlerinden doğar. İnsanın gerek kişisel ve gerekse sosyal asıl değeri bu güçle görünür.

Aletin değeri, hizmet ettiği amacın yüksekliğiyle ölçülür.

Bilgi ancak iyiye, güzele ve doğruya hizmet etmekle olumlu bir rol yapmış sayılabilir.

Yaşamı yönlendiren enerjiler ve heyecanlar ise ancak Eğitim ve Öğretim'in gelişmesi ve yükselmesiyle kazanılır.

Vücudumuzun, çeşitli uzuvlarının bir araya gelmesiyle nasıl kendine özgü özel bir yapısı varsa; ruhumuzun ve manevi kimliğimizin de öylece özel bir şekli vardır. İşte bu şekli veren büyük ölçekte Eğitim ve Öğretim'dir.

Eğitim aile, okul ve toplum çevreleri gibi, kişiyi, hiçbir zaman peşini bırakmayan etkenler aracılığıyla, bilinçli veya bilinçsiz bir surette daima ruhlar üzerinde işler.

Tabi bu olumlu olduğu gibi, olumsuz bir nitelikte de etkili olabilir.

Gençlik üzerinde en çok etki eden Eğitim ve Öğretim, eğer okullarda bu konuda gerekli özen ve önem gösterilmişse, daha sistematik olması itibarıyla, kuşkusuz bir okul terbiyesidir. Aksi takdirde aile ve

toplum çevreleri, gençliğe yön veren başlıca etkenlerden olur.

Vatandaşların sosyal değerleri bakış açısından bakıldığında; Eğitim ve Öğretim cephesinin daha önemli olduğuna kuşku yoktur. Bununla beraber, her devlet bu önemli hususu aynı görüş ve düşünce tarzıyla irdelemektedir.

Liberal sistemlerde devletin eğitim hususundaki görevi takdir edilmekle beraber, buna tamamıyla tekeli bir nitelik verilmesi kabul olunmamaktadır.

Aileler, kitleler ve dini kuruluşlara da az-çok Eğitim ve Öğretim hakkı tanınmaktadır.

Esasen bir ülkü, ideoloji birliğini ifade etmeyen bir devlet Eğitim ve Öğretim sistemi tekeli kolayca uygulayamaz.

Az çok bir pazarlığın ve geçici bir uzlaşmanın ürünü olan bir hükümet, Eğitim ve Öğretim gibi süreklilik ve düzenlilik isteyen bir alanda güçlü bir etki gösteremez.

Onun için kendi dışındaki güç ve kuruluşların bu alandaki müdahalelerine göz yummayı, ilke adı altında, zorunlu bir hareket olarak algılar.

Devrimler yapan ve ülkü, ideal birliğini oluşturmak isteyen uluslar için ise durum böyle değildir. •

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi
13 Ekim 1929

Yaşamı yönlendiren enerjiler ve heyecanlar ancak Eğitim ve Öğretim'in gelişmesi ve yükselmesiyle kazanılır.

İlk Dersimiz: Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1 Argüman (Fr.)

- a-Evrensel
- b-Etkisiz
- c-El kürkü
- d-Kanıt, delil

2 Depar (Fr.)

- a-Yıldırı
- b-Çıkış
- c-Aşırılık
- d-Hileci

3 Şov (İng.)

- a-Gösteri
- b-Kargaşa
- c-Hileci
- d-Müzik aygıtı

4 Market (İng.)

- a-Satış merkezi
- b-Çelik dolap
- c-Metal Yaprak
- d-Yönelteç

5 Enformasyon (Fr.)

- a-Özel görev
- b-Edebi eser
- c-Kırık çizgi
- d-Bilgilendirme

6 İnisiyatif (Fr.)

- a-Bölüntü
- b-Öncelik, üstünlük
- c-Gösterge
- d-Kopuntu

7 Duple (Fr.)

- a-Gezegen
- b>Başkalaşım
- c-Çift
- d-Kalın sicim

8 Demagoji (Fr.)

- a-Eşya yapımı
- b-Devingen
- c-Yelkenli gemi
- d-Laf ebeliği

9 Bariyer (Fr.)

- a-Yöntem, kural
- b-Parçacık
- c-Engel
- d>Düşünüş yolu

10 Kongre (Fr.)

- a-Balo kıyafeti
- b-Organ nakli
- c-Çözümleme
- d-Kurultay

11 Reel (Fr.)

- a-Boylam
- b-Dilim
- c-Gerçek
- d-Bilinmezci

12 Plaket (Fr.)

- a-Ölçü birimi
- b-Onurluk
- c-Yapboz
- d-Bindirir

13 Viraj (Fr.)

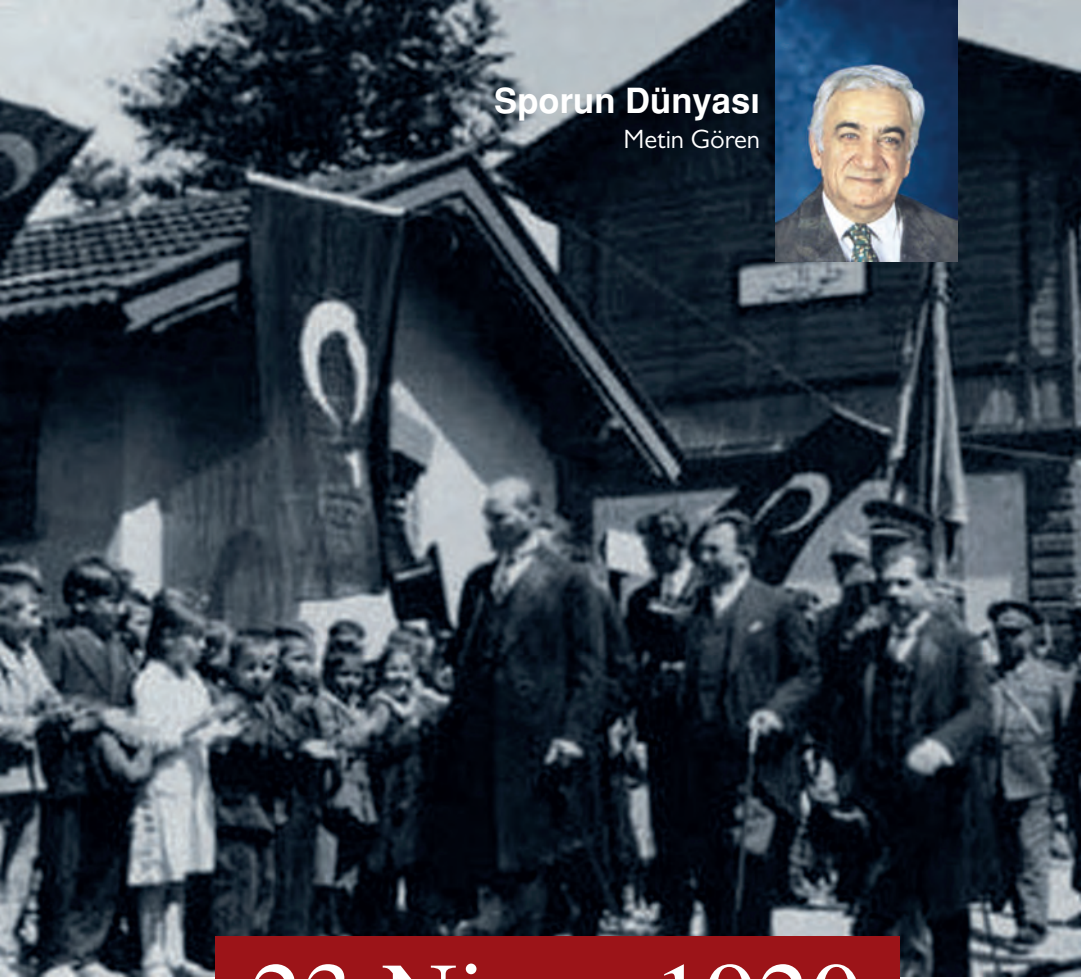
- a-Büküm, dönemeç
- b-Özgül anlatım
- c-Fizik tedavi
- d-Gelenekçi

14 Damping (İng.)

- a-Büyük, devasa
- b-Kalın puro
- c-Yasal olan
- d-İndirim, ucuzluk

15 Aktüel (Fr.)

- a-Denetçi
- b-Güncel
- c-Kıyı, çevre
- d-Toplum

23 Nisan 1920

Çocuklarımızın bedensel ve zihinsel kavramlarının çağdaş bir düzeyde büyüyebilmesinin tarihsel imza günüdür, 23 Nisan 1920. Mustafa Kemal'in dört bir yanı düşmanlarla çevirili sıkıntılı günlerinde, "Efendiler; Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin kuruluşu Türk ulusunun bahtı, yarını ve gelişmesini ortaya çıkaracak

bayramlarından biri olacaktır." dediğinde, ülkesi için beyninde oluşturduğu fikirler hayli fazlaydı. Türk neslinin çocuk yaşlardan itibaren modern bir yapı içinde yetişmesinin, genç ulusun temel harcı olacağıının inancını taşıyan Mustafa Kemal'di. Daha sonraki yıllarda söylemlerinin tümüne katacağı, "Sağlam kafa, sağlam

vücutta bulunur” şeklindeki tarihsel ifadeleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin kuruluş aşamasında kurguladığı ileriye dönük bir belge niteliğindedir. Bu düşüncelerin 19 Mayıs 1919’da yaşanan Samsun’a çıkışla birlikte yıllar sonra bayrama dönüşmesinin zincirleme oluşumu ise bir dehanın, “Geleceğe yönelik” bilinçle oluşturduğu bir zekâ ürünüydü..

İstilacı güçlerin çocukları, halat tırmanma yarışlarında başarılı oldular, bizim çocuklarımız da yalnızca seyretti.

Eğitim kavramının sıfır düzeyde seyrettiği Osmanlı’nın çaresizliği; istilacı devletlerin kurnaz yöntemleriyle suni bir oluşum içindeydi. Çocuklara komik dersler sırasında anlatılanlar, hasta bir devletin tedavi edilmesi gerektiği ve bunu yapacak olanların da kendileri olacağı yalanıydı.

Spor derslerinde okul bahçesindeki ağaca asılan halata tırmanmak, kasalardan takla atarak atlamak ve mendil saklamak şeklindeki ilkel uygulamalar en önemli (!) spor teknikleri diye lanse edildi. Bu

sözde sporun Türk çocukları tarafından ciddi anlamda yapılmasının da yıllarca önu kesildi. Saraya yakın çocukların zaman zaman halata tırmanma sporunu yapabildikleri görüldü. İstilacı güçlerin çocukları, halat tırmanma yarışlarında başarılı oldular, bizim çocuklarımız da yalnızca seyretti.

Bedensel gelişmenin en hüznün verici yanlarından biri de çocuklarımızın tek sıralı oturarak istilacı çocuklarının yaptığı beden eğitimi hareketlerini alkışlamaktı. Ayrıca oyun dışı kalan sağlık toplarının ağırlıklarına bakılmaksızın Türk çocuklarına taşınması sanki işkencenin bedensel adıydı.

23 Nisan 1920’de Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin açılmasıyla başlayan ulusal direnişlerin bayram niteliğine dönüştürülmesi, süregelecek devrim hareketlerinin başlangıç noktasıydı. 29 Nisan 1920’de bayramı çocuklara armağan eden Atatürk’ün, çocuklardan başlayarak gençliğe doğru yürümesi yine üstün bir zekânın ürünüydü. 19 Mayıs 1919 Gençlik ve Spor Bayramı’nın oluşması, “Ey Türk Gençliği!” gibi hitapların duygusal ve onursal doruklara tırmanmasına neden oldu.

Yoktan var edilmiş bir ulusun külleri arasından kültürel ve bedensel olguları inanılmaz bir beceriyle gün yüzüne çıkarmak ise kuşkusuz üstün bir zekâ oluşumuydu. Ve kuşkusuz Mustafa Kemal imzasını taşımalıydı. •

metingorenbd@gmail.com

Yaşamdan Yansımalar

Nuray Bartoschek

Sevgili Çocuklar

İtiraf etmemiz gerekir ki, biz bir yerlerde yanlış yaptık. Mutlu çocuklar yetiştirelim derken hem mutsuz olduk, hem sizleri mutsuz ettik.

Sandık ki, bizim geçmişte sahip olamadıklarımıza siz sahip olursanız daha mutlu çocuklar yetiştireceğiz. Sizler bizim yaşadığımız sıkıntıları yaşamayın diye sizi refahımızın ortağı yaptık, hayatımızın değil.

Öyle zor koşullarda çalıştık, çabaladık ki, sizler yorulmayın diye tüm sorumluluklarımızı üstlendik, sizin yapmanız gereken işleri biz yaptık.

Evde, okulda çok katı kurallarla büyüdük biz. Yolda gördüğümüz öğretmenimize selam vermemek okul idaresi tarafından ceza almamıza neden oluyordu. Dengeyi sağlayamadık yine. Şimdi öğretmenler öğrencilerden çekinir oldu.

Öyle kimse elimizden tutup kurstan kursa sürüklemedi bizi.

Ağaçlara tırmanarak, sokaklarda koşarak büyüdük biz.

Eve giriş çıkış saatlerimizi ebeveynlerimizle tartışmayı bırakın, çoğu kez arkadaş seçimlerimizin aile onayından geçmesi gerekiyordu.

Birbirimize “Sevgilin var mı?” diye sormak aklımızın ucundan bile geçemezdi, “Çıktığın biri var mı?” diye sorulabilirdi en fazla. Hoşlandığımız kişiyle yaşayabileceğimiz en özel an gizlice bir pastane köşesinde buluşmak ve çevrede tanıdık biri var mı diye etrafı kolaçan ettikten sonra el ele tutuşmaktı.

Zaten öyle dört yanımız son model teknolojik araçlarla çevrili değildi. Hayallerimiz radyoda dinlediğimiz “Arkası Yarın”larla ve sinemalarda izlediğimiz filmlerle sınırlıydı.

Öyle kimse elimizden tutup kurstan kursa sürüklemedi bizi.

Ağaçlara tırmanarak, sokaklarda koşarak büyüdük biz. Bu konuda hangimiz daha şanslı hiç sorgulamadık. Sizi o kurstan bu kursa koştururken sokakta oynamanız, ip atlamamız, uçurtma uçurmanız gereken en güzel yıllarınızı

çaldığımızın ayırına bile varmadık. Tüm bunları sizin parlak geleceğiniz için yaptığımızı söyleyerek vicdanımızı rahatlattık.

Bizim yemek seçme şansımız yoktu. Siz “Ben bunu sevmiyorum, yemeyeceğim.” dediğinizde, hemen başka seçenekler sunduk size. Şimdi, bizim sokakta oynarken yediğimiz üzerine yağ, salça sürülmüş ya da yağ sürülüp şeker serpiştirilmiş ekmeğin dilimlerinden aldığımız hazzı, sizin en güzel yemeklerden neden alamadığınızı

sorguluyoruz.

Yıktık bütün kuralları ellerimizle. Bizim sahip olmadığımız özgürlüklere siz sahip olun istedik. Oysa yaşam deneyimlerimizle özgürlüğün altın tabaklarda sunulmadığını, uğruna mücadele etmek gerektiğini çoktan kavramış olmamız gerekiyordu.

Size yalan söylediğiniz için kızarken, sizin gözlerinizin önünde en yakınlarımıza yalan söyledik. Ama bizimkiler yalan sayılmazdı. Yetişkinlerin istediklerini saklama hakkı var diye düşündük ama her çocuğun bir gün yetişkin olacağı gerçeğini görmezden geldik. Şimdi bizden bir şeyler sakladığınızda bunu kimden öğrendiğinizi sormak aklımıza gelmiyor nedense.

Annelerimiz “Aman yanınızda okula yiyecek götürme, alamayan arkadaşlarının canı çeker, elinde ne varsa arkadaşlarıyla paylaş” derken, bugün anne babalar “Sen aptal mısın, neden kendi yemeğini başkalarıyla paylaşıyorsun?” der oldular. Herkes başkalarına ne yediğini göstermemek için değil, birbirinin gözüne sokmak için yarışıyor sosyal medyada. Sonra da “Şimdiki gençler benciller.” diye birbirimize sızlanıyoruz.

Size daha çok para kazanmanın, okulda en iyi olmanın, her şeyin en iyisine sahip olmanın önemli olduğunu anlatırken, “Her şeyden önce iyi insan ol.” demeyi, mutluluğun

hayatın en basit, en küçük ayrıntılarında gizli olduğunu söylemeyi unuttuk.

Kötü niyetimiz yoktu inanın. Tek isteğimiz bizden daha mutlu, daha özgür, daha şanslı çocuklar yetiştirmektir ama bunu nasıl yapacağımızı bilemedik. Biz mutlu bir çocukluk yaşamanız için her şeyi size kolayca sunmamız

Size yalan
söylediğiniz için
kızarken, sizin
gözlerinizin
önünde en
yakınlarımıza
yalan söyledik.

gerektiğini sandık.

Sözün özü sevgili çocuklar, sevgili gençler, bizler sizin için kendimizce her şeyin en iyisini yapmaya çalıştık ama bizim en iyimiz en doğru değildi ne yazık ki.. Aramızdaki uçurum giderek açıldı.

Sizin mutsuzluğunuzu çocuklarınızın yaşamasını istemiyorsanız onlara kendi başlarına inemeyecekleri ağaca çıkmamayı öğretin. Çocuklarınız küçük yaşta koşup, düşsünler, dizlerini, dirseklerini kanatsınlar ki yetişkinlikte ilk kez tökezlediklerinde dünyanın en büyük felaketini yaşamış gibi hissetmesinler. Söylediklerinizin iki katı dinleyin onları, anlatmaya çalışmadan önce anlamaya

çalışın ki birbirlerine avaz avaz bağırın, kulakları sağır yetişkinler olmasınlar. Onlarla çıplak ayakla çimlerin üzerinde, kumlarda yürüyün, çiçekleri, böcekleri, kuşları, balıkları anlatın onlara, bulutların hareketini, gece yıldızları izleyin birlikte ki, kendilerini evrenin merkezi olarak görmesinler.

Hayat dediğimiz masal bir varmış, bir yokmuş. Unutmayın ki, anne babalar ne olursa olsun, çocuklarını koşulsuz severler. Şimdi sevgiyle sarılalım birbirimize.

Ata'mızın armağanı 23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı'nızı kutlu olsun.

Sizi seviyoruz. •

nuraybartoschekbd@gmail.com

DEĞERLİ TAŞ

Dağlarda gezen yaşlı bir bilge, nehirde değerli bir taş bulmuş. Ertesi gün kendisi gibi gezen bir genç seyyahla karşılaşmış. Ama genç seyyahın karnı açmış. Yaşlı bilge torbasını çıkarmış ve yemeğini onunla paylaşmış. Aç olan genç seyyah, yaşlı bilgenin torbasındaki değerli taşı görmüş ve taşı çok beğendiğini söyleyip onu kendisine vermesini istemiş. Yaşlı bilge hiç tereddüt etmeden taşı ona vermiş.

Genç seyyah karşısına çıkan bu şansa çok sevinip, yaşlı bilgenin yanından ayrılmış. Taşın, yaşamının geri kalan kısmını güvence altına alacak kadar değerli bir taş olduğunu biliyormuş.

Fakat bundan uzun yıllar sonra genç seyyah, uzun uğraşların sonunda bulduğu yaşlı bilgenin karşısına yeniden çıkmış.

Seyyah, yaşlı bilgeye, "Senden bu taşı değil, bundan daha değerli bir şeyi istiyorum. Bana onu verebilir misin?" demiş.

Yaşlı bilge, seyyahın kendisinden ne istediğini sorunca, genç seyyah yanıtlamış:

"Bu taşı bana vermeni sağlayan şeyi."

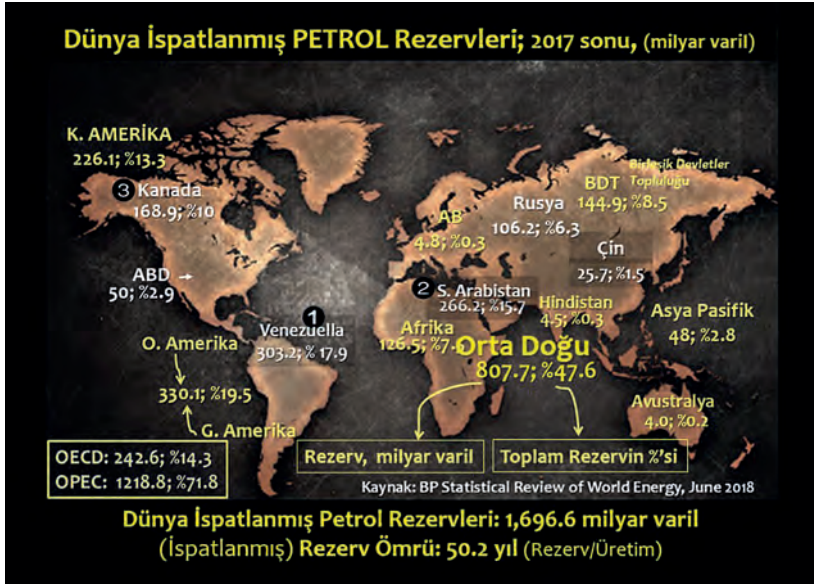
Venezuela'daki Karmaşanın Petrol Boyutu

Petrol, halen dünya enerji tüketiminde % 34,2'lik payı ile en fazla kullanılan enerji kaynağı olma konumunu sürdürüyor. Petrol, sadece bir enerji kaynağı da değil; binlerce sanayi ürününün ve petrokimya sanayisinin olmazsa olmaz girdisi... O nedenle yıllardan beri, sıcak-soğuk savaşların başlıca nedenleri arasındaki yerini de (ne yazık ki) korumayı sürdürüyor.

Dünya petrol rezervlerinin yoğunlaştığı coğrafya da yıllardır yaşanan işgallerin, sivillere yönelik katliamların, zorla rejim değiştirme çabalarının odaklandığı bölgelerle çakışıyor.

Orta Doğu bölgesi, dünya ispatlanmış rezervlerinin % 47,6'sını barındırırken, Venezuela % 17,9'luk oranıyla, en büyük petrol rezervine sahip ülke... Irak'ın işgali, başına

İŞİD belasının sarılarak, rezervlerini kontrol etme zulmü ve yüzbinlerce sivilin katledilmesi ne kadar petrole ilgiliyse, Venezuela'da Maduro'yu devirme çabaları da en az bir o kadar petrole ilgilidir.

Venezuela petrolü ve şirketler

Venezuela petrolünde pay sahibi olan şirketlere bir göz atmak, bize bu konuda belli bir fikir verebilir. Chavez döneminden beri, başta Çin Milli Petrol Şirketi (CNPC) olmak üzere, Çin hükümetinin verdiği borçler ve yaptığı yatırımlarla artan etkisi dikkat çekiyor. Venezuela hükümetinin Çin'e borcu 61 milyar doları bulmuş. Yaşanan finansal sorunlar nedeniyle borç daha ziyade petrole ödeniyor.¹ Rus petrol şirketi Rosneft ise 2010 yılından

beri, Venezuela milli petrol şirketi PDVSA ile ağır petrol içeren ve dünyanın en büyük basenlerinden olan Orinoco (sonradan Chavez adı verildi) Kuşağı'nda ortak projeler uyguluyor. Rosneft te verdiği 6 milyar dolar krediyi, petrol olarak geri alıyor. Rus şirketi 5 petrol ve 1 gaz projesinde hissedar. Yaşanan siyasi krize karşın, çeşitli projelerde azınlık hisseleri olan Total (Fransa), Equinor (Norveç), Chevron (ABD) gibi şirketler, bu ülkeyi terk etmeye pek de niyetli görünmüyorlar.

Enerji jeopolitiğinin yetkin isimlerinden olan William Engdahl, bu şirketlerin iştahını kabartan ve tüm gerilimlere karşın ülkede kalmaktan yana tavır almalarına neden olan şeyin, Brezilya-Venezuela-Guyana arasında konumlanan Guyana Esequiba'sı olduğunu öne

sürüyor. Engdahl, Venezuela ve Guyana arasında ihtilaf konusu olan bu bölgenin, bazı jeologlara göre, dünyanın (henüz keşfedilmemiş) en büyük ve kaliteli petrol rezervlerini barındırdığına inandıklarını belirtiyor.

Her iki ülke, 1983'te imzalandıkları İspanya Limanı Protokolü ile bu bölge için barışçıl bir çözüm bulmak umuduyla, 12 yıllığına moratoryum ilan ettiler ve bu tarihten sonra, uzun süre petrol arama faaliyetine girişmediler.

Bu süreçte Guyana, 2011 Eylül'ünde, münhasır ekonomik bölgesini 150 deniz mili genişletmek üzere BM'e başvurdu ve hak iddia ettiği bölgede bir başka devletle ihtilafı olmadığını öne sürdü. Venezuela da bu eyleme karşı sert bir nota yayınladı. Guyana bununla da yetinmeyip, tartışmalı bölgede uluslararası arama ihalesine çıktı.

İhale ve ExxonMobil

Guyana, 2015 yılında bu tartışmalı bölgede arama yapmak üzere ExxonMobil'e lisans verdi. Bir süre sonra da bu şirket, yaklaşık 5 milyar varillik bir rezerv (kaliteli, hafif petrol) keşfettiğini açıkladı. Venezuela, bir yandan Guyana'ya karşı yasal girişimlerini sürdürürken, diğer yandan da ExxonMobil gemilerini engellemeye başladı. Konunun bir diğer çarpık boyutu ise, ExxonMobil'in bu tartışmalı projedeki ortağının Çin'in CNOOC şirketi olması...

Engdahl şu senaryonun gerçekleştiğini varsaymamızı istiyor: Başta ABD olmak üzere Batılılar'ın (İngiltere, İspanya, Fransa) beklentisinin gerçekleşmesi ve kendini Devlet Başkanı ilan eden Meclis Başkanı Guaido'nun iktidarı ele geçirecek, PDVSA'yı özelleştirmesi. Bunun ardından da ülkeyi yabancı petrol şirketlerinin çıkarları doğrul-

tusunda yeniden yapılandırması... Gerçeğe hayli yakın bir senaryo!

Buna karşın Maduro yönetimi, Esequiba sahasında hukuksuz biçimde faaliyet gösteren ExxonMobil'i ve onun Washington'daki destekçilerini mahkemeye verdi. Guaido'nun iktidarı ele geçirmesi halinde, zayıf bir ülke olan Guyana'nın kolayca "ikna" edilerek, şirketlerin büyük petrol rezervleri barındırdığına inanılan Esequiba'yı ele geçirecekleri hesabı yapıyor.

Guaido'yu ABD, Fransa, İngiltere ve İspanya'nın yanı sıra, Esequiba sahasına sınıırı olan Brezilya desteklerken, Çin ve Rusya, Maduro'ya açık destek

veriyorlar. Bu arada Çin'in "Kuşak ve Yol İnisiyatifi", zaten karma-karışık haldeki bölge jeopolitiğini daha da çetrefilli hale sokuyor. Bu proje kapsamında, Brezilya'nın kuzeyindeki Manaus'tan çıkan otoban, Brezilya'ya, Guyana üzerinden Panama Kanalı'na çok daha kısa yoldan uzanmasını

Rus şirketleri, ABD piyasalarına, (2019) Şubat sonu-Mart başında 9 tankerle 3 milyon varillik petrol satışı gerçekleştirdiler.

Daha basit bir anlatımla, Rus petrolü ABD piyasalarında Venezuela'nın yerini almaya başladı.

sağlıyor. Çin, deyim yerinde ise yumurtalarını çok sayıda sepete dağıtarak, etkinliğini artırıyor. Çin'in Landbridge Grubu ise Panama'nın Atlantik Okyanusu tarafındaki Margarita Adası'nı satın alarak buraya kurduğu liman üzerinden dünyanın büyük gıda dağıtım

merkezlerine erişim sağlıyor.

ABD, başta PDVSA olmak üzere Venezuela şirket ve bankaları üzerinde yeni ambargolarla baskıyı arttırırken, Çin ve Rusya da bir yandan Venezuela'ya desteklerini, diğer yandan bölgedeki etkinlikleri arttırmaya çalışıyorlar. ABD, 50 yıldan bu yana ilk kez

Venezuela'dan petrol ithalatını durdururken, Rus şirketleri, ABD piyasalarına, Şubat sonu-Mart başında (2019) 9 tankerle 3 milyon varillik petrol satışı gerçekleştirdiler.² Daha basit bir anlatımla, Rus petrolü, ABD piyasalarında, Venezuela'nın yerini almaya başladı. Ancak Rusya, bir yandan da Venezuela'ya petrol ve petrol ürünleri yollamayı da ihmal etmiyor. Büyük bölümü çok ağır petrol olan Venezuela petrolünü incelemekte kullanılan seyreltici ve Küba'ya aktarılacak üzere Chavez Havzası'nda üretilen ağır

petrolden çok daha hafif petrol, Rus tankerlerinin Venezuela'ya ulaştığı ihrac ürünleri arasında... Venezuela, yıllardan beri Küba'ya petrol sağlarken; karşılığında bu ülkeden doktor, sağlık hizmetleri, öğretmen, mühendis, güvenlik gibi hizmetler alıyor. Üretim düştüğü için Küba'ya

sağlanan benzin, dizel gibi ürünleri vermekte zorlanan Venezuela, bunları da Rusya'dan temin ediyor.

Ülkede ABD desteğiyle tırmandırılan karışıklıklar ve ambargolar, gerek ham petrol üretimini ve gerekse petrol ürünleri üretimini ciddi boyutta ve olumsuz etkilemeye devam ediyor. Venezuela üretimini düşmesi, küresel petrol arzında daralmaya yol açarak, fiyatların yukarıya doğru gelişmesine neden oluyor. Bu eğilim ise, üretim kaybı nedeniyle mali sıkıntı yaşayan Venezuela'nın kayıplarını (daha yüksek fiyatla ihraç ettiği için) bir nebze azaltıyor.

İlginç, hatta çok ilginç benzerlikler

Dünyanın her yerinde, her olan biteni, yalnız ve ancak (münhasıran) hidrokarbon kaynaklarını, ya da diğer doğal zenginlikleri ele geçirme, taşıma yollarını ve ticaretini kontrol etme mücadelesi üzerinden açıklama çabasında değilim. Ama bu gerçeklikleri görmezden gelerek ya da önemini yadsıyarak yapılan tahlillerin de çok gerçekçi olmayacağını kabul etmek gerekir.

Venezuela'nın, Esequiba sahası için karşılaştığı hukuksuzluklar, bizim Doğu Akdeniz ve Kıbrıs ekseninde yaşadığımız hukuksuzluklarla, hayli ilginç biçimde benzeşiyor. Guyana'nın Venezuela aleyhine genişletmeye çalıştığı Münhasır Ekonomik Bölge (MEB) çabası, tıpkı Yunanistan'ın Ve

Güney Kıbrıs Rum Yönetimi'nin (GKRY) Doğu Akdeniz'deki hakkaniyete uymayan tecavüzlerine çok benziyor. Venezuela'daki yönetimin karşısında ABD, İngiltere, Fransa, İspanya var. Bunların tümü, Doğu Akdeniz'de de bize karşı; Yunan tezlerinden yanalar.

Bir diğer ilginç benzerlik, bu hukuksuzlukların merkezinde, ExxonMobil şirketinin yer alması... Kıbrıs'ın güneyinde, GKRY'nin 10. Blok diye adlandırdığı ruhsat alanında ExxonMobil, ikazlarımıza karşın açtığı Glauco-1 kuyusunda doğal gaz keşfi ilan etti. Oysa bölgede, KKTC'nin de Londra ve Zürih Anlaşmaları'ndan gelen hakları var. Bir yere varacak olmasa da Kıbrıs'ta "çözüm" yönelik müzakereleri baltalayan bu sondaj ve ilan edilen keşif, Rum tarafının elini güçlendiriyor. ExxonMobil, Venezuela'nın protestolarına karşın da Esequiba bölgesinde yaptığı sonada faaliyetleri sonrasında 5 milyar varillik petrol keşfini duyurdu. Bu faaliyette ortağı Venezuela ile "kardeş" görünümdeki Çin'in şirketi CNOOC. Kıbrıs adası güneyindeki 10. Blok'ta ExxonMobil'in ortağı ise, son yıllarda ülkemizin "en yakın dostu" görünümündeki Katar'ın milli petrol şirketi! •
necdetpamirbd@gmail.com

1-What's Not Being Said About the Venezuela Oil War; William Engdahl, 17.02.2019, New Eastern Outlook

2-Russian oil imports surge in US as Venezuela's slow to a trickle, FRANCO ORDOÑEZ, 4 March 2019

Organik Düşünceler

Necef Uğurlu

Jefferson Şimdi Yaşasaydı

Dünyanın müesses nizamlarının ileri gelenleri, yani “establishment”, yani düzenin direksiyonundakiler her gün yeni bir isyanla karşı karşıyalar.

Silahsız bu isyanlar, sözlerle ve çok etkili.

İstismara uğramış kadınlar ve çocukların isyanı. Hedefleri belli.

Vatikan bunlardan biri, taciz mağduru çocuklar büyümüşler ve hesap soruyorlar, ‘Canon’ yani dini kuralların değişmesini istiyorlar, pankartlarda “Change Canon” yazıyor, bu ciddi bir istek, neticede çocuk istismarının mazeretinin ortadan kaldırılmasını istiyorlar, kiliseden istedikleri bal gibi dinde bir reform.

İstekler bununla bitmiyor çocuk tacizi olaylarına karışmış din adamlarının adalete teslimi, onları koruyan, saklayan, bu olayları örtbas eden

ABD'nin 3. Cumhurbaşkanı
Thomas Jefferson

Acaba Sally Konuşur Muydu?

piskoposların adalete teslim edilmesi, kayıtların açıklanması gibi istekler ve ayrıca mağdurlara tazminat talepleri var. Ancak Vatikan toplantı sonunda bir kardinali adalete teslim ederken kayıtların imha edildiğini açıkladı.

Çocuklar ve kadınlar öfkenin merkezinde, dünyada kadınlar ve çocuklar üzerinden bir hesaplaşma var. Ve meydanlar öfkeli insanlarla dolu.

ABD’de ise kadınları istismar edenlerden hesap soruluyor. Kadınların eşit özgür bireyler olma mücadelesinde erkeklerin de yardımcı olduklarını unutmamalıyız, demek bunlar tek yanlı kararlar değil, tek cinsli kalkışmalar da değil, kadınlı-erkekli bir anlaşma var .

Karşımızdaki adamlar ünlüdür, güçlüdür filan tanımıyorlar şimdilerde; yakaladıklarını fena yapıyorlar, nasıl mı? Konuşarak... »

Sally Hemings

Çağın utancı yanlışlar karşısında susmak.

Ashley Judd isimli oyuncu bir konuşmaya başladı Harvey Weinstein gibi bir sinema “mogul”u neye uğradığını şaşırıldı, adamın ne Miramax’ı kaldı ne diğer şirketleri. Her ne kadar Ashley Judd’un Weinstein aleyhine açmış olduğu cinsel taciz şikayeti davası düşüyse de hakim mesleki karalama davası açmasını tavsiye etti. Olay kapanmadı, gitgide büyümekte.

Ashley Judd

Harvey Weinstein

Ve iş o kadar büyüdü ki ünlü prodüktörden şikayetçi olan ve konuşmaya başlayan kadınların sayısı son okuduğumda 75 kişi idi.

Weinstein’in yıldızlarından ve bu işlerin uzağındaki Meryl Streep önce “Bana hep saygılıydı” mealinde konuştuğundan sonra taciz edilen kadınların acılarını paylaşmaya başladı.

Alanlarında çok güçlü bu adamların itibarlarını yitirmeleri bir yana neredeyse her şeylerini para, iş, eş-dost, ailelerini kaybeder hale

gelmeleri hep kadınların beyanları üzerine.

Burnundan kıl aldırmayan bu adamları aileleri, dostları, meslektaşları onları bir bir terk ederken ellerinde kalan sadece utanç, itibarsızlık.

İş öyle bir hale geldi ki meslek hayatlarındaki başarıları bile neredeyse yok sayılacak. Acınacak bir durum ve adeta onurlarıyla oynanan kadınların intikamı.

Roger Ailes Fox’u Fox yapan adam, sonunda işinden oldu, kovuldu daha sonra dayanamadı beyin kanamasından gitti.

Kadınlar bir bir işaret ediyorlar “Bu yaptın!” diye... Ve adamlar düşüyorlar. Peki haksız yere suçlananlar olacak mı, şüphesiz kurunun yanında yaş da yanar hesabı, kadınların

hiçbir koşulda aşağılanmadığı bir toplumda bu risk kalkmış olur; böyle söylüyorlar. Kadınların beyanlarında en hafif genelleme “rahatsız etti” sözleri ötesinin ayrıntılarını verenler de var çok müstekreh, ama anlatmaktan artık kadınlar asla çekinmiyorlar.

Kadınları konuşuran, makaleleriyle tetiği çeken gazeteci ise çok ilginç bir isim Ronan Farrow, Mia Farrow’un Woody Allen’den olan oğlu!

Kadın hakları, eşitliği bu

biçimiyle batı dünyasının ajandasının hiç olmadığı kadar birinci sırasında.

Bu çağın kadın özgürlüğü anlayışı, birey ve eşit olma meselesi feminin'in çok ötesine geçen ciddi bir insanlık onuru mücadelesi. Kadınlar ve destekçileri adeta "misojini (*kadın düşmanlığı*) görüldüğü yerde alınım ortasından vurulsun" diyorlar hep bir ağızdan. Erkeklerin itiraz etmediği, erkeklerin beğendiği kadın rollerinin ötesinde insanca haklar, eşit bireyler olmayı talep ediyorlar. Esen rüzgar "kadınlar kasırgası" koparıp götürüyor; ünlüymüş, güçlüymüş tanınmıyor. Öyle ki; Thomas Jefferson sağ olsaydı onun da ne çiftliği, ne tarım işletmeleri ne Cumhurbaşkanlığı kalırdı bu fırtınada.

Jefferson'un öyküsü çoğumuzun malûmudur. ABD'nin kurucu babalarından, demokrasinin sözcüsü, Bağımsızlık Deklerasyonu'nu kaleme alan ABD'nin üçüncü Cumhurbaşkanı (1801-1809)

Her ne kadar bireysel özgürlükleri savunsa da tuhaf olan kendisinin esirlerinden asla vazgeçmemesi. Hatta 2 dönem ABD başkanı olarak hizmet ettikten sonra emekliliğini geçirdiği ve Virginia Üniversitesi'nin kuruluşuna ön ayak olduğu

Monticello'daki çiftliğindeki köleleriyle yaşamaya devam etmesi! Dokunulmazlığı olan bir patriark diyenler çok haksız değil.

Özgürlük istiyor ama "kendi kölelerine hariç" gibi bir durum elbette zamanında da çok eleştirilen bir çelişki; fakat pek umuru da olmamış.

Jefferson ciddi bir entelektüel. Kongre'nin kütüphanesi bir yangın sonucu yok olunca Jefferson'un kitapları yeni kurulan kütüphanenin imdadına yetişmiş. 6700 ciltlik kişisel kitaplığını 23.950 dolara Kongre Kütüphanesi'ne satmış.

Washington'da ilk başkanlık yemini eden başkan Jefferson atlı arabayla değil yürüyerek geliyor merasına.

1803'de Louisiana Bölgesini Fransa'dan 15 milyon dolara satın alarak ABD'nin toprağını iki misline çıkarıyor. 820.000 mil kare Mississippi Nehri'nden Rocky Mountains ve Mexico körfezi Kanada'ya kadar dayanan toprakları

Jefferson'un Monticello'daki çiftlik evi

sadece 15 milyon dolara alıyor... Boğaz'da bir yalı fiyatı bile değil!

Sonra haritaları çizdiriyor, tabiat örtüsünü, demografik dağılımı tespit ettiriyor. Amerika'yı Napolyon Savaşları'ndan uzak tutmaya gayret ediyor. Ticaret gemilerine saldırılar olunca limanları kapatıyor, bu sefer ekonomi zarara uğrayınca mecburen İngiltere'ye savaş açıyor. (1812)

Jefferson, Fransız Devrimi esnasında Paris'te elçi. Eşi Martha Wayles Skelton ile evliliğinden olan 6 çocuğundan iki kızı hayatta kalıyor. Eşi 33 yaşında doğum sırasında ölünce bu kayıptan dolayı perişan oluyor ve bir daha evlenmiyor. Ancak eşinin ölümünden

Mount Rushmore'daki kayalara oyulmuş ABD başkanlarının portreleri. (Soldan ikinci Thomas Jefferson)

sonra kölesi Sally Hemings'den 6 çocuğunun olması o zamanda ayyuka çıkmış durumda.

Çocuklar hiçbir zaman tarlada

Bağımsızlık Bildirgesi'nde yer alan "Bütün insanlar eşit yaratılmıştır" sözlerini yazan Jefferson çiftliğinde yüzlerce Afrikalı köle çalıştırıyor ve Beyaz Amerikalıların üstünlüğüne inanıyor.

çalıştırılmıyorlar. Evdeki imtiyazlı köleler diyelim...

Kölelik meselesi Jefferson'un hayatındaki en çelişkili mesele. Bireysel özgürlüklere önem veren, Amerika'daki kölelerin kademeli olarak azat edilmesi planlarını yapan adam hayatı boyunca köle-

leriyle yaşamış! Dahası Bağımsızlık Bildirgesi'nde yer alan "Bütün insanlar eşit yaratılmıştır" sözlerini yazan Jefferson aynı zamanda Beyaz Amerikalıların Afrikalı Amerikalılardan biyolojik olarak üstün olduğuna ve iki ırkın hiç bir zaman özgürlüklerini birlikte sulh içinde paylaşabileceklerine inanmıyor. Miras yoluyla babası ve kayınpederinden kalan 175 kölesi ve hayatı

boyunca sayıları 600 olduğu tahmin edilen köleleri olmuş. Vasiyetinde bunlar arasında azat ettiği çok az. Ölümünden sonra çoğu borçlara

karşılık satılmış.

Jefferson 83 yaşında 4 Temmuz 1826'da çiftliğinde öldüğünde kaleme aldığı Bağımsızlık Bildirgesi'nin 50. yıl kutlamaları yapılıyor ve yine ne tesadüftür ki yakın dostu, rakibi ve aynı bildirgeye imza atmış yol arkadaşı ABD 2. Başkanı John Adams da aynı günde ruhunu teslim ediyor.

Jefferson Monticello'da toprağa veriliyor. Sanat eserleriyle dolu evi, toprakları, köleleri borçlarına karşılık açık artırmada satılıyor. Yıllar sonra 1954'de bir dernek evini alıp müzeleştiriyor.

Jefferson hâlâ bir "Amerikan ikonu" olmaya devam ediyor. 5 cent madeni paralarda onun yüzü var. Mount Rushmore'da taşa oyulmuş yüzünü bilmeyen yok. Washinton D.C.'deki Jefferson Memorial, 200. doğum günü anısına kendisine ithaf edilen bir anıt.

Peki; Sally ve çocuklara ne oluyor? Davalar, babalıkla ilgili 3 nesil sonrası DNA testleri çok uzun meseleler. Jefferson Sally'i sevdi mi yoksa pek çok kişinin söylediği gibi sadece diğer köleleri gibi üstünde hak sahibi olduğu "malı" mıydı?

Sally sahibi tarafından tecavüze uğramış bir köle kadın mıydı, yoksa

Jefferson'u sevmiş, kendi isteğiyle mi birlikte olmuştu?

Çok özetle bakacak olursak tarihi kayıtlarda Sally Hemmings ve ailesi hakkında kesin olan bilgiler şöyle: Sally Hemmings (1773-1835) Monticello'da köleydi. Jefferson ve iki kızıyla Paris'te birlikteydi. 6 çocuğu oldu. Görevleri Jefferson'un kızlarının özel hizmetleriydi. Yazılı hiç bir belge bırakmadı. Okur yazar olup olmadığı bilinmiyor. Jefferson'un hatıratında kendisinden bahis yok.

Sally Hemmings torunu Emma Byrd Young eşi George ve 10 çocuğuyla. (Güney Ohio 1915)

Sally'nin doğumları sırasında Jefferson hep Monticello'da.

Zamanın tanıklarının çocukların başkalarından olabileceğine dair kanaatleri yok, hepsi Jefferson'dan diyorlar.

Çocukların açık renkli oldukları ve hatta 1 kız ve 2 erkek çocuğun tamamen beyaz derili oldukları ve

Sally Hemings

ömürleri boyunca beyazlar arasında yaşadıkları biliniyor. (Harriet, Beverly, Eston)

Çocukların Jefferson'a benzediği de söylenenler arasında.

Beverly ve Harriet azat edilip 1822'de Monticello'dan ayrılıyorlar. Madison ve Eston 1826'da Jefferson'un vasiyetinde azat ediliyorlar.

Jefferson Sally Hemings'i azat etmiyor. Sally, Jefferson'un ölümünden hemen kısa bir süre sonra Jefferson'un kızı Martha Jefferson Randolph'un izniyle Monticello'dan ayrılarak Charlottesville'de oğulları Madison ve Eston'un yanına gidiyor.

Çevresinin ve yakın dostlarının Jefferson'un Sally'nin çocuklarının babası olduğunu daima bildikleri söyleniyor. Çocuklardan Eston Hemmings 1852'de Jefferson

soyadını alıyor.

Madison Hemmings 1873'de kendisi ve kardeşleri Beverly, Harriet ve Eston'un Thomas Jefferson'un çocukları olduğunu açıklıyor.

Daha sonra torunları soy ağacında büyük anne ve büyükbabaları olarak Jefferson ve Sally'e yer veriyorlar. Beyaz olan çocuklar daha sonra bu soyağacında Jefferson'un yerine amcasına ataları olarak yer veriyorlar.

Madison Hemmings'e göre Sally'nin annesi ise bir İngiliz kaptan ve Afrikalı bir kadının kızı. Yine Madison ve başka kaynaklara göre Sally Hemings ve kardeşleri John Wayles'den olma; kendileri Jefferson'un kayınpederi oluyor. Yani Jefferson'un eşinin yarı kız kardeşi oluyor Sally.

Velhasıl ihtimaller, ilişkiler köle kadınlara bakış aynı zamanda özgürlük mücadeleleri verilirken kadınların hariç tutulmaları o devrin şartlarında koruma amacı mı taşıyordu bilinmez. Kölelerin azat edildikten sonra ne yapacaklarını bilmez halde sefalet düşüklerinin öyküleri de dehşet verici.

Köle kadınlar olmaya hevesli haremsever bazı zekâları duydukça Cumhuriyetimi akıllı erkeklerin ve kadınların omuz omuza yükselttiğini bilmek gurur verici.

Gururu ile oynanan insanların, kadınların haklı öfkelerini dindirmek uygar olmaya kararlı

insanların elinde.

Batının bilhassa kolonyal dönemde vukuatları çok. Yeryüzünde Sarah Baartman kadar haysiyeti ile oynanmış bir başka kadın acaba var mıdır? Ona yapılanlar bir insanlık ayıbı değil de nedir? Sarah'dan bahsetmeden olmaz.

Kısaca Afrika'dan Avrupa'ya getirilmiş, Avrupalılara sıradışı gelen fiziki özellikleriyle turneler yaptırılmış, sahnede teşhir edilerek seyirlik yaratık haline getirilmiş, alay edilmiş bir Afrikalı kadın.

Zatüreedan öldüğünde henüz 26 yaşında ve alkolik.

Sarah'nın çilesi öldükten sonra da bitmiyor, tahnit edilerek ve cinsel organı kavanoza konularak teşhir edilme devam ediyor.

1994 seçimlerinden sonra Güney Afrika Başkanı olan Nelson Mandela Fransız Hükümetinden Baartman'dan arta kalanları resmen iade etmelerini talep ediyor. 2002'nin Ağustosunda talihsiz kadının parçaları bir araya

getirilerek 192 yıl sonra ülkesine yollanıyor ve Doğu Cape'de Hankey bölgesinde defnediliyor.

Bir nevi itibarı iade ediliyor.

Cumhuriyetimiz, renkleri, inançları, farklılıkları ne olursa olsun kadınların itibarlarını doğdukları gün teslim eden bir felsefenin temellerinde yükseldi. O bizim yıldızımız; hiç sönmesin...

Sarah Baartman Avrupalılara sıradışı gelen fiziki özellikleriyle turneler yaptırılmış, teşhir edilerek seyirlik yaratık haline getirilmiş, alay edilmiş bir Afrikalı kadın.

Korkma, diyor İstiklal Marşımız; sönmez... Ve biz de güveniyoruz korkmuyoruz. Korkanlar Allah'tan korksun.

Saygıyla Efendim.

necefugurlu@gmail.com

Kadınlar bütün baskı ve zulüm zincirlerinden kurtulmadıkça özgürlükten bahsedilemez.

Nelson Mandela

METE AKYOL'DAN YAZILAR

Mete Akyol'un Mevzuat Böyle Efendim adlı kitabından

“Ben Kimim?”

Hasan Kurtuluş, bir iş aramak için İstanbul'a gelirken, Rize'de bıraktığı eşi Makbule Kurtuluş hamileydi.

İki ay sonra bir erkek çocuk dünyaya getirdi Makbule Kurtuluş.

Hasan Kurtuluş'un İstanbul'da nerede kaldığını bilen olmadığı için, bir erkek çocuğunun doğduğu müjdesini veren olmadı kendisine.

Makbule Kurtuluş, çocuğunu “Kadir” adıyla nüfusa kaydettirdi. Müjdenin bir türlü ulaştırılmadığı İstanbul'dan kötü haber ise Rize'ye kısa zamanda geldi.

Hasan Kurtuluş, İstanbul'da gönlünü bir güzele kaptırmış, Rize'sini de Makbule'sini de, hatta doğumundan haberi olmadığı oğlunu da unutuvermişti.

Bir oğlunun dünyaya geldiğini

aylar sonra duyduğunda, Beykoz Nüfus Memurluğu'na başvurdu ve kimden, nasıl alabildiğini kimsenin bilmediği doğum beyannamesini gösterip, oğlunu Aziz Gazi adıyla nüfusa kaydettirdi.

Oğlu Aziz Gazi adına çıkarttığı

nüfus kâğıdını ise, «dünyaya hoş geldin» hediyesi olarak, memlekete, oğluna gönderdi.

Olayın buraya kadar bölümü, 1943 yılında geçti.

O yıldan bu güne kadar geçen süre içinde, Aziz Gazi Kurtuluş büyüdü, okullara gitti, diplomalar aldı, askerlik yaptı, üç

çocuk babası oldu, tarla sahibi oldu, ev sahibi oldu ve şimdi de Elazığ'ın Ağın ilçesindeki deri fabrikasında çalışıyor.

Babası Hasan Kurtuluş iki yıl

Hasan Kurtuluş,
İstanbul'da
gönlünü bir
güzele kaptırmış,
Rize'sini de
Makbule'sini de,
hatta doğumundan
haberi olmadığı
oğlunu da
unutuvermişti.

önce ölünce tek oğlu olarak Aziz Gazi Kurtuluş, babasının mirasından yararlanmak istedi. İlgili yerlere gerekli başvuruları yaptığında ise, kâğıt üzerinde, babasının bir oğlunun daha olduğunu gördü.

Aziz Gazi Kurtuluş'un kâğıt üzerindeki "kardeşi" kendinden iki ay önce doğmuştu ve adı da Kadir'di.

"Bu işin öyküsünü biliyorum" dedi ilgililere. "Önce annem Kadir diye kaydettirmiş beni nüfusa. Fakat babam o sırada memlekette olmadığı için, nüfustan bana, nüfus kâğıdı vermemişler. Sonra babam kaydettirmiş beni nüfusa. O da, Aziz Gazi adını vermiş bana. Nüfus kâğıdımı da 'Aziz Gazi' adıyla yazdırıp almış."

İlgililer, bu öyküye pek kulak asmadılar: "Şu anda kayıtlara göre babanın iki oğlu görülmektedir" dediler.

Aziz Gazi Kurtuluş, kendisinin de, "Kadir" in de doğum tarihlerini, anne ve baba adlarını yineledi:

"Bakın, ben önce Kadir adıyla kaydedilmişim nüfusa" dedi. "Kadir olarak doğum tarihim 10 nisan 1943'tür. Daha sonra Aziz Gazi adıyla yeniden kaydım yapılmış. Aziz Gazi adıyla doğum tarihim ise, 7 haziran 1943. Ana ve baba adları-

mız da aynı olduğuna göre, annem Kadir'i dünyaya getirdikten iki ay sonra da beni dünyaya getirmedi ya..."

"Sen en iyisi bu konuda mahkemenen bir karar al, biz de senin işini yasaya uygun olarak yapalım" dediler.

Aziz Gazi Kurtuluş, Beykoz Asliye Hukuk Mahkemesi'nde, "Nüfusa kayıt tashihi" davası açtı.

Fakat yargıç, "Kadir" adının daha önce kaydedildiğini söyleyip, Kadir'in nüfus kaydının silinmesi yerine, Aziz Gazi'nin nüfus kaydının silinmesine" karar verdi.

Aziz Gazi Kurtuluş, şimdi başını iki elinin arasına almış, kendi kendine söyleniyor.

“Aziz Gazi’nin nüfus kaydı silinirse, ben mahvolurum” diyor, “Diplomalarım, tarlamin ve evimin tapuları Aziz Gazi adına yazılı. Askerliğimi, Aziz Gazi olarak yaptım. Aziz Gazi adıyla evlendim, Aziz Gazi adıyla üç çocuk babası oldum. Sigortaya Aziz Gazi olarak kayıtlıyım. Çünkü nüfus kâğıdım, Aziz Gazi adına yazılı... Mahkeme Kadir’in nüfusunu geçerli saydığı için, Aziz Gazi olarak babamın mirasından yararlanamıyorum. Babamın mirasından yararlanmak için Aziz Gazi’nin nüfus kaydını sildi-rip, Kadir’ in nüfusunu kabul etsem,

babamın mirasından yararlanacağım ama, karşılığında da yeniden dünyaya gelmiş bebek gibi olacağım. Yeniden askere gitmem gerek... Yeniden diploma almam gerek... Ya karım?.. Ya çocuklarım?..”

Aziz Gazi Kurtuluş, ya da öteki adıyla Kadir Kurtuluş, kendi kendine bunları söylendikten sonra, kendine bir de soru soruyor:

“Kimim ben yahu?” diyor.

Ve yaşama süresince kendi edindiği serveti ile babasından kalan mirası arasında şaşırılmış kalmış, duruyor. •

Bir cinayet davası

Mahkemede bir cinayet davası görülüyordu. Adamın katil olduğu hemen hemen kesindi, bunu gören sanık avukatının aklına bir şeytanlık geldi.

"Bayanlar baylar... hepinize bir sürprizim var" diyerek saatine baktı...

"Tam bir dakika sonra, müvekkilim tarafından öldürüldüğü iddia edilen kişi bu mahkeme salonundan içeri girecek..."

Bunun üzerine hakim, seyirciler, bütün kafalar mahkeme salonunun kapısına döndü... 1 dakika geçti... Hiçbir şey olmadı... Bunun ardından avukat:

"Bakın..." dedi.." Ortaya bu iddiayı attım ve hepiniz heyecan içinde kapıya bakıp 1 dakika boyunca beklediniz. Bu gösteriyor ki gerçekten ortada bir ölü olduğuna ve dolayısıyla müvekkilimin katil olduğuna sizler tamamıyla inanmış değilsiniz..."

Bu sözün ardından hakim kararını açıkladı ve adamı suçlu buldu...

Avukat şok içinde:

"Ama nasıl olur? Az önceki gösteriden hepiniz etkilendiniz... Hepinizin kapıya baktığını gördüm!"

Hakim:

"Evet doğru... hepimiz baktık" dedi...

"Ama müvekkiliniz bakmamıştı!"

Yılmadan Yorulmadan

Dr. Cihangir Dumanlı

Kut ül Amare

Birinci Dünya Savaşı'nda Irak cephesinde Kut ül Amare'de İngiliz ordusuna karşı kazandığımız zafer Çanakkale zaferinin yanında büyük savaşta İngiliz ordusunun aldığı en önemli darbedir.

İngiliz yazarlar Irak cephesini “küçük ölçekli fakat daha çok utandıracak Çanakkale savaşı”, “felaket”¹ “Bağdat'ın işgalinde talihsiz bir gecikme”² olarak nitelendirmektedirler.

İngiltere; petrol kaynaklarını ve Abadan rafinerisini ele geçirmek, Hindistan'a giden

sömürge yolunu emniyete almak, Bağdat demiryolu ile bölgeye giren Almanya'yı kontrol etmek amacı ile Irak cephesini açmıştır. Askeri hedefleri Bağdat'tır. »

Irak'ı Goltz Paşa komutasındaki Osmanlı 6. Ordusuna bağlı 13. Kolordu zayıf birliklerle savunmaktadır.

İlk Muharebeler

(Şuayibe ve Selmanpak)

Hint-İngiliz birliği Rusya'nın Sarıkamış-Erzurum taarruzundan beş gün sonra 6 Kasım'da Körfez'in girişindeki Faw adasını, 21 Kasım'da Basra'yı işgal etmiştir. Bölgeyi savunan Osmanlı birlikleri İngiliz nehir filosunun üstün ateş gücü karşısında geri çekilmiştir.

Fırat ve Dicle vadilerinin Hint-İngiliz ordusu tarafından kolayca ele geçirilmesi karşısında Osmanlı ordusu Hint birliklerini nehrin aşağısına sürmek için bir karşı taarruz planlamış ve bunun için Süleyman Askeri Bey'i Irak ve Havalisi Genel Komutanı olarak görevlendirmiştir. Süleyman

Askeri Bey 1915 Nisan ayının ilk günlerinde Şuayibe kasabasındaki Hint-İngiliz birliklerine taarruz etmiştir. Taarruzun başarısız olması üzerine Süleyman Askeri bey intihar etmiş, yerine Miralay Nurettin Bey (Sakallı) atanmıştır.

Düşmanın ilerlemesi karşısında, yeni kurulan Halil Paşa komutasındaki 18 kolordu 6. Orduyu takviye etmiştir.

Şuayibe taarruzunun başarısız olması üzerine General Townshend komutasındaki İngiliz ordusu kuzeye ilerlemeye devam etmiş ve

28 Eylül 1915'te Kut ül Amare'yi işgal etmiştir. Nurettin Paşa muharebeye Bağdat'ın 32 kilometre güneyindeki Selmanpak'ta kabul etmiştir.

22 Kasım 1915'de başlayan Selmanpak muharebesi İngilizler açısından dönüm (doruk) noktası olmuştur. General Townshend burada birliklerinin yarısını yitirmesi üzerine 3 Aralık'ta Kut ül

Amare'ye geri çekilmiştir.

Kut Ül Amare Muharebesi

Kut ül Amare güneyinde Basra ile tek bir bağlantı yolu bulunan üç tarafından Dicle nehri ile çevrili bir kasabadır General Townshend Kut'un güneyini muhtemel Türk

taarruzlarına karşı tahkim etmiştir. Kut'tan ne İngiliz birlikleri çıkabilmekte ne de Türk birlikleri girebilmektedir. Nurettin paşa doğrudan Kut'a taarruz etmeyi düşünmekte, Goltz ise Kut'a taarruz etmeden bölgeyi kuşatarak

düşmanı yenmeyi öngörmektedir. Goltz'un stratejisi "düşmanı aç bırakarak" muharebeyi kazanmaktır. Nurettin paşa'nın Kut'a yaptığı taarruzlar başarısız olunca görevden alınmış 13. Kolordu Komutanlığına

Halil Paşa atanmıştır. Halil Paşa Goltz gibi düşünmektedir. Halil Paşa Kazım Karabekir komutasındaki 18. Kolordu'yu Kut'un hemen güneyinde mevzilendirip Townshend birliklerini baskı altına alırken, 13. Kolordu ile bölgeye güneyden gelen takviye ve ikmal yolunu kesmiştir. Böylece Kut ül Amare 8 Aralık 1915'de dört taraftan kuşatılmıştır.

General Townshend'in mevcut ikmal maddeleri 1916 Nisan ayına kadar dayanacak kadardır. Fakat

General Ocak ayına kadar dayanabileceğini bildirerek birliklerini Kut'tan kurtaracak takviyeler gönderilmesini istemiştir. Hindistan'daki İngiliz birliklerinin ise Ocak ayına kadar toparlanması mümkün değildi.

6. Ordu Komutanı
Mirliva Halil (Kut) Paşa

Bu durumda İngilizler Hindistan'da toparlayabildikleri birlikleri ve Fransa'dan getirdikleri iki tümeni parça parça Kut'a göndermişler fakat Kut yolunu kesen Halil Paşa komutasındaki 13. Kolordu her defasında Kut'taki birlikleri kurtarmaya gelen İngiliz birliklerini püskürtmüştür. İngiliz

ordusu Ocak-Nisan 1916 döneminde beş ayrı taarruzla Kut'taki birlikleri kurtarmaya çalışmış fakat her defasında Halil Paşa'nın güneydeki

yolu başarı ile kesmesi sonucunda ağır zayıt vererek çekilmişlerdir. 19 Nisan 1916'da tifüsten ölen Goltz Paşa'nın yerine Halil Paşa 6. Ordu komutanı olarak atanmıştır. En son 29 Nisan 1916'da 50.000 kişilik İngiliz kuvveti 13.000 zayıt verdirilerek püskürtülmüş, Halil Paşa'ya "Kut Ül Amare Kahramanı" unvanı verilmiştir.

29 Nisan'daki son kurtarma gayreti de başarısız olunca General Townshend 4,5 ay süren kuşatmanın ardından teslim olmaya karar vermiştir.

General Townshend

General Townshend 29 Nisan'da. 5 general, 476 subay, 13 309 erle esir alınmış, kendisi Büyüka-da'ya gönderilmiştir. 29 Nisan Kut Bayramı ilan edilmiştir.

Hint-İngiliz ordusu Kut'taki kuşatılan birliklerden 10.000, kurtarmaya gelen birliklerden 23.000 olmak üzere 33 000 ölü vermiştir. Esir alınanlarla birlikte

Esir alınanlarla birlikte İngilizlerin toplam zayıtı 46.000'i aşmaktadır.

Bu, İngilizlerin Türk ordusu karşısında Çanakkale'den sonra verdikleri en büyük zayıttır.

İngilizlerin toplam zayıtı 46.000'i aşmaktadır. Bu, İngilizlerin Türk ordusu karşısında Çanakkale'den sonra verdikleri en büyük zayıttır. Daha da önemlisi İngiltere İslam dünyasında büyük prestij kaybetmiştir. Türk zayıtı ise 350 subay, 10.000 erdir.

İngizlerin hataları:

1. General

Townshend'in hedefi Bağdat'ı almak iken çekilen Türk birliklerini takip ederek hedeften uzaklaşması yanlışdır (mission creep).

2. İngiliz ordusu çekilen Türk birliklerini takip ederken Basra'daki ikmal üslerinden 400 kilometre uzaklaşmış, sıhhi tahliye ve tedavi hizmetini cepheye ulaştıramamış, salgın hastalıklar nedeniyle de çok zayıt vermiştir. Bölgede yol ve demiryolu yokluğu, nehir taşımacılığındaki yetersizlikler ve kuşatma yüzünden Kut'ta kuşatılan birlikler ikmalsiz kalmıştır.

3. General Townshend'in Kut'a çekilmesi ve Birliklerini burada adeta hapsedmesi hatalıdır.

4. İngilizlerin diğer bir hatası da Kut'takileri kurtarmaya gelen birliklerin parça parça kullanılmasıdır. Bu birlikler bütün olarak kullanılabilseydi

sonuç farklı olabilirdi.

General Townshend'in teslim olmasında en büyük etken Halil Paşa'nın Kut'u takviye ve ikmal yolunu İngiliz taarruzlarına karşı başarı ile kapatmasıdır. Bu başarıda Türk askerinin kahramanlığı büyük rol oynamıştır.

İngiliz ordusunun Irak'a angaje edilmesi diğer cephelerde (Marne, Süveyş) Almanları rahatlatmıştır

Kut ül Amare zaferinden sonra Ali İhsan (Sabis) Paşa komutasındaki 13. Kolordu askeri bir gereklilik olmadığı halde tarafsız İran'a gönderilmiş, Irak cephesi yeniden zayıflatılmıştır.

Buna karşılık Kut ül Amare'de yenilen İngiltere prestij kaybını telafi etmek maksadıyla Irak'taki birliklerini takviye ederek 11 Mart 1917'de Bağdat'ı işgal etmiştir. Bağdat'ın kaybedilmesi Kut ül Amare'de kazanılan zaferin sonuçlarının heba edilmesi demektir:

Sonuç ve Değerlendirme:

1. 29 Nisan 1916'da kazanılan Kut zaferi Osmanlı ordularının Birinci Dünya Savaşı'nda Çanakkale'den sonra İngilizlere vurduğu en büyük darbedir.

2. 1952'de Demokrat Parti hükümeti tarafından kaldırılıncaya kadar 29 Nisan Kut bayramı olarak kutlanmıştır.

3. Irak cephesine Her iki taraf başlangıçta zayıf kuvvetlerle

Buna karşılık Kut ül Amare'de yenilen İngiltere prestij kaybını telafi etmek maksadıyla ederek Bağdat'ı işgal etmiştir.

katılmış, zamanla kuvvet ihtiyacı artmıştır.

4. Zaferde komutanların payından daha çok kahramanca savaştan ve 10.000'i şehit düşen erlerin payı unutulmamalıdır.

5. Kut zaferi İngilizler açısından utanç vericidir ve İngiliz prestijini sarsmıştır.

Çanakkale ile birlikte değerlendirildiğinde emperyalizmin yenilebileceğini tüm "mazlum milletlere" göstermiştir.

6. Bu zaferi Çanakkale ile kıyaslamak ve ondan daha büyük bir zafer olarak göstermek, ideolojik bir anlam yüklemek Çanakkale komutanlarına ve şehitlerine haksızlık olur. Her muharebe kendi koşullarında değerlendirilmelidir.

7. Kut'taki bu büyük başarıdan sonra 13. Kolordunun boşuna İran'a gönderilmesi hatadır. İngilizlerin Irak'ı takviye ederek Bağdat'ı alacakları düşünülerek Irak cephesi zayıflatılmamalıydı. •

cihangirdumanlibd@gmail.com

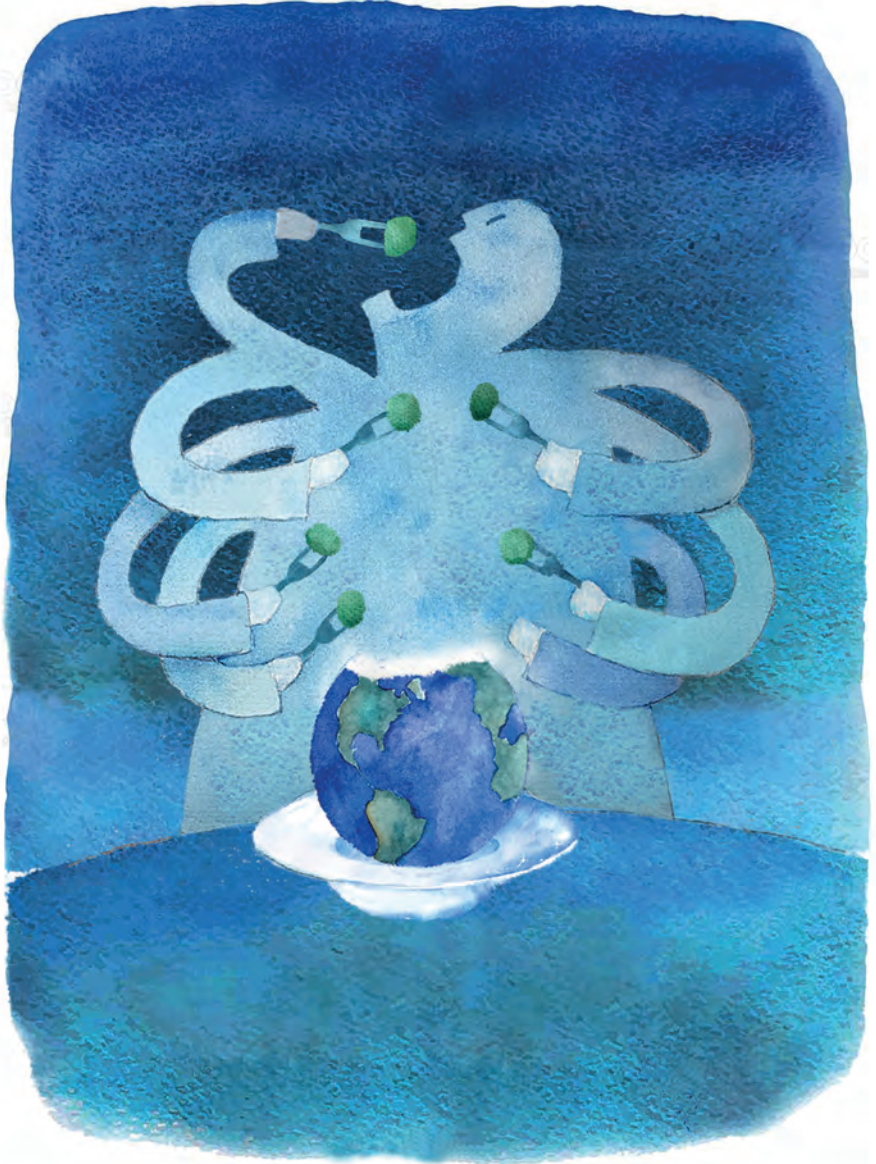
1-David fromkin, a peace tom end all peace, penguin books, london, 1989, p. 200,

2-Eugene rogan, the fall of the ottomans, basic boks, U. K., 2015, P.243

Gözün Sözü

Cemal Tahsin

KAPİTALİZMİN SOL YANI

19. yüzyılda işçi sınıfının tarih sahnesine çıkışı ile, yeni bir siyaset ve siyaset yapma şeklide doğdu. Bu yeni siyaset içinden Sosyal Demokrasi evrildi.

Sosyal demokrat siyasetin ortaya çıkması, Adam Przeworski'nin şemalaştırmasına göre solun 3 stratejik kararlarının

Bir sosyal adalet, "sınıraşan" barış ve kardeşlik anlayışı: **Sosyal Demokrasi**

Yazan: BARBAROS ENEÇ

sonuçlarından doğmuştur. Bu 3 stratejik sorun şunlardır:

- Sosyalizme ulaşmak kapitalist toplumun mevcut

kurumlarıyla mı yoksa onların dışında mı olacak?

- Sosyalist dönüşümün öznesi olarak işçi sınıfı dışında diğer sınıflardan destek aranacak mı yoksa

sadece işçi sınıfı mı olacak?

• Reform ve aşamalı iyileştirmeler mi talep edilecek yoksa kapitalizm toptan mı yok edilecek?

Bu sorulara ilk seçeneği cevap olarak alan partiler, modern sosyal demokrasiyi kurdular.

Sosyal demokrasiye giden yola karar verirken bazı korkular vardı. Kitleler mücadele edemez dolayısı ile bu görevi liderlere devretmek zorunda

Siyaset sahnesine baktığımızda genişletilmiş oy hakkının kazanılmasından bu yana **en başarılı seçim mekanizmalarından biri sosyal demokrat partiler olmuştur.**

kalınacaktır. Temsilciler ve hareket bürokratik hale gelebilir, toplumsal dönüşüm taktikleri seçim kazanmaya yönlenebilir, siyasi tartışmalar bir sonraki seçimi kazanmaya yönelik meselelerle sınırlandırılabilir, toplumun seçim kazanmaya yardım etmeyen her türlü projesi ütopya olarak sonuçlanabilirdi. Ki bu korkulanlar başlarına geldi. Seçim odaklı yaklaşım, bu partileri, istihdam, eşitlik ve verimlilik konularına adamaya itti.

Bunun neticesinde da ilerici

birçok şeyi gerçekleştirdiler.

Siyaset sahnesine baktığımız zaman genişletilmiş oy hakkının kazanılmasından bu yana en başarılı seçim mekanizmalarından biri seçim sosyal demokrat partiler olmuştur. (Genelde kullanıldığı hali ile

evrensel oy hakkı terimini, kadınları kapsamadığı için kullanmamayı tercih ediyoruz) İnsanlığın çektiği acılara, çare olmak idealinde ki bu siyasetin en büyük mirası refah devleti olmuştur. Hare-

ketin başlangıcından bugüne hedeflerini şöyle sıralayabiliriz: demokrasi, ekonomik fırsat eşitliği, ekonomik refah ve istikrar, eğitim, istihdam ve sağlık-bakım garantisi, çevre ve doğaya saygı, iyi ve dürüst hükümet etme şekli, uluslararası ilişkilerde barışçıl anlayış.

Dünyada sosyal demokrat partiler, “sosyalist, işçi, sosyal demokrat” gibi adları farklı olsa da sonuçta aynı öze ve benzer ideolojik ve siyasal özelliklere sahiptirler. Bu partiler: işçi temelli olma; Sosyalist Enternasyonal’e üye olma; çoğulcu toplum ve siyaset anlayışı ile temsilî ve parlamenter sistemi benimseme; eşitlik, sosyal adalet, sosyal güvenlik şeklindeki amaçlarına demokratik yöntemlerle ulaşmaya çalışmak gibi ilkelere sahiptirler.

İkinci Dünya Savaşı sonrası

dönemde, sosyal demokrat partilerin karma ekonomiyi benimsedikleri bir dönemdir ve yol gösterici iki unsur vardır: Keynesyen ekonomi anlayışı ve bunun İşveç pratiğindeki iktidar yansımaları.

Kapitalist demokrasi için ideolojik ve siyasal kurumları sağlayan Keynescilik idi. Keynescilik, devletin ekonominin demokratik idaresi yoluyla üretim araçlarının özel mülkiyetini uzlaştırma umudunda direndi. Devlet için önemli olan üretim araçlarının sahipliği değildir. Devlet eğer araçların ve bunlara sahip olanların temel payların fazlaşmasına adanmış toplam kaynak miktarını belirleyebilirse, gerekli tüm şeyler başarılmış olur.

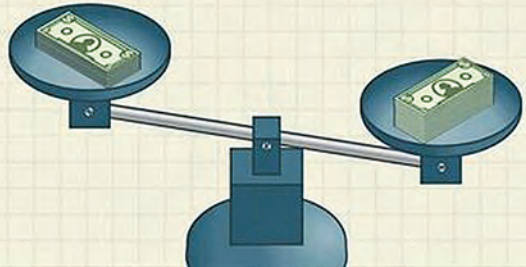
İşsizlik seviyesi ve gelirin bölüşüm üzerinde devlet denetimi demokratik kapitalist devleti mümkün kılan uzlaşmanın temelleri oldu. 1932 yılında İşveç Sosyal Demokrasi Partisi'nin seçimi kazanması, Sol ile Keynesci ekonominin evliliğinin başlangıcı oldu. Teşhislerine göre işsizliğin nedeni talebin yetersiz olmasıydı. Tüketime artışı üretimi tetikleyecek ve bu da istihdam artışına yol açacaktı. Keynesci program ikili bir yapıdadır: tam istihdam ve eşitlik. Tam istihdam, talep yönetimi, devlet

harcamaları üzerinden istihdam seviyesinin düzenlenmesi demektir. Eşitlik ise "refah devletini" işaret eder.

1970'lerden beri gelişmiş ülkeleri karakterize eden iki olgu, enflasyon oranındaki dereceli artış ve büyüme oranlarındaki dereceli düşüş, Keynesci kuramın savunduğu geleneksel müdahalelerin uyumsuz olduğunu kanıtladı.

Eski hastalıkları iyileştirirken, bir sürü yeni hastalık da ortaya çıkmıştır. Çevrenin kirlenmesi, devletin aşırı bürokratikleşmesi, özel alanların erozyona uğraması, siyaset konularının sıradan insanlar için çok teknik ve karmaşık hale getirilmesi, idari denetimin büyümesi gibi sorunlar, sosyal demokratlar iktidardayken oluşmuştur. Toplumların en üstünde değerlendirilen kurum olarak devlet, 20. yüzyılın son çeyreğinde saldırı altında kaldı. Bu saldırının öncüleri olan yeni sağın ideolojisi 1920'lerin

Kapitalist demokrasi için ideolojik ve siyasal kurumları sağlayan Keynescilik idi.

hayaletidir. Devlet karşıtı, girişimcinin hegemonyası üzerine vurgu yapan, kitlesel tüketimi ulusal çıkarlara düşman bir şey olarak tasvir eden, piyasanın rasyonallitesi ile paranın özerk önemi üzerine temellenmiş bir ideoloji.

Bu ideolojinin yeni olan tarafı, ekonomik kuramın oynadığı baskın roldür.

Bu zihniyetten çıkarılan sonuçlar şöyledir: Ekonomiye herhangi bir siyasi müdahale genel refaha ters düşer. Piyasa, kaynakları siyasi kurumlardan daha etkin dağıtır. Demokratik süreç kusurludur ve devlet etkinsizlik kaynağıdır.

Günümüzde siyasetin içinden yer almak isteyen Sosyal Demokrasinin çerçevesi şöyledir:

- İnsanın temel hak ve

özgürlükleri zemininde yükselen, sosyo-kültürel bir çoğulculuk anlayışına dayalı demokrasi vurgusu.

- Siyasal iktidarın daha fazla zora dayanmaya kaymasını katılımcı bir demokrasi aracılığıyla önlemeye çalışılması.

- Genel olarak toplumdaki güçsüz, dışlanmış kesimlerin haklarının savunusu ve durumlarının iyileştirilmesi yönündeki bir politika yanlılığı.

- Bir sosyal adalet vurgusu.
- "Sınırtaşan" bir barış ve kardeşlik anlayışı.

İnsanlığın karşılaştığı yeni sorunlar (çevre, kadın, eşcinsellik gibi yeni sosyal hareketler) karşısında özgürlük, eşitlik ve adalet ekseninde proaktif çözümler üretmeye çalışmak. •

barbarosenec@gmail.com

Doktor, Papaz ve Avukat

Zengin bir adam ölümüne yakın, biri doktor, biri papaz, diğeri avukat üç yakın arkadaşını yanına çağırarak bir ricada bulunmuş.

"Üçünüzün dolarlık bir tasarrufum var" demiş. "Bunu yanımda öteki dünyaya götürmek istiyorum. Ama kimseye de güvenemiyorum. Size 100'er bin dolar vereceğim. Bu paraları ne olur ben gömülürken kefenimin iç cebine koyuverin"

Gün gelip adam ölmüş. Üç arkadaş verdikleri sözü yerine getirmişler. Bir süre sonra doktor vicdan azabı nedeniyle diğer iki arkadaşını çağırarak ve onlara itirafta bulunmuş:

"Hastanenin çok acil gereksinimi vardı" demiş. "Onun için 100 bin doların 20 bin dolarını hastaneye harcadım, kefene 80 bin dolar koydum"

Papaz da söze girmiş:

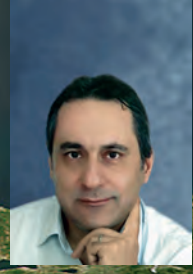
"Maalesef ben de aynı günahı işledim" demiş. "Paranın yarısını kilisenin inşaatına ayırdım. Kefenin cebine 50 bin dolar koydum."

Avukat ise arkadaşlarının aksine rahat bir tavır takınmış:

"Ben sözümü aynen yerine getirdim." demiş. "Kefenin cebine 100 bin dolarlık çek koydum."

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Türkiye Kıyılarında Alman - İngiliz Savaşı ②

İngilizlerin Rodos'taki Alman varlığına karşı mücadelesinde, Datça Yarımadası'na yönelik planlar da önemli bir yer tutmaktadır. Rodos, Osmanlı döneminde, imparatorluğun farklı bölgelerinden getirilerek, adaya yerleştirilen önemli bir Yahudi nüfusa sahipti. Almanlar, 1944 yılının başlarından itibaren,

Rodos'taki Yahudileri Auschwitz kampına göndermek için harekete geçti. Bu süreç, 1944'ün yaz aylarına gelindiğinde ise hızlandı. Auschwitz kampının ölüm demek olduğunu bilen birçok Yahudi için tek kurtuluş yolu Rodos'tan Türk kıyılarına kaçmaktı. Ancak bölgede devriye gezen Alman denizaltı ve

gemileri, Yahudilerin kaçış planlarının önündeki en büyük engeldi. Buna rağmen ilk grup, 19 Temmuz 1944 tarihinde harekete geçti. Gece yarısı Rodos'tan sessizce ayrılan 3 sandalda, 11 Yahudi vardır. Havanın da güzel olması sayesinde hızlı hareket edebilen kaçaklar, ertesi gün Türkiye kıyılarındaki Bozukkale'ye

Temmuz'un son haftasında Rodos'tan kaçan Türkiye kıyılarına doğru hareket eden 8 Yahudi, sandalın alabora olması sonucu boğulurlar.

ulaşırlar. Burada karaya çıkan Yahudileri, Bayır köyünden gelen ve bölgede avlanan balıkçılar bulacak, onları jandarmaya teslim edecektir. Ancak Rodos'tan kaçan diğer Yahudiler bu kadar şanslı değildi. Yine Temmuz'un son haftasında Türkiye kıyılarına doğru hareket eden 8

Yahudi, sandalın alabora olması sonucu boğulurlar. Aldıkları ihbar üzerine kaçakların peşine düşen ve öldüklerinden haberdar olmayan Almanlar ise bir savaş gemisi ve uçak ile Türkiye kıyılarında arama çalışması başlatırlar.

Bu çalışma İngilizlerin dikkatini çekmiştir. İngiliz Kraliyet Donanması'ndan istihbarat Albay

James Bishop, Milas ve Çömeş'teki havaalanlarını teftiş için gizlice geldiği Türkiye'den Rodos'daki gelişmeleri takip etmektedir.

Bishop'un imzasını taşıyan, 25 Temmuz 1944 tarihli ve 'Escape' kodlu (TR44RSDJU-21/1)

belgede, "Alman keşif

uçacağı ve bir savaş gemisi, Reşadiye Yarımadası'nın Akdeniz'e bakan kıyılarında, antik kent Knidos'tan başlayarak Simi'yi çevreleyen alanda birçok kez arama-tarama amaçlı dolaşmıştır" ifadelerinden de anlaşılacağı üzere bölge, savaşan tarafların sıkı kontrolü altındadır. Almanların bu son Yahudi kaçak grubuna önem vererek, ciddi bir şekilde aramalarının nedeni ise yine Albay Bishop'un imzasını taşıyan bir başka İngiliz gizli belgesinden anlaşılacaktır.

Bishop, 30 Temmuz 1944 tarihli ve 'Break' kodlu (TR44RSJU23/1) belgede, "Rodos'daki Yahudi cemaatinden Türkiye'ye kaçmaya çalışanlar sıkı Alman denetiminden kurtulamıyor. Türklerden aldığımız

bilgiye göre son olarak 11 Yahudi Loryma antik alanı civarında karaya çıkmıştır. Bundan başka kayıt yoktur. Ancak Temmuz'un sonlarına doğru büyükçe bir sandalla denize açılan Yahudi grubundan ise haber yoktur. Bu grubun adadaki Yahudi cemaatinin kutsal emanetlerinden olan 800 yıllık bir Tevrat'ı da yanlarında götürdükleri düşünülmektedir. Birimlerimiz, Reşadiye Yarımadası kıyılarında Alman gemi ve uçaklarının ısrarla dolaşmasının, bu grubu bulma amaçlı olduğu tahmin etmektedir" ifadelerini kullanmıştır.

Hemen hatırlatalım, Albay James Bishop, Çanakkale savaşlarında teğmen rütbesiyle Anafartalar'da, Mustafa Kemal karşısında bozguna uğrayan Anzak ve İngiliz askerleri arasındadır. Çanakkale'de yaşadıklarını daha sonra hatıralarında da yazmıştır. Yahudi asıllı Albay Bishop, İsrail'in 1948'deki kuruluşu öncesi bölgede çok aktif çalışan bir İngiliz İstihbarat yetkilisi olarak da görev yapmıştır. Yahudilerin 800 yıllık Tevrat'ına dönecek olursak, kitap Alman işgali sırasında adadaki Yahudi cemaatinin hahamları tarafından Rodos Müftüsü Süleyman Beye, saklayıp koruması için emanet edilmiştir. Müftü de, bu kutsal emaneti Murad Reis Camisi'nin minberinde saklamış, savaşın bitiminde Rodos'a dönebilen az sayıdaki Yahudi'ye teslim etmiştir.

Bu arada, Türkiye'nin Rodos Konsolosu Selahattin Ülkümen'in, Türk vatandaşı olan Yahudileri Almanların elinden kurtarmak için verdiği mücadeleyi, kayıtlara geçmiş kahramanca girişimlerini de söylemeden geçmeyelim. Ülkümen sayesinde sayıları 20 civarında olan Türkiye vatandaşı Yahudi'nin yanı sıra başka ülke vatandaşı birçok Yahudi'nin de ölümden kurtulduğunu hatırlatmakta yarar var.

9 Eylül 1943 tarihi İngilizler için tam bir hayal kırıklığının sembolüdür. Rodos'ta bulunan yaklaşık 40 bin kişilik İtalyan askeri gücüne güvenen İngilizler, adaya havadan

Ülkümen'e, 1989 yılında İsrail'in Naziler tarafından soykırma maruz kalan Yahudileri kurtaran gayri-Yahudilere verdiği "Uluslararası Dürüstler" onursal unvanı verildi ve bu ünvanı alan tek Müslüman olarak tarihe geçti. Ülkümen'in posterı 1998 yılında İsrail'de posta pulu olarak basıldı. Ülkümen için kimileri ise "Türk Schindler" demiştir.

komando birlikleri indirdiler. Ancak 2 ay önce iktidardan uzaklaştı- rılan Mussolini'den sonra İtalyan askerlerinin yanlarında yer alaca- ğını düşünen İngilizler yanıldılar. Almanlar, İngiliz askerlerinin bir bölümünü yok ederken, kalanları da esir aldılar. Türkiye'den gönderilen balıkçı tekneleri, süngerci kayık- ları ise Rodos ile çevredeki bazı adalarda kalan yaralı, hasta İngiliz ve İtalyan askerleri Kasım ortalarına kadar seferler yaparak, Türk kıyıla- rına taşıdılar. Konuya ilişkin İngiliz arşivlerinde bulunan birkaç belge, konuyu özetler niteliktedir.

İngiliz Binbaşı Georges Reacher:
“Rodos yakınlarındaki adacık ve kayalıklara sığınabilmiş yaralı askerlerimizi, bölgeyi iyi bilen balıkçılık ya da süngercilik yapan Türk denizcilerinin yardımıyla toplayabildik.”

İngiltere Kraliyet Donanma- sı'nın Kıbrıs'taki üssünde görevli Binbaşı Georges Reacher bir süredir geçici görev ile geldiği Türkiye kıyılarındadır. Kuzey Afrika'da, Çöl Tilkisi lakabı ile tanınan Alman General Rommel'in emrin- deki birliklere karşı da savaşan

Reacher, 27 Ekim 1943 tarihli TKY43RJ112/2 sayılı belgede, “Rodos yakınlarındaki adacık ve kayalıklara sığınabilmiş yaralı askerlerimizi, bölgeyi iyi bilen balıkçılık ya da süngercilik yapan Türk denizcilerinin yardımıyla toplayabildik. Havanın kararma- sıyla birlikte Türk kıyılarından hareket eden 12 balıkçı kayığı ile gizlice ulaştığımız adacıklarda 1 hafta içinde 97 askeri topladık. Bunlardan 15'i uzun süre yaralı kaldıkları için hayatını kaybetti. Tilos adası yakınlarındaki bir kayalığa çıkmayı başarmış 9 İngiliz askerinin tamamının ise bölgeye bizden önce gelen bir Alman savaş botu tarafından makineli tüfek ateşi açılarak öldürüldüğünü bir Yunan direnişçiden öğrendik. Adı Stello Mavriodis olan bu Yunan'ı da Türk kıyılarına götürdük” demektedir.

İngiliz Binbaşı Reacher'in genel bir ifade ile “Türk kıyıları” dediği bölge, büyük bir ihtimalle bugünkü Datça ilçe merkezi yakınlarındaki Burgaz olabilir. Bu düşünceme neden ise Binbaşı Reacher'in imzasını taşıyan belgede, “Türk kıyılarına getirilen yaralı askerlerimiz, doğal limana demirleyen 2 savaş gemisine nakle- dildi” ifadesidir. Bölgeyi kapsayan askeri deniz haritalarında “Doğal liman” tanımlaması, Burgaz'daki alan için kullanılmaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türk kıyılarında yaşananları yazmaya devam edeceğim. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Resim: Paolo Uccello -
St George ve Ejderha
(1456)

MİTOLOJİK VARLIKLAR

Yazan:
BERK YÜKSEL

“Artık elinde mitolojinin anahtarı var. Ruhun tüm kapılarını açmakta özgürsün.”
C. Gustav Jung

Mitolojide geçen ilginç canlıları, canavarları ve yaratıkları bir derleme ile bir araya getirmek, birlikteliklerindeki bütünü görmek için faydalıdır. Jung’a göre insanlığın kolektif

bilinçaltına bağlanıp bu sembeleri, varlıkları buradan çekip dünyamıza da getiren bizleriz. Kimisi aslında bir erdemim kimisi ise bir kötülüğün sembolü olabilir. »

Hep birlikte “Bir ve Bütün”ü tamamlayan sıfatları ve özellikleri de barındırırlar. Kimilerine göre yaşamış, kimilerine göre efsane, mit, masal ne olursa olsun sayfalarda, filmlerde en önemli hayal gücümüzde hâlâ yaşamaktalar ve yaşayacaklar... Mitoloji ve mitolojik yaratıklar, bizi, bize anlatan önemli sembolizma barındıran kaynaklardır. İnsanı ve evreni tanımak isteyip de mitoloji ile ilgilenmemek olası değildir. Mitoloji ve mitolojik figürler; kendini bilmek, tanımak için değerli birer hazinedir. Her yolculuk kişinin kendinde başlar yine kendinde biter... Kahramanın yolculuğudur bu, kahraman da bizlerizdir, öğreti, erdemler ve erdemsizlikler hep birlikte yaşanarak okuyucuya iletilir.

Öne çıkan bazı mitolojik varlıklar şunlardır:

Satir: Satirler, Yunan mitolojisinde yer alan yarı keçi yarı insan kır ve orman koruyucularıdır. Gövdelerinin belden üstü insan, belden aşağısı ise teke biçimindedir. Satirler çoğunlukla ellerindeki flüt ile birlikte tasvir edilir.

Nemf: (Nympe) Su perileridir. Yunan

Mitolojisinde yeri ve denizi dolduran dişi, tanrısal varlıklardır. Ölümsüz değillerdir ama çok uzun yıllar yaşarlar ve hep genç ve güzel kalırlar. Mitlerde genellikle perilerin güzelliğine vurgu yapılır.

Peri: Birçok farklı kültürün efsane ve mitolojisinde bulunan bir ruh veya doğaüstü yaratıktır. Genellikle insan görünümünde, çoğunlukla çok küçük olan ve uçmak, büyü yapmak, geleceği görmek veya etkilemek gibi doğaüstü güçlere sahip olduğu düşünülen ve böyle tasvir edilen varlıklardır.

Ejderha: Kanatlı, dikenli kuyruklu, derisi pullu, ağzından

Pieter Pauwel Rubens
(1577-1640) *İki Satir*

Resim: John Simmons (1823-1876)
Mehtapta perileri tarafından korunan
Titania

Periler çoğunlukla çok küçük olan ve uçmak, büyü yapmak, geleceği görmek veya etkilemek gibi doğaüstü güçlere sahip olduğu düşünülen varlıklardır.

ateş saçan dev kertenkele ya da yılan biçimindeki efsanevi canavardır. Batı tasvirleri kanatlıyken, Doğu'daki tasvirlerde kanat bulunmaz. Ejderhalarinkine benzer

özellikler içeren efsanevi yaratıklar neredeyse her kültürde mevcuttur. Kahramanın egosunu sembolize ettiği söylenmektedir.

Elf:

Doğaüstü varlık türüdür. Elfler İskandinav, Anglo Sakson ve Cermen kültür kollarına ayrılan kuzey

kültürünün çok popüler bir halk inancı figürüdür. Aslen İskandinavya ve İngiltere mitolojisinde yer aldığı varsayılan peri halkına verilen addır.

Elfler kimi zaman iyi yürekli, şefkatli, hastalıkları iyileştiren, bitkilerin ve taşların gizli sırlarını öğreten varlıklarken, kimi zaman zararlı, hilekâr ve tehlikeli olabilirler. Şaşırtıcı güzelliكتedir. Melodik bir ses tonuna sahiptirler. Elfler 1200 yıldan fazla yaşarlar. Bu yaşamın sonucunda ya yaşamdaki kötülüklerden sıkıldıkları için ölümü tercih ederler ya da bilinmeyen bir diyara göç ederler. Bu nedenle Elflerin ölümsüz oldukları söylenir. Elfler narindirler ancak hızlı ve güçlüdürler.

Dev: Birçok farklı kültürün efsane ve mitolojisinde, masallarında yer alan bir doğüstü yaratıktır. Genellikle insan görünümünde fakat anormal büyüklükte ve çok kuvvetli tasvir edilmiştir. Masallarda yaşadıkları yerler, genellikle mağaralar, ormanlar ve dağlardır.

Denizkızı: Deniz kızları, belinden yukarısı dışı bir insan görünümünde olan, ama aynı

zamanda bir balık kuyruğuna sahip olan efsaneleşmiş canlılardır. Dünya üzerinde birçok kültürde deniz kızları farklı, ama birbirine çok yakın şekillerde betimlenmiştir. Deniz kızları boğulma tehlikesi geçiren erkekleri kurtaran iyi kalpli deniz canlıları olarak betimlenmişlerdir. Aynı zamanda bu erkekleri su altındaki krallıklarında yaşamaya da davet ederler.

Sirenler: Yunan mitolojisinde Sirenler ya da Seireneler adada yaşadıklarına inanılan deniz yaratıklarıdır. Bu yerlerin tamamı uçurumlarla ve kayalıklarla çevrili olarak betimlenmiştir. Buralarda dolaşan denizciler, sirenlerin söylediği şarkıdan büyülenip gemilerini kayalıklara doğru sürmüşler ve sirenlere yem olmuşlardır. Sirenler, deniz kızlarından farklı olarak iki kuyruğa sahiptirler. Bu yarı insan yarı balık vücutlu insansuların efsaneleri MÖ 5,000 yılına kadar dayanır.

Cin: Modern veya antik birçok din ve inanışta, İbrahimî dinler de dâhil, bulunan bir tür ruhani mitolojik yaratıktır. Farklı inanışlarda farklı karakteristiklere ve özelliklere sahiptir. Arapçada cin, Eski Yunanca daimon olarak adlandırılır. Eski Yunancadaki kullanılan “daimon” veya “demon” sözcüğü,

John William Waterhouse (1849-1917)
Deniz Kızı

tanrı anlamına gelir. Eski Yunanda tanrılar tek tanrılı döneme geçişte melek veya cin olarak değişime uğramışlardır. Cin; İslam mitolojisinde ise gözle görülmeyen, çeşitli şekillere girebilen, zaman zaman insanları yönetimi ve etkisi altına aldığı kadar birçok çoğu korku unsuru birçok fiilin kendilerine yüklediği ruhanî varlıkları ifade eder. Muzip oldukları, işleri yapıp bozdukları söylenir.

Sentor: Sentorlar

Yunan mitolojisinde kısmen insan ve kısmen at görünümlü yaratıklardır. Yarı insan ve yarı bedenli düşsel varlıktır. Genellikle kaba ve kötü yaratıklar olarak bilinirler. Sentorun sureti görenlere çok farklı ve ürkütücü gelmektedir. Yunan mitolojisinde sentorlar savaşçı, savaş yetenekleri gelişmiş, güçlü yaratıklar olarak tasvir edilmiştir.

Hidra: Yunan mitolojisinde anlatılan üç başlı bir yaratığın adıdır. Hidra'nın nefesi bir insanı öldürecek kadar zehirlidir. Babası Typhon olan Hidra'nın Lerna gölündeki yuvası, ölümden sonraki dünya ile insanların dünyası arasındaki kapının tam ağzında yer almakta olup, Hidra ise bu

Jean Boulogne (1529-1608) *Herkül ve Sentor Nessus*

kapının bekçiliği görevini üstlenmektedir. Hidra'nın öldürülmesinin çok zor olmasının sebebi kesilen her bir başın yerine iki tanesinin çıkmasıdır.

Gorgonlar: Yunan mitolojisinde keskin dişli, saç yerine başlarında canlı yılanlar olan, dişi canavarlardır. Efsaneye göre gözlerine bakını taşla çevirirler. Gorgo kökü Yunancada “korkunç, berbat” demektir. Sivri köpek dişleri ve saçları yerine de zehirli yılanları vardır. Gorgonlar üç kız kardeşlerdir. Bunlar Medusa, Euryale ve Stheno'dur. • (Sürecek)

Van Gogh

ve

Japon Sanatı

Yazan: ÖMER DEDEOĞLU

Amerikalı Amiral Matthew C. Perry dört gemiden oluşan filosunu 1853 Temmuzunda Tokyo körfezine demirleyip silahlarını şehre çevirince, bunun Japon halkı üzerinde büyük etkisi olur.

İleri teknoloji sahibi uzaylıların, uzay gemilerini büyük şehirlerin üstlerine yolladıkları, günümüz bilim kurgu filmlerini aratmayan bir sahne düşünün. 17. yüzyıldan beri

etkisi ve modernizasyon başlar.

Bu anlaşma ve Japonya'nın dış dünyaya açılması ile Batı da, Japonların geleneksel ve büyüleyici güzel sanatlar, el sanatları, giyim kuşam ve mimari akımlarından etkilenir. Bunlara olan hayranlıktan doğan "Japonizm" akımının 20. Yüzyılın ortalarına kadar ciddi kültürel etkisi olur.

Özellikle Fransa'da sanatçılar, eleştirmenler ve koleksiyoncular arasında

nispeten daha ucuz, renkli ve neşeli Japon ahşap baskı resimleri çok rağbet görür.

Jean-François Millet ve Theodore Rousseau gibi dönem ressamlarıyla birlikte Edgar Degas, Eduard Manet, Claude Monet ve Camille

Van Gogh 1886 yılının başlarında Paris'e geldiğinde şehirdeki Japonizm etkisi zirveye ulaşmıştır.

Pissarro gibi bir sonraki nesil İzlenimci ressamlar da bunlardan etkilenir. Bu baskılar, canlı renklerin kullanılması, kompozisyon olgusu, mekânsal ve perspektif olasılıkları ile batı sanatında yeni bir estetik anlayışı gelişmesinde etkili olur.

Hollandalı ressam Vincent Van Gogh 1886 yılının başlarında yeni bir ilham arayışı içinde Paris'e geldiğinde şehirdeki Japonizm etkisi zirveye ulaşmıştır. Piyasada

kültürünü ve iç siyasetini yabancı etkisinden korumak isteyen Japonya dış dünyaya kapalıdır ve denizcilik için geldiği nokta halkı şaşırır. Sadece Çin ve Hollanda ile kısıtlı ticaret ilişkisi olan ülke Amerikan topraklarının tehdidinde 1854 yılında imzalanan anlaşma ile limanlarını dış ticarete açar. Japonya'da Batı

o kadar çok Japon baskı resim vardır ki fiyatlarda düşüş olmuştur. Daha önce bu etkiden kısmen haberdar olan Van Gogh ancak Paris'e gelince bunun ne boyutlarda

Van Gogh Paris'te yaşadığı dönemde yaptığı bazı tabloların arka planlarında Japon baskı resimlerini görürüz.

olduğunu anlar. Düşük fiyatların da etkisiyle kendisi de bu baskılardan biriktirmeye başlar ve bir yıl içinde (söylentiye göre kendi yağlıboya tablolarını yüzlerce baskıyla takas ederek) oldukça geniş bir koleksiyona sahip olur. Niceliği tam olarak bilinmemekle birlikte bu

koleksiyondan günümüze ulaşan 531 adet baskı bulunmaktadır. Paris'te yaşadığı zaman zarfında yaptığı bazı tablolarında arka planda, duvarlarda bu baskıları görürüz. Bu

baskıları öncelikle kapsamlı olarak incelemek ve kendini eğitmek için biriktirmiş ve sanatçı olarak da bundan çok fayda sağlamış ve geliştirmiştir.

Van Gogh'un Paris'te Fransız modern resim akımında ustalaşmaya çalışmasıyla Japon baskıları toplamaya başlaması aynı döneme denk gelir. Japon sanatına hayranlıklarıyla bilinen Degas ve Monet gibi İzlenimcileri kendince taklit etmeye çalışır. 1887 başlarında, onları izleyerek, Japon grafik sanatının yaratıcı perspektif

ve sıra dışı kompozisyon tekniklerine odaklanmaya başlar. 1887 sonbaharında genç arkadaşı Emile Bernard'ın modern sanatın izlemesi gereken yeni yollar ile ilgili fikirlerinden de etkilenerek sanata yaklaşımını radikal bir biçimde değiştirir. Japon sanatı ve kendi

izlenimcilik yorumu arasında bir sentez arayışına girmesi ile kendine özgü değişik ve enteresan tarzı ortaya çıkmaya başlar. Koleksiyonunda bulunan baskıları kopyalayıp bu tarzı pratiğe döker. Buna ek olarak Pierre Loti'nin Japonya ile ilgili "Madame Chrysantheme" romanından da oldukça etkilenir.

Kafasındaki, sanatın geleceğinde Yeni-izlenimcilik mi, yoksa Japon sanatı mı daha etkili olacak ikilemi Güney Fransa'da geçirdiği zaman zarfında netlik kazanır. Renkleri, çiçek tarlaları ile bir "Japon rüyasına" benzettiği Arles şehrinde, Japon sanatının daha uygun olduğuna karar verir. Sanat çevrelerinde isim yapmış Paul Gauguin ile tanışmasının ve onun Japon baskılardan hoşlanmasının da bunda etkisi olabilir. Dostunu da yanına alarak modern sanatın gelişmesinde pay sahibi olmayı umar.

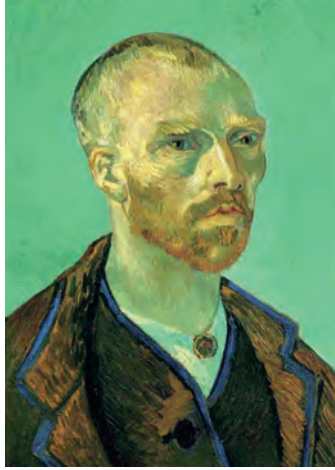
Bu tutkuyu daha da ileri götürerek 1888 sonbaharında, kendisini çekik gözlü ve saçları kazınmış bir Budist rahip olarak resmeder. Pierre Loti'nin romanında bahsi

geçen, bu münzevi ve basit hayat yaşayan Japon rahipleri, kendi ideallerine, doğayla uyumlu ve entrikasız yaşama çabasına yakın görür. Japon sanatçıların "yıldırım gibi, çok hızlı" çizdiğini, bunun sebebinin de "daha sakin olmalarından ve duygularının daha basit olmasından kaynaklandığını" belirtir. Resim-

lerinin yanı sıra çizimlerinde de bu etki bariz bir şekilde görülür. Japonların kaligrafik kalitesini ve hızını çoğu zaman onlardan daha iyi yaparak uygulamıştır. Japon sanatının örnekleri sayesinde daha soyut bir bakış açısı elde ettiği halde Arles şehrinde meydana çıkardığı işleri Gauguin ile karşılaştırıldığında daha realisttir. Hayal gücünü daha çok kullanmak ister ve Ekim 1888'de, Gauguin kendisine

Arles'te katıldıktan sonra bu doğrultuda çalışır.

İşbirlikleri, Van Gogh'un malum sağlık probleminin baş göstermesine kadar iki ay sürer. Muhtemelen bir epilepsi türü olan rahatsızlığı yüzünden hastaneye yatırılır. Daha sonra hastalığının tam olarak anlaşılabilmesi ve şehir sakinlerinin düşmanca tutumu yüzünden çaresiz

Van Gogh Japon kültürüne olan tutkusunu daha ileri götürerek 1888 sonbaharında, kendisini çekik gözlü ve saçları kazınmış bir Budist rahip olarak resmeder.

Van Gogh'un resimlediği Arles hastanesi.

kalan ressam, akıl hastanesine yatar.

Bu trajedi yüzünden kendi yeteneğine olan inancını kaybeder ve Japon sanatını taklit ederek modern sanatı geliştirme tutkusunun abartılı olduğu hissine kapılır. Sanatın geleceğine katkı yapabilecek kadar iyi bir ressam olmadığını düşünmeye başlar. Japon etkisi artık tekniğinin bir parçası olmakla birlikte İzlenimcilik akımından sonra gelen daha soyut resim stiline de çözümler sunmuştur. Bunun kendi tarzının oluşmasında büyük payı olmuş ve bu kendisini tarihin en büyük sanatçılarından birisi yapmıştır.

Sevgili okurlar yukarıda örneğini vermeye çalıştığımız gibi, modern sanata olumlu ve yapıcı etkileri yanında Japon kültürünün, 20. yüzyılın ortalarına kadar Batı dünyasında izleri sürmüştür. Japonya geleneksel ve kendine

özgü birçok sanat ve usta çırak ilişkisiyle nesilden nesle aktarılan el sanatı türlerini korumasına rağmen batı emperyalizmi ve vahşi kapitalizmden de şüphesiz oldukça etkilenmiştir.

Amerikalı Amiral Perry gemilerinin toplarını Tokyo halkının üzerine çevirdiğinde, ileride modern batı ve geleneksel Japon kültürlerinin birbirlerini bu kadar etkileyeceğini tahmin etmiş midir bilinmez. İki ülke arasında 31 Mart 1854'de imzalanan Kanagawa Anlaşması'nın Japonya'da modernizasyonu başlatması ve ülkenin sanayi devrimini hızlı bir şekilde gerçekleştirip, emperyalizm hayalleriyle yüzyıldan az bir süre içinde Pearl Harbour baskınını gerçekleştirip Amerika'yı da 2. Dünya Savaşı'na sokacağını ise kesinlikle tahmin edememiştir diye düşünüyoruz... •

omerdedeoglu73@gmail.com

"Başlangıç muhtemelen her şeyden daha zordur ama dayanın, her şey sonunda daha iyi olacak"

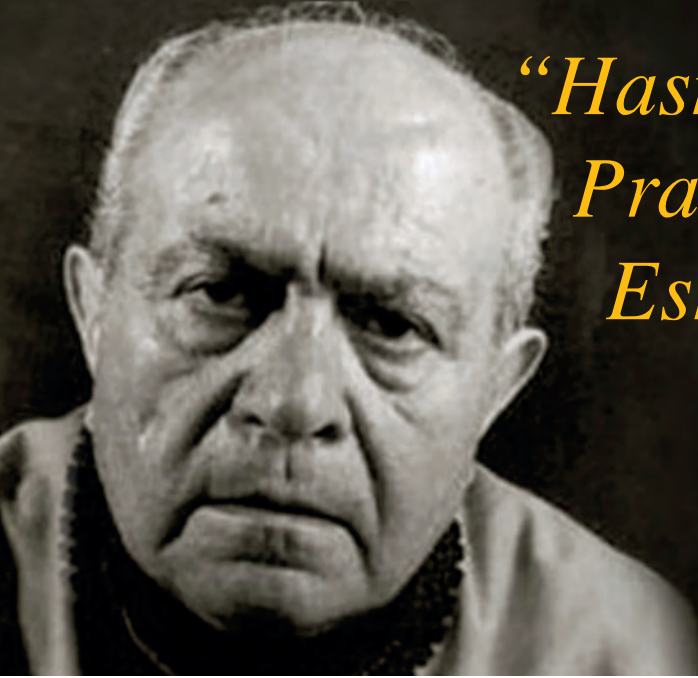
* *

"Yıldızları ve göklerdeki sonsuzluğu farkedin. O zaman hayat neredeyse büyüli gözüküyor"

Vincent Van Gogh

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

“Hasretinden Prangalar Eskittim”

“Şiir anlaşılır olmalıdır ve insanı yüreğinden yakalamalıdır.”-

Ahmet Arif

Hasretinden Prangalar Eskittim, Diyarbakırlı toplumcu ozan Ahmet Arif’in kendi yaşamından, acılarından, toplum sorunlarından süzüp çıkardığı şiir kitabıdır. Bu küçük yapıt, 12 Mart’la 12 Eylül dönemlerinde en çok okunan kitaplardan oldu. Okurun yakınlığını bu

şiirin içeriği, anlatım özellikleri kadar dönemin özellikleri etkilemişti. 1950’lerde toplumcu eylemlere katılmış, cezaevinde yatmış, bu nedenle üniversitede felsefe öğrenimi yarım kalmış ozanın yaşantısı, 1970’lerde onun savunduğu gerçekleri savunan, onun

çektiklerini çeken genç okurlara hiç yabancı gelmiyor, kitabı ellerinden düşmüyordu.

Toplumsal sorunları dert edinenler, bu nedenle cezaevine düşenler, onların yakınları, onların çilelerine ortak olanlar bu şiirlerde kendilerinden izler buldu.

Ahmet Arif 1951’de Ankara Cezaevinde yazdığı Tutuklu şiirine kitabında yer vermemiştir. Ancak bu şiir bir bakıma Hasretinden Prangalar Eskittim kitabının

götürür gibi/ İki yanım/ İki süngü.”

Hasretinden Prangalar Eskittim kitabı cezaevindeki acıları, sınırlı sevinçleri, umutları dile getirmekteydi:

“Aç kaldım, susuz kaldım.../ Ve ellerim keleşçede./ Tütünsüz, uykusuz kaldım.”

“Akşam erken iner mapusane-neye, / Ejderha olsan kâr etmez./ Ne kavgada ustalığın, / Ne de çatal yürek civan oluşun.”

“Haberin var mı taş duvar?! Demir kapı, kör pencere,/ Yastığım,

Şiirlerinin karşımızda canlandırdığı tutuklu aydın; dışardaki dünyaya sıkı sıkıya bağlı, sevgisini, toplumsal bilincini yitirmemiş insandır:

çekingen önsözü, özeti gibiydi:

“Birden/ Kurşun yemiş gibi susar/ Gözbebeklerime karşı/ Susar da/ Açılıp yol verir şehir/ Sade radyolarda bir gamlı hava/ ‘Elaziz Uzunçarşılı’/ Firarda gözüm yok/ Namussuzum yok/ Yok pişmanlık bir halim/ Yaslanıp/ Bir cıgara yakmak isterim/ Dumanı cevahir değer/ Mağlup mu desem mahçup mu/ Ama ikisi de değil/ Ben garip sen güzel/ Dünya umutlu/ Öyle bir tuhafım bu akşamüstü/ Sevgilim/ Canavar

ranzam, zincirim,/ Uğruna ölümlere gidip geldiğim,/ Zulamdaki mahzun resim, / Haberin var mı?!/ Görüşmecim yeşil soğan göndermiş, / Karanfil kokuyor cıgaram/ Dağlarına bahar gelmiş memleketimin.”

Şiirlerinin karşımızda canlandırdığı tutuklu aydın; dışardaki dünyaya sıkı sıkıya bağlı, sevgisini, toplumsal bilincini yitirmemiş insandır:

“Ben dört duvar arasında değim, / Pirinçte, pamukta ve

tütündeyim, / Kara-
cadağ, Çukurova ve
Cibali' de.”

Sevgiliye özlemle,
dışardaki dünyanın
halleri, öteki insanların
sorunları birbirinden
hiç ayrı değildir:

“Bir sevdadır
böylesine yaşamak,
/ Tek başına / Ölüme
bir soluk kala, / Tek
başına / Zindanda
yatarken bile, / Asla
yalnız kalmamak.”

“Serabın bir sonu vardır, /
Ufkun, sıradağın sonu, / Uçarın,
kaçarın bir sonu vardır/ Senin
sonun yok. / Mandaların, kavakların
pazarı olur, / Senin pazarın olmaz.”

“Bıçkılanmış dal gibi ayrı
düştüğüm, / Ömrüme sebebi,
ustam, sevgilim...”

“Zemheri de uzadıkça uzadı, /
Seni baharmışın gibi düşünüyorum,
/ Seni Diyarbekir gibi, / Nelere
nelere baskın gelmez ki / Seni
düşünmenin tadı.”

Ahmet Arif kendisini, “Ve ben
şairim. / Namus işçisiyim yani /
Yürek işçisi” diye tanımlamıştı.
Bu kimliğiyle yurdun geri kalmış
bölgelerini, büyük kentlerde yoksul
kesimlerin yaşadığı yerleri konu
edinmektedir:

“Gecekondularda hava bulanık
puslu / Altındağ gökleri kümürlüslü /
Ekmeğe, aşka ve ömre / Küfeleriyle
hükmeden / Ciğerleri küçük, elleri
büyük / Nefesleri yetmez avuçlarına
/ İlkokul çağında hepsi- / Kenar

Bu coğrafyanın
çağımızdaki
yaşamını,
dertlerini, tütün,
pamuk, maden
işçilerinin
sorunlarını
sıralar...

çocukları kar altındadır.”

Doğu Anadolu'nun çilesini
çeken insanların arasından yetmişmiş
ozan, “Üsküdar'dan bu yan lo
kimin yurdu! / He canım...” diye
sorgular. Şiirini besleyen geniş yurt
coğrafyası içinde Toros, Anti-Toros
ve âsi Fırat, Medetsiz, Munzur,
Şahmurat Suyu... Hamavrat suyu,
Dicle, Mengene Dağı, Harran
Ovası, Hozat Diyarbekir Kalesi
bire bir yerlerini alır.

Üzerinde yaşadığı toprakların en
eski geçmişine eğilir ozan:

“Beşikler vermişim Nuh'a /
Salıncaklar, hamaklar / Havva Anan
dükkü çocuk sayılır / Anadolu'yum
ben / Tanıyor musun?”

Bu coğrafyanın çağımızdaki
yaşamını, dertlerini, tütün, pamuk,
maden işçilerinin sorunlarını
sıralar...

Önümüze serilen yurt haritası
üzerinde halkın acılı anılarıyla karşı
kaşıya geliriz:

“Şifre buyurmuş bir paşa /

*Vurulmuşum hiç sorgusuz,
yargısız.”*

Ahmet Arif'in şiiri 1940 sonrası edebiyatımızı kuşatan modaların dışında özel bir dil ve anlatımla kurulmuştur.

Abartmalardan kaçınmaz. Destanlarından, ağıtlardan beslenir. Akla gelmez söyleyişlere, deyimlere yer verir: “*Dört yanım puşt zulası*”, “*Canımın gizlisinde bir can idin ki / Kan değil, sevdamız akardı geceye, / Sıktıkça Cellat / Kemendi...*”, “*De*

Ahmet Arif okurunu toplumsal sorunların içine çekerken halk kaynağından beslenen anlatımı ve yaşamdan gelen gözlemleriyle inandırıcı, etkileyicidir:

“*Nerede olursan ol, / İçerde, dışarda, derste, sırada, / Yürü üstüne-üstüne, / Fırsatçının, fesatçının, hayının... / Dayan kitap ile, / Dayan iş ile. / Tırnak ile, / diş ile, / Umut ile, sevda ile, düş ile.*”

“*Art arda kaç zemheri, / Kurt uyur, kuş uyur, zindan uyurdu.*

Dışarda gürül gürül akan bir dünya... / Bir ben uyumadım, / Kaç leylim bahar / Hasretinden prangalar eskittim”

Ahmet Arif toplumun yaşadığı acıları örneğin Otuz Üç Kurşun şiirinde apaçık sergiler:

“*Vurun ulan, / Vurun, / Ben kolay ölmem. / Ocakta küllenmiş közüm, / Karnımda sözüm var. / Haldan bilene. / Babam gözlerini verdi Urfa önünde / Üç de kardaşını / Üç nazlı selvi, / Ömrüne doymamış üç dağ parçası. / Burçlardan, tepelerden, minarelerden / Kirve, hısm, dağların çocukları / Fransız kuşatmasına karşı koyanda.*”

En büyük acılardan söz ederken bile karamsar değildir. Diyarbekir

Ahmet Arif, en büyük acılardan söz ederken bile karamsar değildir. Geleceğe umutla bakar.

be aslan karam, / Hangi kalemin yazısı, / Zorlu yazısı. / Belânda?”, “*Kız kâkülü, ne eylermiş teni, / Ellerin deli hoyrat, / Ellerin susuz, yangın. / Ellerin oooy alarga...*”, “*Uy havar! Muhammet, İsa aşkına, / Yattığın ranza aşkına, / Deey, dağları un eden Ferhad' in gürzül! / Benim de boş yanım hançer yalımı / Ve zulamda kan-ter içinde, âsi, / He desem, koparacak dizginlerini / Yediveren gül kardeşi bir arzu / Oy sevmişem ben seni...*”

Kalesinden Notlar ve Adiloş Bebenin Ninnisi'nde olduğu gibi geleceğe umutla bakar:

"Hamravat suyu dondu, /
Diclede dört parmak buz, / Biz
kuyudan işliyoruz kaba - kacağa, /
Çayı kardan demliyoruz. Anam sır
gibi saklar siyatiğini,
/ 'Yel' der, 'Baharın
geçer'. / Bacım, ikicanlı,
ağır, / Güzel kızdır,
bilirsin. / İlki bu, bir
yandan saklı utanır

Ve bir yandan korkar
/ Ölüürüm deyi. / Bir can
daha çoğalacağız bu
kış. / Bebeğim, neremde
saklayım seni? / Hoş
gelir, / Safa gelir, / Ahmed
Arif'in yeğeni...

Doğdun, / Üç gün aç tuttuk / Üç
gün meme vermedik sana / Adiloş
Bebem, / Hasta düşmeyesin diye, /
Töremiz böyle diye, / Saldır şimdi
memeye, / Saldır da büyü...

Bunlar, / Engerekler ve çıyan-
lardır, / Bunlar, / Aşımıza, ekme-
ğimize / Göz koyanlardır, / Tanı
bunları, / Tanı da büyü...

Bu, namustur / Künyemize
kazınmış, / Bu da sabır, / Ağulardan
süzülmüş. / Sarıl bunlara / Sarıl da
büyü...

Ahmet Oktay, adaşının yapıtını
Alele alan kitabında bu şiirin
oluşma süreciyle ilgili açıklama-
larda bulunur:

"Hasretinden Prangalar
Eskittim, 1968 yılında yayınlandı.
Ancak burada vurgulama gerekiyor:

*Bu şiirler, yayım tarihinden çok
önce yazılmış ürünlerdi ve birçok
kişi tarafında ezbere biliniyorlardı.
Ahmet Arif'in siyasal konumu,
şiirinin çok uzun süre yeraltında
kalmasına yol açmış, bu yüzden o
da gizli bir şair olarak bilinmiştir."*

Ahmet Oktay:
*Bu şiirler,
yazıldıkları
yıllar göz önünde
bulundurulduğunda
geç kalmış ürünler değillerdir,
tam tersine erken gelmişlerdir."*

Kitabı sona ererken yaptığı
değerlendirme de şunları ekler:

"Prangalar'daki şiirler üretil-
dikleri tarihsel ve toplumsal
dönemin izler çevresinin (1945-
1955 yıllarındaki okurların ve
toplumcuların) beklentilerini değil,
ama şaşılacak biçimde çok sonraki
yıllarda (1970-1980) biçimlenecek
bir izlerçevrenin beklentilerini
karşılımıştır.

*Bu şiirler, yazıldıkları yıllar
göz önünde bulundurulduğunda
geç kalmış ürünler değillerdir, tam
tersine erken gelmişlerdir."*

Hasretinden Prangalar Eskittim
toplumcu şiirimizin özgün bir
örneğidir.

1970 sonrasında toplumsal
duyarlılığın derinden etkileyen bir
edebiyat yapıtıdır. •

konuertopbd@gmail.com

Dünya Sağlık Örgütü ve 7 Nisan Dünya Sağlık Günü

Yazan: Prof. Dr. RECEP AKDUR
Başkent Üni. Tıp Fakültesi Halk Sağlığı AD Bşk.

İnsanlık tarihinde en ağır salgınlar yaparak can alan iki hastalık veba ve koleradır. Veba 17. ve 18. Yüzyıla kadar daha baskın bir salgın ve ölüm nedeni iken, 1830'lu yıllardan sonra karantina önlemlerinin alınmaya başlaması ile şiddetini kaybetmiştir. Böylece en

sık dünya salgını (pandemi) yapan dolayısı ile de en çok can alan hastalık listesinin başına Kolera oturmuştur. 19. Yüzyılda birincisi (1817-1823), ikincisi (1829-1851), üçüncüsü (1852-1859), dördüncüsü (1863-1879), beşincisi (1881-1896) ve altıncısı (1899-1923) yılları

arasında hüküm süren altı büyük dünya salgını yapmış ve binlerce insanın hayatına mal olmuştur.

Bu salgınlar Avrupa’da da etkili olmuş, bu nedenle de buradaki devletler arasında başta kolera olmak üzere bulaşıcı hastalıklarla mücadele için, iş birliği yapma düşüncesi ve gereksinimini ortaya çıkarmıştır.

İkinci salgından sonra (1829-1851) ve bu gereksinime yanıt vermek üzere, 23 Temmuz 1851 tarihinde 12 ülkenin katıldığı I. Uluslararası Sağlık Konferansı Toplanmıştır. Konferans sonunda 137 maddeden oluşan bir Sağlık Yönetmeliği / *Health Regulation* kabul edilmiştir. Üçüncüsü 1866 yılında İstanbul’da toplanan bu konferanslar 19. Yüzyılın sonuna dek 12 kez toplanmıştır. Konferansa dahil olan ülkelerin girişimi ile 1907 yılında merkezi Paris’te bulunan Uluslararası Halk Sağlığı Bürosu kurulmuştur.

Amerika kıtasındaki devletler arasında da benzer çalışmalar yapılmış ve 1902 yılında merkezi Washington’da olan Amerika Sağlık Örgütü, (Pan American Health Organization-PAHO) kurulmuştur.

Bu tarihleri izleyen yıllarda hemen hemen tüm uluslararası platformlarda sağlık alanında dünya ölçekli bir kuruluşun kurulması gündeme getirilmiş ve tartışılmıştır. Benzer bir şekilde 1945 yılında da San Francisco’da (ABD) toplanan

Dünya Sağlık Örgütü WHO'nun logosu

Birleşmiş Milletler Konferansı sırasında Çin ve Brezilyalı delegeler, bir kez daha “Uluslararası Sağlık Örgütü” kurulması fikrini ve teklifini gündeme getirmişlerdir. Teklif genel kurulda kabul görmüş ve bu örgütü kurma görevi BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi’ne verilmiştir. Ekonomik ve Sosyal Konsey, kuruluş çalışmalarını yürütmek üzere Belçikalı Prof. Dr. Rene Sard başkanlığında 15 kişilik bir teknik ekip görevlendirmiştir.

Bu ekip tarafından hazırlanan WHO / DSÖ Anayasası, 19-22 Temmuz 1946 tarihlerinde New York’da düzenlenen “Uluslararası Sağlık Konferansı” sürecinde; BM üyesi olan 51 ülke delegesi yanında, Gıda ve Tarım Örgütü (FAO), Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO), Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO), Uluslararası Halk Sağlığı Bürosu (OIHP-Paris), PAHO, Kızılder, Dünya İşçi Sendikaları Federasyonu ve Rockefeller Vakfı temsilcilerinin de dahil olduğu toplam 61 temsilcisinin

onayı ile kabul edilerek 22 Temmuz 1946 tarihinde imza altına alınmıştır.

Dönemin Sağlık Bakanı Dr. Behçet Uz, DSÖ'nün kuruluş ve Anayasa oluşturma çalışmalarına Türkiye'nin de aktif ve fiili katılımını sağlamıştır. 22 Temmuz 1946'da

imzalanan Dünya Sağlık Örgütü Anayasası'nın altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın imzası da vardır.

Üzerinde anlaşmaya varılan ve imza altına alınan DSÖ Anayasası'nın yürürlüğe girebilmesi için BM örgütüne üye en az 26 ülke tarafından kabul ve imza edilmesi gerekmektedir.

Bu kabul sayısına ulaşmaya dek DSÖ'yü yönetme görevi Yugoslav Prof. Dr. Andrija Stampar başkanlığındaki bir "Ara Komisyon"a verilmiştir. Ara dönem tahmin edilenden daha uzun ve iki yıl sürmüştür. Nihayet 26 ülkenin imza ve onayına 7 Nisan 1948 tarihinde ulaşılmış ve böylece Dünya Sağlık örgütü Anayasası, bu tarihte resmîyet kazanmıştır.

Ara Komisyon, ülkelerin delegelerini de çağırarak, 24 Haziran 1948 tarihinde ve son olarak, Cenevre'de bulunan BM Sarayında toplanmıştır. Toplantıya Komisyon ile birlikte 48 ülke

Dr. Behçet Uz

delegesi de katılmıştır.

Delegelerin Genel Kurul Başkanlığına Kanadalı Dr. Brock Chisholm seçmesi ile Ara Komisyon'un görevi sona erer. Böylece toplantı Dünya Sağlık Örgütü'nün birinci Genel Kurulu (Asamble) niteliğini kazanmış olur. Genel

Kurul'un çalışmaları bir ay sürer. Bu sürede örgütün en hayati organı olan Yönetim (İcra) Kurulu'nu oluşturan ilk 18 üye belirlenir, yıllık program ve bütçe onaylanır. Ayrıca Genel Kurul'un işlevsel elemanlarının atamaları yapılır. Buna ek olarak, Uluslar/Hükümetler ve Dünya Sağlık Örgütü arasındaki

22 Temmuz 1946'da imzalanan Dünya Sağlık Örgütü Anayasası'nın altında Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına Prof. Dr. İhsan Doğramacı'nın imzası da vardır.

karşılıklı iletişim ve eşgüdümü sağlamak amacıyla Bölge Ofisleri fikri tartışılarak olgunlaştırılır.

Genel Kurul (Asamble) bir aylık çalışmasını tamamladığında üye sayısı 55'e yükselmmişti. Daha sonra 1949 yılında PAHO'da Dünya Sağlık Örgütü'ne katıldı ve böylece dünya çapında tek bir sağlık örgütü World Health Organization (WHO/DSÖ) ortaya çıkmış oldu. Günümüzde 194 ülkenin üye olduğu DSÖ 6 bölge ve 150 den fazla ülke ofisi ve 7000 den fazla personeli ile çalışmalarını sürdürmektedir.

DSÖ'nün Anayasası'nın kabul günü olan 7 Nisan 1949 yılından

Dünya Sağlık Örgütü'nün İsviçre'nin Cenevre kentindeki merkezi

başlayarak günümüze dek her yıl tüm dünyada "Dünya Sağlık Günü" olarak kutlanmaktadır. Kutlanma gününden yani 7 Nisan'da başlayan ve 13 Nisan biten hafta ise Dünya Sağlık Haftası olarak

Son 25 Yılın "7 Nisan Dünya Sağlık Günleri"

2019 Her Yerde ve Herkesin Sağlık Bakımına Erişimi	2008 Sağlığın İklim Değişikliğinin Kötü Etkilerinden Korunması
2018 Evrensel Sağlık Güvencesi	2007 Uluslararası Sağlık Güvenliği
2017 Depresyonu Konuşalım	2006 Sağlık İçin Bir Araya Gelerek Çalışmak
2016 "Diyabet" Önlemek-Sürveyansı Geliştirmek - Bakımı Güçlendirmek	2005 Her Çocuğu ve Annenin Annesini Hesaplamak
2015 "Gıda Güvenliğinde" Beş Anahtar	2004 Yol Güvenliği
2014 Vektör Kaynaklı Hastalıklar	2003 Çocuklar İçin Sağlıklı Çevre
2013 Sağlıklı Tansiyon ve Sağlıklı Kalp Atışı	2002 Sağlık Yasası
2012 İyi Sağlık, İnsanların Hayatlarını Daha İyi Hale Getiriyor	2001 Zihinsel Sağlık
2011 "Anti-Mikrobiyal Direnç" Gelecekte Bir Tedavi de Olmayacak	2000 Güvenli Kan
2010 Sağlık ve Şehirler,	1999 Aktif Yaşlanma
2009 Acil Durumlar İçin "Hastaneleri Güvenli Hale Getirmek"	1998 Annelik Güvenliği
	1997 Enfeksiyon Hastalığının Evrimi
	1996 Daha İyi Yaşam İçin Sağlıklı Şehirler
	1995 Küresel Çocuk Felsefesinin Ortadan Kaldırılması
	1994 Sağlıklı Yaşam İçin Ağız Sağlığı

tanımlanmaktadır. Bu hafta boyunca ve o yıl için seçilen konu hakkında çok çeşitli etkinlikler yapılarak toplumlar ve yönetimlerin konunun farkına varması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Bu sene (2019) 7 Nisan'da dünya sağlık gününün 70. yıl dönümü kutlanacaktır. Ve konusu "Universal

Health Coverage, Everyone Everywhere / Her Yerde ve Herkesin Sağlık Bakımına Erişimi" olarak belirlenmiştir. Gerçekten de DSÖ'nün süregelen sloganı ve hedefi olan "Health for all / Herkes için sağlık"ın olmaz ise olmazı "her yerde ve herkesin sağlık bakımına erişimidir". Dünya nüfusunun yarısından yeterince temel sağlık bakımına erişemediği günümüzde, dünya sağlık günü konusu olarak bu konunun seçilmesi gerçekten yerinde ve manidar olmuştur.

Son 25 yılın "7 Nisan Dünya Sağlık Günleri" yukarıdaki çizelgede

Nisan Ayında Kutlanan Sağlık Günleri

1-7 Nisan	Kanser Haftası
2 Nisan	Dünya Otizm Farkındalık Günü
7 Nisan	Dünya Sağlık Günü,
7-13 Nisan	Dünya Sağlık Haftası
11 Nisan	Dünya Parkinson Hastalığı Günü
12-18 Nisan	Kalp Sağlığı Haftası
15 Nisan	Büyümenin İzlenmesi Günü
17 Nisan	Dünya Hemofili günü
21-28 Nisan	Ebeler Haftası
22 Nisan	Dünya Günü
24-30 Nisan	(Son haftası) Aşı Haftası
25 Nisan	Dünya Sıtma Günü
28 Nisan	Sağlık Çalışanlarına "Şiddete Hayır" Günü

verilmiştir. Bu liste aynı zamanda dünyanın günümüzdeki önemli/önce-likli sağlık sorunları listesidir.

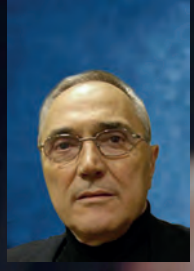
Nisan ayında kutlanan / ele alınan sağlık günlerinden en önemlisi 7 Nisan Dünya Sağlık Günü'dür. Ancak tek gün de değildir. Nisan ayı kutlanan sağlık günleri açısından en zengin aylardan biridir. Yukarıdaki listede de nisan ayında kutlanan/etkinlik düzenlenen sağlık günleri görülmektedir. •

Kaynak: Bu metnin hazırlanmasında başta <https://www.who.int/> olmak üzere DSÖ'nün resmi sitelerdeki bilgilerden yararlanılmıştır.

Merkezi Cenevre'de olan Dünya Sağlık Örgütü'nün yönetimi Afrika, Amerika, Güneydoğu Asya, Avrupa, Doğu Akdeniz ve Pasifik olmak üzere altı bölgeye dağılmıştır. Ayrıca çeşitli yerlerde büroları ve bölgesel komiteleri vardır. WHO, kuruluş yasasıyla, bütün insanların en yüksek sağlık düzeyine erişmesini sağlamaya yönelik geniş yetkilerle donatılmıştır. WHO'nun salgın hastalıklara karşı, bu hastalıkların kaynaklarının ortadan kaldırılması ve yaygınlaştırılmış aşı kampanyalarıyla özellikle 3. dünya ülkelerinde yürüttüğü uğraş başarılı olmuştur. WHO'ya üye devletlerin sayısı günümüzde 192 ye ulaşmıştır. Türkiye, Dünya Sağlık Örgütü'ne 9 Haziran 1947'de katılmıştır.

Kültür ve Sanat Dünyasından

Dr. Tekin Özertem

Seç Seç Al!

Annemle birlikte pazara gittiğimiz çocukluk günlerden kalma bu nida. "Seç, seç al!" diye bağırarak överlerdi sebze ve meyvelerini pazar günlerinde bizim oturduğumuz yerin yakınındaki pazar yerinde pazarcılar.

Bayramdan bayrama kurulsa da dönme dolap ile salıncaklar, "Bayram Yeri" denirdi İzmir'de varyantın sonlandığı yerdeki bu pazar yerine.

Önce baştan sona dolaşip tezgâhlardaki malları incelerdi annem domatesin, patlıcanın, soğanın... iyisini, ucuzunu kimden alırım diye. İnce eleyip sık dokur, seçmesini de iyi bilirdi. Ne taze fasulyenin kılçıklısı girerdi eve ne de çekirdekli patlıcanın. Bas bas bağırarak malını öven satıcılara pek yüz vermez, malı gerçekten iyi olan böyle bağırıp cazgırlık etmez derdi. Ne de olsa annesine çekmişti. Anneannem de insan sarrafiydi, insanların yüzüne bakınca anlardı art niyetli olup olmadıklarını. İnsanların ne mal oldukları yüzlerine yansır derdi.

Kimi satıcılar, tezgâhların önüne meyve ve sebzelerin iyilerini yerleştirip müşterilerin seçerek almalarına izin vermez;

“Peki” deyip razı olduğunuzda da fark edilmesin diye ayıplı yerlerini ustalıkla gizlediklerini de kaşla göz arasında araya katmayı marifet sayarlardı. Mallarına güvenenler de “Seç, seç al!” diye bağırarak onlara meydan okurlardı. Annem seçme hakkını kullanıp seç seç alıcılardan alırdı alacaklarını. Kimi zaman ötekilerin tezgâhların albenisine kapıldığı da olur; eve geldiğimizde iyilerin arasına katıştırılmış ezik ve çürükleri görünce de “Elleri kırılısın inşallah!” diye ilenir, kendi kendine söylenip hayıflanırdı.

Çocukluk yıllarımda mahalle aralarında çok bakkal dükkânı vardı; ama hiç manav yoktu. Sebze meyve ya pazardan, ya kapının önünden geçen zerzavatçıdan ya da çarşıdan alınırdı. Hem daha ucuz hem de daha taze olduğu için pazardan alış veriş yapmak günlük yaşamın olmazsa olmazlarındandı.

Seçmece satılsa da pazarın seçmesi en zor ürünü karpuz ve kavundu. Annem seçmesini bilmediği, satıcılara da güvenmediği

Annem bas bas bağırarak malını öven satıcılara pek yüz vermez, malı gerçekten iyi olan böyle bağırıp cazgırlık etmez derdi.

için karpuz kavun alınmazdı pazardan. Kesmece sattıkları için kapiya gelen satıcılardan alırdı kavun karpuzu. Kesmece olsa da tadına bakmamazlık etmezdi. Bilirdi içi kırmızı çıkan kimi karpuzların tadının iyi olmadığını. Ballanmış

gibi görünen kavunların tatlarının acılaştığını.

Pazara öğleden önce giderdi hep annem. İyiler seçilip de geç saatlere kalmaz diye. Seçilenlerden geride kalanların akşam üstüleri daha ucuza satıldığını, hali vakti pek iyi olmayanların günün geç saatlerinde pazara gittiklerini; pazarcıların geri götürmeye değer bulmadıkları artıklar arasından işe yarayanları seçebilmek için yoksulların pazarın dağılmasını beklediklerini; hali vakti yerinde

olmayanlarla yoksulların gönüllü-
rince seçerek alış veriş yapabileme
şanslarının olmadığını küçük bir
çocukken öğrendim. Seçmenin,
seçebilmenin ne denli önemli
bir hak olduğunu da yaşayarak
öğrendim.

Seçmek, seçebilmek
gerçekten vazgeçilmez
bir hak, bir nimet insanoğlu
için. Sadece çarşıda pazarda
değil, yaşamın her alanında.
Dünyaya gelip gelmeme,
ülkesini, dilini, anasını,
babasını, akrabalarını, vatan-
daşlarını seçme, seçebilme
olanağına sahip olmasa da
yaşamı boyunca eğer seçe-
bilme şansı varsa hep seçim
yapmak zorunda insanoğlu.
Yaşam denilen süreç de
doğru seçim yapabilenlerin
mutlu, yapamayanların
mutsuz oldukları bir olgu.

Peki, ya seçme şansları
olmayanlar.

Seçme şansları olma-
yanlar ile ilkokul birinci
sınıftayken Mehmet Akif'in
"Küfe" adlı şiirini, birkaç yıl
sonra da Kemalettin Tuğcu'nun
Köprü Altı Çocukları adlı romanını
okuduğumda tanıştım. Bu sayede
hissettim seçme hakları olup da
seçeme şansına sahip olamamışların
acılarını. Kemalettin Tuğcu'nun
romanları ile oluştu onlardan yana
duruşum. Sonraki yıllarda da seçme
hakkına sahip olup da seçebilme
şansı elde edememenin salgın bir

hastalık gibi ülkemin dört bir yanını
sardığını fark ettim. İnsanları bu
salgına karşı uyarıların birer ikişer
hapsedilip, işkence gördüklerine,
toplucu katledildiklerine, yakıldıklarına
şahit oldum. Anayasal bir haktı

**“Bütün insanlar hür,
haysiyet ve haklar
bakımından eşit
doğarlar.” diyor İnsan
Hakları Evrensel
Bildirgesi'nin ilk
maddesi. Fakat gerçek
böyle değil.**

seçmek, seçebilmek ama öyle pek
kolay değildi istediğini seçebilme
hakkına sahip olabilmek.

“Bütün insanlar hür, haysiyet ve
haklar bakımından eşit doğarlar.”
diyor İnsan Hakları Evrensel
Bildirgesi'nin ilk maddesi. Fakat
gerçek böyle değil. Kemalettin
Tuğcu'nun seçme, seçebilme
hakkından mahrum okumak isteyip
de okuyamayan işçi çocuklarının

Bağıra çağıra kendilerini öven siyaset bezirgânlarına kapılıp tezgâhlarının albenisine kanan kimi insanlar tezgâhların gerisindeki çürük çarığı göremiyorlar.

sayısı giderek artıyor. Yetişkin bireyler olduklarında da iyiyi, kötüyü; kendileri için gerekli olan ile olmayana ayıramayan; haklarının bilincine varamayan birer vatandaş (!) oluyorlar. Okula gidebilme olanağını bulabilenler de çoklukla istedikleri okullarda okuyabilme, istedikleri mesleği seçebilme hakkına sahip değiller. Seçimden seçime kurulan siyaset pazarlarında durum pek farklı değil. Bağıra çağıra kendilerini öven siyaset bezirgânlarına kapılıp tezgâhlarının

albenisine kanan kimi insanlar tezgâhların gerisindeki çürük çarığı göremiyorlar.

Yaşam da tıpkı çocukluğumdaki bizim pazar yeri gibi. Bugün de pek değişen bir şey yok. Seçme, seçebilme şansını elde edebilmiş insanlarla, edemeyenlerle, seçmesini bilen ve bilemeyenlerle sürüp gidiyor. İstedikleri okullarda okuyabilme, istedikleri mesleği seçebilme, özgür düşünebilme, insana yaraşır bir yaşam sürme olanağını elde edememiş bireylerin çoğunlukta olduğu ülkelerde bu bireylerin çocuklarının da bu hakları elde edebilme şansları yok. Bu yüzden de “Rabbena

hep bana...” diyen, meydanı boş bulup istedikleri gibi at oynatan siyasetçilerin ve beslemelerinin peşlerine takılıp durmaktalar. Bu gibilerinin ağızlarına bir parmak bal çalmak yetiyor. Acı ama gerçek bu. Bu gerçeği dönüştürebilmek için insanları hür, haysiyet ve haklar bakımından eşit olduklarına; seçmemenin kader olmadığına inan-dırmak gerekiyor. Bu görev de bu gerçeğin bilincinde, insanı ve insan yaşamını en yüce değer olarak içselleştirmiş insanlara düşüyor. Siyaset

pazarları kurulduğunda insanların sandığa gitmelerinin yaşamsal bir zorunluluk ve sorumluluk olduğunu kavrayabilmeleri; siyasetçinin insandan yana olanını seçebilmeleri de buna bağlı...

Zaman zaman çocukluğumun pazar yeri girer rüyalarım gün ortasında pazarın dağılmasını bekleyen insanlarla. Her şey bedavadır pazarda. Bir tezgâhın üstüne çıkıp bağırırım "Seç, seç al! Hadi

gelin, istediğinizi seçip alın!" diye seslenirim onlara. Doluşuverirler pazar yerine. Tezgâhların üstündeki sergilenen sebze ve meyvelerin aralarından değil de yerlerdeki, tezgâh arkalarındaki çürük çarık, işe yaramazların arasından kötülerin iyisini seçtiklerini görünce de ter içinde uyanırım...

Önemli olan seçmek değil, iyiyi seçebilmek. •

tekinozertembd@gmail.com

Annem Olsaydı!

Korkunç bir gece, ilikleri ıslatırcasına yağın bir yağmur ve şiddetli bir rüzgâr var..

Damlaların her biri birer kurşun gibi... Herkes evine kapanmış, bakkal kapatıp gitmek üzereyken ıslanmaktan üzerine yapışmış çubuklu pijamaları, başının üzerinde geçirilirken kenarı yırtılmış naylon poşet, ayağında karşıdan karşıya geçerken ıslanmış terlikleri ile adamın biri

nefes nefese koşmuş ve içeri girmiş..

"İki paket bisküvi alabilir miyim lütfen?.." demiş titreyip gözlüğündeki yağmur damlalarını pijamasının yakasında temizlemeğe çalışarak..

"Sadece bisküvi mi?..

Başka bir şey yok mu?.."

"Yok.. Bir tane benim, bir tane de Mary için.."

"Mary?.. Mary eşiniz mi?.."

"Öyle tabii.." demiş adam ağlamaklı bir sesle, "Annem olsa bu havada hiç beni böyle dışarı gönderir miydi?.."

99 Numaralı Sandal

Sandal kiralama servisinde sorumlu müdür, gölün kenarına kadar gelerek megafonu ile gölün ortasındaki sandala doğru bağırırmaya başlamış:

"99 numaralı sandal.."

Zamanınız doldu.. İskeleyle dönünüz..!"

Aradan dakikalar geçtiği halde sandal geri dönmeyince anonsunu tekrarlamış,

"99 numaralı sandal. Hemen geri dönün yoksa saat farkı ödemek zorunda kalacaksınız..!"

"Anormal bir şey var patron..!" demiş yardımcısı...

"Bizim 75 sandalımız var... 99 numaralı sandalımız hiç olmadı ki!.."

Kepinin altından başını kaşıyarak "Kahretsin!" demiş müdür, megafonu tekrar kaldırmış.

"66 numaralı sandal.." diye bağırılmış.. "Paniklemeyin... Kurtarma motoru şimdi yanınıza geliyor!"

Hazırlayan:
Ş. GÜLBİN GÜZEY

Bilginizi Denetleyin

1-Türkiye, 1936 Berlin Olimpiyatları'nda tarihindeki ilk Olimpiyat Altın madalyasını hangi branşta kazanmıştır?
a-Üç adım atlama
b-Uzun atlama
c-Halter
d-Güreş

2-Halk arasında bataklık gazı olarak da bilinen gaz aşağıdakilerden hangisidir?
a-Metan
b-Etan
c-Bütan
d-Asetan

3-"Tahayyül" kelimesinin anlamı aşağıdakilerden hangisi ile aynıdır?
a-Hatırlamak
b-Haykırmak
c-Hayal etmek
d-Hazırlamak

4-Yel değirmenleriyle ünlü Avrupa ülkesi hangisidir?
a-Danimarka b-Letonya
c-Norveç d-Hollanda

5-Renk körlüğü olan bir insan hangi renkleri ayırt etmekte zorlanır?
a-Siyah-Beyaz
b-Yeşil-Siyah
c-Kırmızı-Yeşil
d-Kırmızı-Beyaz

6-Milimetrenin binde birine ne denir?
a-Mikron b-Militon
c-Milian d-Milijol

7-Aşağıdaki spor branşlarından hangisi Atletizmin bir dalıdır?
a-Tenis
b-Jianzi
c-Maraton
d-Buz Hokeyi

8-Hangisi bir şapka çeşididir?
a-Melon b-Büstiyer
c-Pareo d-Etol

9-Aşağıdakilerden hangisi Suni tatlandırıcıdır?
a-Sakarın
b-Sitrin
c-Hemogloblin
d-Enzim

10-"Muhafaza Etmek" ne demektir?
a-Çarpmak
b-Almak
c-Korumak
d-Çalmak

11-Yazar kasalarda ayda bir kez alınan raporun adı nedir?
a-Z raporu
b-Y raporu
c-X raporu
d-A raporu

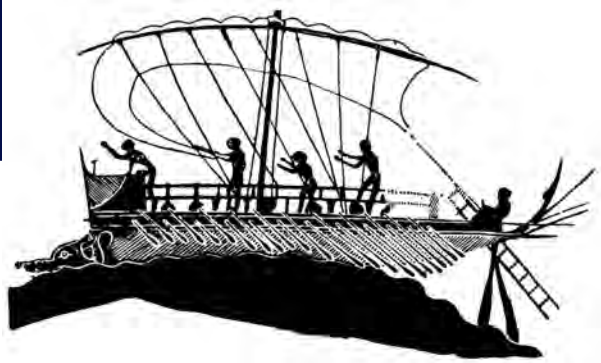
12-Hakkından kendi isteğiyle vazgeçmeye ne ad verilir?
a-Ferik
b-Feragat
c-Fergate
d-Fedakarlık

Yanıtlar:
151.
sayfada

Theseus'un Gemisi:

Bir şey ne ölçüde değişirse
halen “aynı şey” olmayı sürdürebilir?

Vücudumuzun her yedi ya da on yılda bir tamamıyla yenilediği iddiası bir efsaneden ibarettir. Bunun nedeni, farklı hücrelerin farklı yenilenme sürelerine sahip olmasıdır. Kalın bağırsak hücrelerinin yenilenmesi dört gün sürerken, cilt hücreleri ise iki-üç haftada yenilenirler. Nöronların yenilenmesi ise yaşam boyu devam eder. Şu anki bedenimiz geçtiğimiz hafta, geçtiğimiz ay ya da geçtiğimiz yıldaki

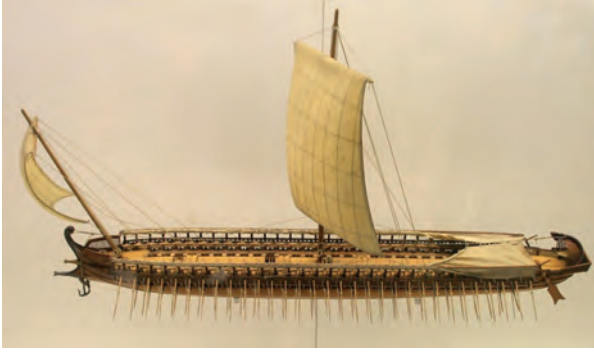
bedenimizle aynı olmasa bile yine de sanki aynıymış gibi hissederiz. Fakat gerçekten de aynı kişi miyiz?

Antik Yunan tarihçisi Plutarch, Theseus Paradoksu ya da Theseus'un Gemisi olarak adlandırılan ilginç bir düşünce deneyini ilk yazan kişiydi. Bu anlatıya göre Yunan mitoloji kahramanı ve Atina'nın kurucusu olan Theseus, bazı deniz savaşlarını kazanmış ve Minotor da dahil birkaç canavarı

yenmeyi başarmıştır.

Plutarch'ın bu masalsi karakteri onurlandırmak için kayıtlara geçirdiği anlatısı, günümüze dek bazı büyük filozoflar da dahil olmak üzere pek çok insanın üzerinde kafa yordduğu bir olgudur.

“Theseus ve Atina gençliğinin geri döndüğü gemide otuz kürek yer alıyordu. Gemi, Demetrius Phalereus döneminde bile Atinalılar tarafından korundu; geminin çürüyen tahtaları yerinden sökülerek yerine

Bir Yunan Trireme modeli. (Alman Müzesi)

yeni ve daha güçlü tahtalar konuldu. O kadar ki, mantık problemi olarak filozofların ele aldığı bir örnek haline geldi; bir taraf geminin aynı kaldığını iddia ederken, diğer taraf ise aynı olmadığını savundu.”

-Plutarch (Vita Thesei, 22-23)

Geminin, M.Ö. 350-280 yılları arasında yaşadığı düşünülen ünlü bir devlet adamı ve yazar Demetrius Phalereus döneminde inşa edildiği belirtilmektedir. Plutarch'a göre Theseus'un Gemisi yüzyıllar boyunca Atina Limanı'nda yüzmeye

devam etti. Fakat zamanla geminin tahtaları çürümeye başladı. Tıpkı önemli anıtlara bakım yapıldığı gibi, geminin çürüyen parçaları da zaman içinde değiştirildi.

Bir noktada geminin tüm tahtaları değiştirilmiş olacağına göre, can alıcı soru böylece ortaya çıkmaktadır: Parçaları değiştirilen gemi halen Theseus'un Gemisi midir? Eğer değilse, hangi noktada Theseus'un Gemisi olmaktan çıkmıştır? Tahtalardan birini

değiştirmek belki büyük bir şey olmayabilir. Fakat tahtaların yarısı artık asıl gemiye ait değilse? Peki, çoğu ya da hepsi değiştiğinde?

Bir yönüyle insan yaşamı da böyledir. Bazı filozoflar bizi biz yapanın

bedenimiz olduğunu söylerler. Fakat bizler yaşlandıkça kırışıklıklarımız oluşur, saçlarımız beyazlar. Sağlık sorunlarımız ortaya çıkar ve beslenme düzenimizi değiştiririz. Görünümümüzü, kıyafetlerimizi, saç şeklimizi ve daha pek çok şeyi değiştiririz. Diğer yandan da hücrelerimizin büyük bölümünün ölmesi ve yenilenmesi vardır. Yani bedenimiz değişmez bir yapı değildir.

Yine bazı filozoflar da bizi biz yapanın zihnimiz olduğunu söyler. Oysa hayata bakış açımız da zaman

içinde değişmektedir. Bir bağımlı olabilir ya da bağımlılıklardan uzak durabiliriz, bir dine inanabilir ya da inancımızdan uzaklaşabiliriz, belki hayattan bezmiş olabilir ya da aşırı iyimser bir bakış açısını benimsemiş olabiliriz.

Titrimizin, mesleğimizin, iş pozisyonumuzun ve sorumluluklarımızın bizim kim olduğumuzu belirlediğini düşünenler de var. Öyle bile olsa, gelecek yıllar içerisinde farklı arkadaşlarımız ya da evliliklerimiz olabilir. Çocuklarımız büyür ve bizden uzak bir yaşam kurabilirler. Ve kariyerimiz de muhtemelen aynı kalmaz. Bir insan ortalama olarak yaşamı boyunca 5-7 kez işini değiştirir. İşimiz ve kariyerimizin kimliğimiz açısından ne denli belirleyici olduğunu sorguladığımızda, bu rakam gerçekten bir kez daha düşünmemize neden olabilir. Başka bir şehre taşınabilir ya da dünyanın öbür ucuna da gidebiliriz.

Dolayısıyla tüm bu değişiklikleri yaşarken, en başta olduğumuz kişiyle aynı mı kalıyoruz? Eğer aynı kalmıyorsak, hangi halim gerçek bendir? Gerçek ben bir tane midir? Bu soruların pek çok yanıtı var.

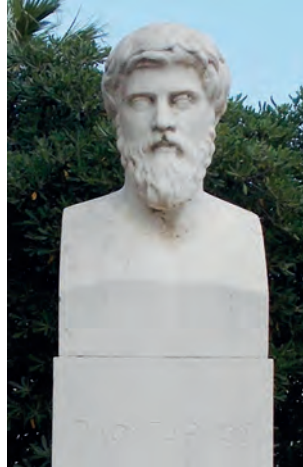
Yeniden gemi öyküsüne dönecek olursak, bazı filozoflar bir tahtanın

Parçaları değiştirilen gemi halen Theseus'un Gemisi midir? Eğer değilse hangi noktada Theseus'un Gemisi olmaktan çıkmıştır?

yenilenmesinin gemiyi geri dönülmez şekilde değiştirdiğini söylüyor. Diğerleri ise geminin özgün biçiminden en azından bir tahta bile kalmışsa, bunun halen Theseus'un Gemisi olduğunu söylüyorlar.

Ani bir değişim kabul edilemez hissedilirken, zamana yayılmış bir değişimin neden kabul edilebilir

olduğunu anlamak güçtür. Birisi kaza geçirdiğinde, örneğin bir kafa travması yaşayıp tamamen farklı bir insan olarak uyanan insanların, çevrelerinde ne denli şaşkınlık yaratıklarını düşünün. Oysaki bu kişilik ve davranış değişikliklerini zaman içinde kademeli olarak geliştirmiş olsalardı, bu durumu böylesine

Plutarch'ın Heroneya'daki büstü.

Zamanda donup kalmış görüntüsüyle bir heykelin aksine, insan yaşamındaki tek gerçek sabit değişimdir. Peki öyleyse gerçek kimliğimiz nedir ve bunu nasıl bilebiliriz?

sarsıcı hissetmezdik. Bunun yaygın karşılığı, uzaysal-zamansal süreklilik olarak bilinir.

Uzaysal-zamansal süreklilik, tüm nesnelerin uzay-zaman boyunca hareket ederken sürekli değiştiğini anlatır. Bu nedenle zaman zaman parçalar ve hatta biçim ve nitelik de değişebilir. Ünlü Yunan filozof Heraklitos, “aynı nehirde iki kez yıkanamayacağımızı” söylemişti. Fark etsek de etmesek de, her şey sürekli bir değişim halindedir.

Türümüzün aynılık bilinci, Harvard psikoloğu Daniel Gilbert tarafından oldukça güzel bir ifade ile özetlenmiştir: “İnsanoğlu, sürekli gelişim halindeki bir mekanizma olmasına rağmen, sehven tamamlanmadığını sanan bir varlıktır.”

Birçok filozof yıllar içerisinde Theseus Paradoksu’yla ilgili kendi

yaklaşımlarını ortaya koydular. Bunlardan biri de 17. yüzyılda yaşayan İngiliz filozofu, bilim adamı ve tarihçi Thomas Hobbes idi. Hobbes, Theseus’un Gemisi’nden çürüdüğü için çıkarılan tüm parçaların bir araya getirilerek bir başka gemi, ikinci bir Theseus’un Gemisi inşa edilen kendi yaklaşımını yazdı. Bu durumda asıl gemi hangisiydi? Limandaki yenilenmiş anıt-gemi mi, yoksa çürümekte olduğu için özgün gemiden çıkarılan tahtalarla inşa edilmiş ikincisi mi?

Theseus Paradoksu’nun bize öğrettiği, kimliğimizi sabit ve sağlam bir yapı olarak görmemize karşın aslında onun şekillendirilebilir ve sürekli değişmekte olduğu gerçeğidir. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı yazı: Philip Perry, bigthink.com, “This ancient thought exercise will have you questioning your identity”

İnsanlar Yaşadıkça
Mehmet Ünver

İstanbul'un Geçmişini Düşlemek

Doğma büyüme bir İstanbullu olarak yaşanan tüm olumsuzluklara karşın hâlâ güzel ve gizemli kalabilmiş bu kadim kente aşığım diyebilirim. Kendimi bilmeye başladığım altmışlı yıllardan itibaren kentin günümüze uzanan dönemlerine tanık oldum.

*İstanbul,
keşke o zamanlar
yaşasaydım
dedirtecek kadar
güzelidir.*

Bugün bile bulduğum her fırsatta tarihi yarımadadan başlayarak her yerini gezerim. Haliç kıyısı, Balat, Fener, Eyüp, Boğaziçi semtleri, Nişantaşı, Kurtuluş ve Anadolu yakasının tarihi mahalleleri gezme rotamın içindedir. İmparatorluklara başkentlik etmiş kentin eşsiz tarihi yapıları arasında dolaşırken İstanbul'un geçmiş dönemlerde nasıl bir görünüme sahip olduğunu gözümde canlandırmaya çalışırım. Zihnimde yarattığım görüntüler çoğunlukla kenti tasvir eden çok eski gravürlere benzer. Nüfusunun çok az olduğu, doğanın en güzel haliyle durduğu ve birer sanat şaheseri güzelliğindeki yapıların her yerde karşımıza çıktığı o eski İstanbul'u düşlerim.

Geçenlerde Büyük Çamlıca tepesindeydim. Oradan bakıldığında İstanbul panoramik olarak görünür. O eşsiz manzaraya dalmışken bir anlığına günümüzden iki bin sene önce İstanbul'un nasıl görüldüğünü, o dönemde yaşamış olsaydım nelerle karşılaşacağımı

gözümde canlandırmaya çalıştım. İsterseniz hep birlikte iki bin sene geriye gidip bu güzel kentte ne gibi görüntülerle karşılaşacağımızı düşleyelim:

O sıralar Antik Yunanların kurduğu Byzantion Devleti Romalılar tarafından yıkılmış, yerine Doğu Roma İmparatorluğu kurulmuştur. İstanbul artık bu imparatorluğun başkenti durumundadır. Kent hızla bölgenin önemli bir merkezi olma yolunda ilerliyor olsa da tarihi yarımada dışındaki tenha kıyılarda çoğunlukla balıkçılık, iç bölgelerdeyse tarım ve meyvecilik yapılmaktadır. Çevre bir cennet gibidir; Boğaziçi, mavi bir sihir gibi iki yaka arasında uzanır. Salacak ve Beşiktaş sahillerinde tek tük balıkçı köyleri görülür. Kentin merkezi bugünkü tarihi yarımadanın bulunduğu bölge olduğu için taş mimarisinin güzel örnekleri birer biblo gibi sıralanmıştır. İstanbul'un geri kalanı bahçeler, bostanlar ve kırlık tepeler halinde rengârenk görüntülerle gözümüzün önünde uzayıp gider.

Kentte her şey karşı bir dinginlik hüküm sürerken Marmara açıklarından bir yelkenli süzülerek limana doğru yaklaşır. Akdeniz ve Ege kıyılarından fıçılar dolusu zeytinyağı ve şarap getirmektedir. O sırada sahildeki balıkçı yerleşim bölge- rinden harekete geçen

Antik Bizans döneminde İstanbul

Pera / İstanbul

balıkçılar Boğaz'dan geçiş yapan balık akınından paylarına düşeni almak için küçük sandallarla denize açılırlar. Kıyıları arasında ilkel mavnalar insan ve malzeme taşımaktadır. Bu nedenle denizin üzerinde yelken ve kürekle ilerlemeye çalışan çok sayıda ahşap tekne görünür. Çengelköy, Kuzguncuk ve Ortaköy'e yolumuz düşerse yeni sürülmüş bostanları görebiliriz. Tüm sahillere asırlık çınarlar, ıhlamur, at kestanesi ve manolya ağaçlarıyla kaplıdır. Tepelerdeyse yemyeşil koruluklar görülür. Doğrusunu söylemek gerekirse, İstanbul, keşke o zamanlar yaşasaydım dedirtecek kadar güzeldir.

İstanbul'un geçmiş dönemlerde nasıl görüldüğünü düşünmeye başlamışken biraz daha yakın döneme, örneğin günümüzden dört yüz sene öncesine gidip kentimizin o günlerde nasıl bir görünüme sahip olduğunu

düşleyelim: Bu kez tarihi yarımadada akıl almaz bir mimari değişimin yaşandığını gözlemliyoruz. Bunun nedeni; İstanbul'un artık Osmanlı imparatorluğunun başkenti olmasıdır. Karşımızda Ayasofya, Süleymaniye Camisi ve yeni bitirilmiş olan Sultan Ahmet Camisi görkemli mimarileriyle hayranlık uyandırmaktadır. Bunun dışında kentin silüetine kubbeler, kuleler, minareler ve kemerli büyük yapılar hakimdir. Galata ve Beyazıt Kuleleri İstanbul'un her iki yönünde ufku delercesine yükselmektedir.

Osmanlı döneminde İstanbul

Salacak sahilindeki Kız Kulesi ise güzel bir biblo gibi Boğaz'ın haşin sularına direnmektedir. Nüfus ciddi bir biçimde artmış, Boğaz ve Marmara kıyılarında yeni köyler kurulmuştur. Çoğu ahşap mimariye sahip evlerden oluşan bu şirin köyler denizle iç içedir. O dönemde giderek gelişen yelkenli teknelerle İstanbul'un tüm sahillerinde taşımacılık yapılmakta, imparatorluğun merkezi olan tarihi

Kız Kulesi / 1890'lı yıllar

yarımadaya uzaklardan gelen mallar bu tekneler vasıtasıyla Boğaziçi semtlerine dağıtılmaktadır. Bu nedenle Marmara ve Boğaz'ın yüzeyinde çok sayıda yelkenli ve kürekli tekne dolaşmaktadır. Kıyılarına doğru yayılmış olan kent nüfusunun sebze ve meyve ihtiyacı için uygun olan her yere kurulan bostanlar birer cennet bahçesi güzelliğinde gözümüzü alır.

O dönemde, faytonlar ve atlı posta arabaları kullanılmaya başlandığı için çoğunlukla toprak

ya da parke taşlı yollarda yolcu ve yük taşıyan atlı arabalar dolaşmakta, sandallarla Üsküdar'a geçen vatandaşlar, rıhtımdan bindikleri faytonlarla Çamlıca Tepesi'ne pikniğe gitmektedir. İstanbul'un bu seçkin bölgesi serin ve temiz havası nedeniyle özellikle varlıklı insanların yazları yaşamayı tercih ettiği bir yer haline gelmiştir. Paşaların, tüccarların ve saraya yakın aristokrat ailelerin sahip olduğu

güzelim köşklerin, koruluklarla süslü çevreye yayılmış olduğunu görürüz. Her biri bir diğerinden güzel mimarisıyla dikkat çeken bu köşkler bir yağlı boya tablonun içindeymişiz hissine kapılmamızı sağlar. Eğer Üsküdar'dan dört çift kürekli bir kayığa binip Eminönü'ne geçerse, her türlü ticaret işinin yapıldığı bölgede Türkçe, Rumca, Ermenice, İtalyanca, Ladino ve Arapça dillerini konuşan tüccarların yoğun bir faaliyet

içinde olduğunu hayretle gözlemliyoruz. O sıralar imparatorluğun başkentinde tüm bu diller çokça konuşulmaktadır. Renkli ve capcanlı bir kalabalık sürekli hareket halinde.

Simdi de çocukluğumun en renkli dönemi olan altmışlı yılların başına dönelim:

Yıl 1960. Bu kez Boğaz ve Marmara hattında birbirinden şirin şehir hatları vapurları artlarında beyaz köpükler bırakarak iskeleler

Galata Köprüsü / 1960

arasında dolaşmaktadır. Aynı şekilde Harem ve Üsküdar'dan kalkan feribotlar Boğaz'ın karşı yakasına motorlu vasıtaları taşırlar. Sahiller kalabalıklaşmış, kente yukarıdan bakan tepelerde çoğunlukla tek katlı bahçeli evlerin oluşturduğu yeni semtler kurulmuştur. Cihangir, Beşiktaş, Ortaköy, Kuzguncuk ve Beylerbeyi çok sayıda İstanbullunun yaşadığı birer muhit haline gelmiştir. Bu muhitlerde camilerin minareleri ve kiliselerin çan kuleleri çoğunlukla yan yanadır. Müslüman ve gayrimüslim vatandaşlar birlikte huzur içinde yaşamaktadır. Boğaz tepelerinde erguvanlar ve akasyalar açmış, tarihi korulardaki asırlık ağaçlar insanın yüreğini ferahlatan görüntüler sunmaktadır. Ulaşımın çoğunlukla vapurlar ve tramvaylarla sağlandığını görürüz. Üsküdar iskelesindeki duraklarından kalkan tek vagonlu şirin tramvaylar Kısıklı, Bağlarbaşı ve Kadıköy semtlerine yolcu taşırlar. Kentin Avrupa

yakasındaysa Eminönü-Bebek arası çalışan tramvayların sahil yolu boyunca döşenmiş raylarda birer oyuncak şirinliğindeki görünüşleriyle işlediğini görebiliriz.

İşte benim aşık olduğum güzel İstanbul tam da bu döneme denk gelir. Yaz gecelerini açık bahçe sinemalarında film izleyerek geçirdiğimiz, gündüzleri tertemiz boğaz sahillerinde yüze bildiğimiz, trafiğin yok denecek

Tramvay / 1960

kadar az, kent yeşilliğinin ve tüm diğer doğal güzelliklerin olduğu gibi muhafaza edildiği o güzelim günler. Komşulukların ve dostlukların altın döneminin yaşandığı altmışlı yıllardaki İstanbul. Çok özliyorum o günleri. •

mehmetunverbd@gmail.com

Şiirin

DORUKLARINDA

Ahmed Arif

Şiir arındırır insanı, insanı insan eder. Ahmed Arif'in şiirleri prangalar eskitir insana hasretinden insan sevgisinin. İlk şiirleri 1940-1945 yıllarında değişik dergilerde yayınlanmış olsa da biz şiire sevdalı gençler 60'lı yılların ilk yarısında haberli değildik henüz onun hep ezilen insandan ezilenlerin kardeşliğinden yana şiirlerinden. Ne şiirlerinden ne de kendisinden. 1968 yılında ilk ve tek kitabı "Hasretinden Prangalar Eskittim" yayımlandığında tanıyıp sevdik onu yürekten. »

23 Nisan 1927'de Diyarbakır'ın Hançepek mahallesinde doğmuştu asıl adı Ahmet Hamdi Önal olan Ahmed Arif. İlkokulu Siverek'te, ortaokulu Urfa'da, liseyi Afyon'da okumuş; 1943 yılında Van'da 32 kişinin ölümü 1 kişinin yaralanması ile sonuçlanan Muğlalı Katliamı sonrasında yazdığı Otuz Üç Kurşun şiiri nedeniyle alınıp işkence edilip öldü sanılarak bir çöplüğe atılmış; Diyarbakır Lisesi'nden mezun olduktan sonra 1951 ve 1952 yıllarında, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Felsefe Bölümü öğrencisiyken TCK 141'e muhalefetten iki kez tutuklanmış, 1952 yılında da gizli örgüt

kurmakla suçlanıp iki yıl hapse mahkûm olmuştu.

İlk şiiri "Millet" dergisinde yayınlanan Ahmed Arif, sanatını ve kişiliğini 1948-1954 arasında Yeryüzü, Beraber, Seçilmiş Hikâyeler, Yeni Ufuklar, Kaynak dergilerinde yayınlanan şiirleriyle ortaya koydu.

Uzun bir suskunluk döneminden sonra yayınlanan "Hasretinden Prangalar Eskittim" ile Türkçeyi en iyi kullanan şairlerimizden biri olarak tanımlandı.

Hapisten çıktıktan sonra Ankara'ya yerleşti; gazeteler ve dergilerde çalıştı ve 1991 yılında aramızdan ayrıldı. •

ANADOLUYUM

Beşikler vermişim Nuh'a
Salıncaklar, hamaklar
Havva Anan dünkü çocuk sayılır
Anadoluyum ben
Tanıyor musun?
Utandırım
Utandırım fukaralıktan
Ele, güne karşı çıplak...
Üşür fidelerim
Harmanım kesat.
Kardeşliğün, çalışmanın
Beraberliğün
Atom güllerinin katmer açtığı
Şairlerin, bilgilerin dünyalarında
Kalmışım bir başıma
Bir başıma ve uzak.
Biliyor musun?
Binlerce yıl sağılmışım
Korkunç atlılarıyla parçalamışlar
Nazlı, seher-sabah uykularımı
Hükümdarlar, saldırganlar,

haydutlar

Haraç salmışlar üstüme.
Ne İskender takmışım
Ne şah, ne sultan
Göçüp gitmişler, gölgesiz!
Selam etmişim dostuma
Ve dayatmışım...
Görüyor musun?
Nasıl severim bir bilsen.
Köroğlu'yu
Karayılanı
Meçhul Askeri...
Sonra Pir Sultanı ve Bedrettini.
Sonra kalem yazmaz
Bir nice sevda...
Bir bilsen
Onlar beni nasıl severdi.
Bir bilsen, Urfa'da kurşun atanı
Minareden, barikattan
Selvi dalından
Ölüme nasıl gülerdi.
Bilmeni mutlak isterim

Duyuyor musun?

Öyle yıkma kendini
Öyle mahzun, öyle garip...
Nerede olursan ol
İçerde, dışarda, derste, sırada
Yürü üstüne - üstüne
Tükür yüzüne celladın
Fırsatçının, fesatçının, hayının...
Dayan kitap ile
Dayan iş ile.
Tırnak ile, diş ile
Umut ile, sevdâ ile, düş ile
Dayan rüsva etme beni.
Gör, nasıl yeniden yaratılırım
Namuslu, genç ellerinle.
Kızlarım
Oğullarım var gelecekte
Her biri vazgeçilmez cihan

parçası.

Kaç bin yıllık hasretimın koncası
Gözlerinden
Gözlerinden öperim
Bir umudum sende
Anlıyor musun?

**

HASRETİNDEN PRANGALAR ESKİTTİM

Seni, anlatabilmek seni
İyi çocuklara, kahramanlara.
Seni anlatabilmek seni
Namussuza, halden bilmeze
Kahpe yalana.
Art arda kaç zemheri
Kurt uyur, kuş uyur, zindan
uyurdu.
Dışarda gürül gürül akan bir
dünya...
Bir ben uyumadım
Kaç leylim bahar
Hasretinden prangalar eskittim.

Saçlarına kan gülleri takayım
Bir o yana
Bir bu yana...
Seni bağırabilsem seni
Dipsiz kuyulara
Akan yıldız
Bir kibrit çöpüne varana
Okyanusun en ıssız dalgasına
Düşmüş bir kibrit çöpüne.
Yitirmiş tılsımını ilk sevmelerin
Yitirmiş öpücükleri
Payı yok, apansız inen akşam-
lardan
Bir kadeh, bir cigara, dalıp gidene
Seni anlatabilsem seni...
Yokluğun, cehennem in öbür adıdır
Üşüyorum, kapama gözlerini...

**

AY KARANLIK

Maviye
Maviye çalar gözlerin
Yangın mavisine
Rüzgarda asi.

Körsem
Senden gayrısına yoksam
Bozuksam
Can benim, düş benim
Ellere nesi?
Hadi gel
Ay karanlık...
İtten aç

Yılandan çıplak
 Vurgun ve bela
 Gelip durmuşsam kapına
 Var mı ki doymazlığım?
 İlle de ille
 Sevmelerim
 Sevmelerim gibisi?
 Oturmuş yazıcılar
 Fermanım yazar
 N'olur gel
 Ay karanlık...
 Dört yanım puşt zulası
 Dost yüzlü
 Dost güllüklü
 Cıgaramdan yanar.
 Alınım öperler
 Suskun, hayın, çıyansı.
 Dört yanım puşt zulası
 Dönerim dönerim çıkmaz.
 En leydim gecede ölesim tutmuş
 Etme gel
 Ay karanlık...

**

HANI KURŞUN SIKSAN GEÇMEZ GECEDEN

Yiğit harmanları, yığınıklar
 Kurulmuş çetin dağlarında vatan-
 ların.

Dize getirilmiş haydutlar
 Hayınlar amana gelmiş
 Yetim hakkı sorulmuş
 Hesap görülmüş
 Demdir bu...
 Demdir
 Derya dibinde yangınlar
 Kan kesmiş ovalar üstünde
 Mayıs...
 Uçmuş bir kuştüyü hafifliğinde
 Çelik kadavrası koruganların
 Ölmüş canım, ölmüş
 Murad alınmış...

Gelgelelim
 Beter bize kismetmiş
 Ölüm, böyle altı okka koymaz
 adama
 Susmak ve beklemek müthiş.
 Genciz namlu gibi
 Ve çatal yürek.
 Barışa, bayrama hasret
 Uykulara, derin, kaygısız, rahat
 Otuz iki dişimizle gülmeye
 Doyasıya sevişmeye, yemeğe...
 Kaç yol ağlamaklı olmuşum
 geceleri
 Asıl bizim aramızda güzeldir
 hasret
 ve asıl biz biliriz kederi.
 İçim, bir suskunsu tekin mi ola?
 O Malta bıçağı, kınısız, uyanık
 Ve genç bir mısradır
 Filinta endam...
 Neden, neden alınıdaki yıkkınlık
 Bakışlarındaki öldüren buğu?
 Kaç yol ağlamaklı oluyorum
 geceleri...
 Nasıl da almış aklımı
 Sürmüş, filiz vermiş içimdeki
 sevdan
 Dost, düşman söz eder kendi
 kavlince
 Kınamak, yiğit başına.
 Bu ne ayıp, ne de yasak
 Öylece bir gerçek, kendi halinde
 Belki, yaşamama sebep...
 Evet, ağlamaklı oluyorum, demdir
 bu.
 Hani kurşun sıksan geçmez
 geceden
 Anlatamam, nasıl ıssız, karanlık...
 Ve zehir-zıkkım cıgaram.
 Gene bir cehennem var yastığımda
 Gel artık... •

Matematiğin Prensi Cahit Arf

Matematiği bir yaşam tarzı olarak benimseyen Cahit Arf, 1910 yılında Selanik'te doğdu. Matematiğe olan ilgisi ilkokul beşinci sınıf öğrencisiyken başladı. Ortaokul yıllarında arkadaşlarının çözemediği matematik sorularını çözebilmesi ailesi ve öğretmenlerinin ilgisini çekti. Ailesi tarafından Paris'teki St. Louis Lisesi'nde okumak üzere Fransa'ya gönderildi. Yüksek öğrenimini devlet bursu ile gönderildiği Fransada Ecole Normale Supérieure'de tamamladı. 1932' yılında yurda döndü. Galatasaray Lisesi ile İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde öğretmenlik yaptı. Almanya'da Göttingen Üniversitesi'ndeki doktora eğitimi sonrasında 1938 yılında Türkiye'ye döndü.

1962 yılına kadar İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi'nde profesör ve ordinaryüs profesör olarak çalıştı. 1964 yılında TÜBİTAK'ın ilk bilim kurulu başkanı oldu. 1967 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi'nde göreve başladı. 1980 yılında emekli oldu. 1983-89 yılları arasında Türk Matematik Derneğinin başkanlığını yapan Cahit Arf, 1943 yılında İnönü Armağanı'na; 1974 yılında da TÜBİTAK Bilim Ödülü'ne layık görüldü.

Sentetik geometri problemlerinin cetvel ve pergel yardımıyla çözülebilirliği, cisimlerin kuadratik formlarının sınıflandırılmasında ortaya çıkan değişmezlerle ilişkin Arf değişmezi ve Arf halkaları adıyla anılan çalışmalarının yanı sıra "Hasse-Arf Teoremi" ile 20. Yüzyılın dünyaca ünlü bilim insanlarından biri olan Cahit Arf, 1997 yılında aramızdan ayrıldı. •

Bir Resim Bir Öykü

Haluk Erdemol

Ressam: Edward Burne-Jones (1833-1898)

Bethlehem'in Yıldızı

Resim İncil'in Yeni Ahit Kitabı'nın Matta/2 bölümünde anlatılan bir meseli, Yahudiye kralı Herodes (Büyük Herodes) devrinde Hz. İsa'nın doğumunu izleyen günlerde Doğu'dan gelen Magus'ların (çoğulu Magi: yıldız-bilimciler / münecimler / bilgeler)

müjdecî bir yıldızın izini sürerek bebek İsa'yı bulmalarını ve ona saygılarını sunarak hediye vermelerini betimliyor.

Hız. İsa, Judea (Yahudiye) topraklarında, Jerusalem (Kudüs) yakınındaki Bethlehem'de doğduğunda bölgede Herodes (MÖ 72-4)

hüküm sürüyordu. Herodes bir yahudi önderiydi. Romalılar Doğu Akdeniz kıyılarındaki toprakları ele geçirdiklerinde ona Judea Kralı unvanını vermişlerdi. Romalıların adamı olmakla güçlenen ve büyüklük duygusuna kapılan Herodes ülkesinin bayındırlığı için iyi işler yapmakla beraber zorba bir yönetim kurmuş, yeni vergiler koymuş ve sonunda tutucu yerel kabilelerin nefretini kazanmıştı. Tahtını kaybetme korkusu içinde yaşadığından çevresinde 2000 askerlik bir koruma birliği bulundu.

Yıldızbilimciler Kudüs'e geldiklerinde "Yahudilerin kralı olarak doğan çocuk nerede? Doğu'da onun yıldızını gördük ve ona saygılarımızı sunmaya geldik" dediler. Herodes bunu duyunca bütün bilicilerini ve din adamlarını toplayıp onlara sözü edilen çocuğun nerede doğacağını sordu. "Yahudiye'nin Bethlehem kentinde" yanıtını alınca Yıldızbilimcileri oraya yönlendirdi. "Gidin, arayın, çocuğu bulunca bana haber verin ki ben de gidip ona saygılarımı sunayım" dedi.

Yıldızbilimciler yola koyuldu. Doğu'da görmüş oldukları, onlara yol gösteren yıldız, çocuğun doğduğu yerin üzerinde durmuştu. Kulübeye girip çocuğu annesi Meryem'le birlikte görünce önünde eğildiler, ona hediye olarak altın, günnük ve mür sundular. O akşam gördükleri ortak bir düşte

Herodes'in yanına dönmemeleri yolunda göksel bir uyarı aldıklarından ülkelerine başka yoldan döndüler.

Herodes yanına uğramadan ortadan kaybolan yıldızbilimcilere öfkelenmişti. Onun amacı Yahudilerin kralı olarak doğduğu söylenen çocuğun ileride kendisine rakip olmasını önlemek için çocuğun yerini öğrenip onu ortadan kaldırmaktı. Amacını gaddar bir yolla gerçekleştirmeye kalktı. Bethlehem

Herodes'in acımasız emri sarayının duvarlarında yankılanırken Meryem, kocası Joseph (Yusuf) ve bebek İsa Bethlehem'i çoktan arkalarında bırakmışlardı.

ve çevresinde doğan, iki yaşından küçük bütün erkek çocukların öldürülmesini emretti. Herodes'in acımasız emri sarayının duvarlarında yankılanırken Meryem, kocası Joseph (Yusuf) ve bebek İsa Bethlehem'i çoktan arkalarında bırakmışlardı. Çünkü yıldızbilimciler gittikten sonra Yusuf'un düşüne bir melek girmiş ve Yehova'nın uyarısını iletmişti ona: "Kalk, çocukla annesini al, Mısır'a kaç. Ben haber verinceye dek orada kal, çünkü

Herodes öldürtmek için çocuğu aratacak.”

Böylece Mısır'a doğru yola çıktılar. Herodes'in ölümüne dek orada kaldılar. Herodes ölünce Yusuf'un düşüne giren bir melek "Kalk, çocukla annesini al, geri dön, çünkü çocuğa kıymak isteyenler öldü" dedi. Fakat Herodes'in yerine tahta geçen oğul Arkelaos'un babasının öcünü sürdüreceğinden korktukları için ailenin dönüşü Bethlehem'e değil, Galilee (Celile) bölgesindeki Nazareth'e (Nasıra) olacak ve Meryem'in oğlu bundan böyle Nasıralı İsa diye anılacaktı.

Ressam Burne-Jones halen Birmingham müzesinde sergilenen Bethlehem'in Yıldızı tablosunun taslak çizimlerine aslında bu tabloyu yapmak için değil, dokunmak üzere sipariş edilen resimli bir duvar örtüsüne katkıda

bulunmak için başlamıştı.

1886 yılında Oxford, Exeter Koleji rektörü okul kilisesinde yer vermeyi düşündüğü resimli bir duvar örtüsü için okulun eski öğrencileri olan E.Burne-Jones ile William Morris'e başvurmuştu. Jones çizimlerle renklendirmeyi, şair, yazar, çevirmen, vitray ve tekstil tasarımcısı Morris de sahibi olduğu şirketin dokuma ustalarına güvenerek dokuma işini üstlenmişti. Jones'un 1887'de başladığı taslak çizimler model alınıp büyütülmüş boyutlarıyla örtünün dokumasını oluşturduğunda ortaya çıkan yapıt büyük beğeni kazanmış ve ilk örtünün tamamlandığı 1890 yılından 1907'ye kadar, Morris'in atölyesinde alınan siparişler üzerine üretilen örtülerin sayısı 10'u bulmuştu. Yukarıdaki resimde görülen 1894'de üretilen bir eşyapıt

olup Manchester Metropolitan Üniversitesi'nde bulunmaktadır. Birer eşyapıt da St. Petersburg Hermitage ile Paris Orsay müzele-
rinde sergileniyor.

Söz konusu duvar örtüsünün sergilenme etiketi "Adoration of the Magi Tapestry" tanımını taşıyor. "Adoration of the Magi" ifadesi tabloda yukarıda anlattığımızı, Magi'nin bebek İsa'yı ziyaret

ederek sevgi ve saygılarını sunma eylemi, 'Tapestry'de dokumalı / işlemeli örtü anlamına geliyor.

Ressam Jones örtü için yaparken küçük boyutlu tuttuğu çizim taslaklarını daha büyük ölçekte tekrar oluşturarak, renkler ve detaylarla zenginleştirerek yaptığı ve üretilen ilk örtünün tamamlandığı yılda son fırça darbelerini vurduğu tablosuna Bethlehem'in Yıldızı adını verdi. •

halukerdemolbd@gmail.com

MAHKEME DİYALOGLARI

Soru: Doğum tarihiniz nedir?

Cevap: 15 Temmuz

Soru: Hangi yıl?

Cevap: Her yıl

S: Hastalığınız hafızanızı etkiliyor mu?

C: Evet

S: Peki ne şekilde etkiliyor?

C: Olayları unutuyorum.

S: Bize unuttuğunuz bir şeyi örnek olarak verebilir misiniz?

S: Sizinle yaşayan oğlunuz kaç yaşında?

C: Ya 38 ya da 35. Hangisi olduğunu hatırlamıyorum.

S: Ne kadardır sizinle yaşıyor?

C: 45 yıldır...

S: Saldırganı tarif eder misiniz?

C: Orta boyluydu, sakalı vardı.

S: Kadın mıydı, erkek miydi?

S: Kocanız uyandığı zaman, size söylediği ilk şey neydi?

C: Bana "Neredeyim ben, Canan?" dedi.

S: Peki bu niçin canınızı sıktı?

C: Çünkü benim adım Suzan...

S: Kadının üç çocuğu vardı değil mi?

C: Evet.

S: Kaçı erkekti?

C: Hiçbiri.

S: Hiç kız çocuğu var mıydı?

S: Korna çaldınız mı?

C: Kazadan sonra mı?

S: Kazadan önce.

C: Tabii; 10 yıl boyunca...

S: İlk evliliğiniz nasıl sona erdi?

C: Ölümle.

S: Ölen kimdi?

S: Merdivenlerin bodrum katına indiğini söylediniz.

C: Evet.

S: Aynı merdivenler yukarı çıkıyor muydu?

S: Kaç kere intihar girişiminde bulundunuz?

C: Birkaç kere.

S: Hiç başarılı oldunuz mu peki?

S: Vücudu incelediğiniz zamanı hatırlıyor musunuz?

C: Otopsi 18.30 da başladı.

S: Adam ölüydü değil mi?

C: Yok, oturmuş, neden üzerinde otopsi yaptığımı merak ediyordu.

Tarihten Sayfalar

Erhan Kanyılmaz

Hitler, 1945 yılının Nisan ayında Berlin'deki Hükûmet Başkanlığı Binasının bodrum katının yaklaşık 15 metre derinliğinde bulunan yeraltı sığınağına yerleşti.

Hitler'in İntiharı

İki katlı olan bu sığınağın Lotuza yakın odası vardı.

Kendisi generalleri ile düzenli olarak yaptığı günlük toplantılarda Sovyetlerin süratle Berlin'e doğru ilerlemekte olduğuna dair raporlar alıyor, Berlin'i savunmaları için çoktandır perişan halde bulunan ve Amerikalılara teslim olmak için düzensiz bir şekilde batı istikametinde geri çekilen ordularına ümitsizce emirler veriyordu.

Hitler'in yeraltı sığınağının bulunduğu Hükümet Başkanlığı Binası-1945 (üstte) Aynı binanın 2012 yılında çekilmiş resmi (altta)

Hitler, 22 Nisan günü yeraltı sığınağında askeri personelle yaptığı üç saatlik bir toplantı esnasında kontrolünü kaybetmiş bir isteri hastası gibi davranarak Ordu hakkında çok sert ithamlarda bulundu ve kendisini terk edenleri hainlik, yolsuzluk, yalancılık ve de başarısızlıkla suçladı. "Artık bu iş bitti." diye haykıran Hitler'in kafasındaki İmparatorluğu hayata geçirme planları başarısızlıkla sonuçlanmıştı. Ona göre Berlin'de

durarak burayı sonuna kadar savunmaktan başka yapılacak bir iş kalmamıştı. Karargâh personeli, kendisini Münih yakınlarındaki Berchtesgaden bölgesinde bulunan dağlık araziye çekilerek Alman Ordusunun elde kalan unsurlarını oradan sevk-idare etmek suretiyle İmparatorluğu yaşama geçirme düşüncesini canlı tutmak için ikna etmeye çalıştı. Hitler, buna karşılık Berlin'de kalma kararının kesin olduğunu belirtti hatta bu kararın halka duyurulması için ısrar da etti. Bunun üzerine Propaganda Bakanı Joseph Goebbels, Hitler ile birlikte olmak için küçük yaşlardaki altı çocuğu da dahil olmak üzere bütün ailesini sığınağa getirdi. Bu

sırada Hitler, şahsi belgelerini elden geçirerek yakılacak olanları ayırmaya başlamıştı. Sığınakta bulunan personele oradan gitmeleri için Hitler tarafından izin verildi. Personelin birçoğu sığınaktan ayrılarak kamyon konvoyları veya uçaklarla Berchtesgaden bölgesine intikal etti. Geride kalanlar Hitler'in şahsi karargâhında görevli olan bir avuç insandı. Bu kişilerin arasında Özel Kalem Müdürü Martin Bormann, Joseph Goebbels ve ailesi, bazı generaller, SS subayları, yaverler, iki sekreter ile uzun yıllardır hayat arkadaşı olan Eva Braun vardı.

Hitler'in yakın arkadaşı ve

Propaganda Bakanı Joseph Goebbels ve Altı Çocuğu

aynı zamanda Silahlanma Bakanı olan Albert Speer, 23 Nisan günü sığınağa gelerek Führer ile son görüşmesini gerçekleştirdi. Speer bu görüşmede Hitler'e açık bir itirafta bulundu ve kendisine verilmiş olan yakıp yıkma emirlerine itaat etmeyerek Alman fabrikaları ile sanayi tesislerini savaş sonrası dönem için

Adolf Hitler ve Eva Braun

muhafaza ettiğini söyledi. Hitler söylenenleri sessizce dinledi ve herhangi bir tepki vermedi. Bu tavır Speer'i çok şaşırtmıştı. Aynı gün öğleden sonra Hitler, Berchtesgaden'e bir süre önce sağ salım varmış olan Alman Hava Kuvvetleri Komutanı Hermann Göring'den beklemediği bir telgraf aldı. Telgraf şöyleydi:

“Önderim!

29 Haziran 1941 tarihinde yayımlanmış olduğunuz ve şahsımı hem yurt içi hem de yurt dışında yardımcınız olarak resmen ilan eden kararname hükümlerine dayanarak, Berlin'de kalma kararınızdan ötürü, İmparatorluğun tüm yetkilerini devralmam için muvafakat eder misiniz? Bu gece saat 10'a kadar yanıtınız gelmezse hareket ve karar verme özgürlüğünüzü kaybettiğinizi

Alman Hava Kuvvetleri Komutanı
Hermann Göring

farz ederek kararnamedeki hükümleri uygulamaya koyup ülkenin ve halkın çıkarları için harekete geçeceğim. Hayatımın bu en zor saatlerinde sizin için neler hissettiğimi eminim ki çok iyi bilirsiniz. Kelimeler duygularımı ifade etmekte yetersiz kalıyor. Tanrı sizi korusun ve her şeye rağmen çabucak buraya getirsin. Size sadakatle bağlı olan Hermann Göring”

Bu telgrafı alınca deliye dönen Hitler, Bormann tarafından güçlükle sakınleştirildi ve Göring’e cevâbi bir telgraf göndererek kendisinin büyük bir ihanet içine girdiğini bildirdi. Telgrafta ayrıca bu ihanetin bedelinin aslında ölüm olduğu ancak görevinden derhal istifa etmesi halinde uzun yıllar süren hizmetleri göz önüne alınarak kendisine bir istisna sağlanacağı da belirtiliyordu. Bormann telgraftan sonra Berchtesgaden yakınlarında bulunan Nazi Birlik Komutanlığına Göring ve karargâhının

26 Nisan günü Sovyet topçusunun ilk mermileri Alman Başkanlık Binasına ve Hitler’in bulunduğu yeraltı sığınağının üzerinde bulunan araziye isabet etmeye başladı.

tutuklanmasını talep eden acil bir emir gönderdi. Göring 25 Nisan günü şafak vaktinden önce yakalandı.

26 Nisan günü Sovyet topçusunun ilk mermileri Alman Başkanlık Binasına ve Hitler’in bulunduğu yeraltı sığınağının üzerinde bulunan araziye isabet etmeye başladı. O gün akşam üzeri bir test pilotu olan bayan Hanna Reitsch tarafından uçurulan ve Nazi Hava Birliğinde görevli General Ritter von Greim’ı taşıyan küçük bir uçak, olağanüstü cesaret isteyen bir uçuşun ardından yeraltı sığınağının yakınındaki bir caddeye iniş yaptı. Greim, uçuş esnasında Sovyetler tarafından yerden açılan ateş neticesinde ayağından yaralandı. Hitler sığınağa gelen Greim’a mareşal rütbesine terfi ederek Göring’in yerine Hava Kuvvetleri Komutanı olduğunu tebliğ etti. Bu haberi telgraf ile bildirmek elbette mümkündü fakat Hitler Greim’ın bizzat sığınağa gelmesi için ısrarcı olmuştu. Greim aldığı yara nedeniyle üç gün sığınakta yatağa bağlı kaldı.

Başkanlık Binasını hedef alan Sovyet bombardımanları 27 Nisan gecesi zirveye çıkarak nokta atışına dönüştü. Bu gelişme üzerine Hitler, Alman Silahlı Kuvvetleri Yüksek Komutanlığı Başkanı olan Keitel’e çaresizlik dolu bir telgraf gönderdi ve artık sadece adı kalmış

olan birlikleri kullanarak Berlin üzerindeki baskının azaltılmasını talep etti. Hitler'i yıkan asıl şoke edici haberi Propaganda Bakanı Goebbels verdi: SS Birliklerinin Başkomutanı olan Heinrich Himmler Müttefik Devletler ile barış arayışına girmiş, bununla da kalmayıp Batı Cephesi'ndeki Alman birliklerinin teslim olması için Amerikalı General Eisenhower'a bir teklifte bulunmuştu. Görgü tanıklarının aktardığına göre Hitler bu haberi aldığı anda daha önce hiç görülmemiş bir şekilde deliye döndü. Himmler en başından beri Hitler'le beraberdi. Yıllarca Hitler'in en kanlı ve en acımasız işlerinde hizmet etmişti. Öyle ki Hitler kendisine "Sadık Heinrich" lakabını takmıştı, şimdi ise tutuklanması emrini veriyordu. Bu öfke seli içinde intikam refleksi ile hareket eden Hitler, ilk iş olarak Himmler'in sığınaktaki şahsi temsilcisi ve aynı zamanda Eva Braun'un kız kardeşinin kocası olan Korgeneral Hermann Fegelein'in sığınağın bahçesine çıkarılarak vurulmasını emretti. Göring ile Himmler'in kendisini terk etmesi ve Sovyetlerin hızla Berlin'e ilerlemeleri üzerine Hitler artık kendi ölümü için hazırlık yapmaya başlamıştı.

28 Nisan akşamı geç saatlerde şahsi vasiyetnamesi ile iki bölümden oluşan siyasi vasiyetini kaleme aldırdı. Siyasi vasiyetinin

içindeki hususların çoğu 1923-24'lerde yazdığı Kavgam adlı kitabında yer alanların tekrarı gibiydi. Hitler özetle, suçlu Yahudilere ve de 2. Dünya Savaşına atıyor, kendisinin 1939 senesinde Yahudilere karşı uyguladığı tehdit politikası ile üstü kapalı olarak gaz odalarına atıfta bulunuyordu.

Aynı gün gece yarısından önce Eva Braun ile resmi nikah yaparak evlenmesi nedeniyle sığınağın Hitler'in özel yaşamını sürdürdüğü bölümü evlilik kutlamalarına

Hitler'in intihar etmeden hemen önce çekildiği söylenen son fotoğrafı (28 Nisan 1945)

sahne oldu. Şampanyalar içildi ve orada bulunanlar bol bol Hitler'in geçmişte kalan güzel günlere dair anılarını dinledi. Hitler konuşmasını eski dost ve arkadaşlarının ihanet etmeleri nedeniyle ölümün kendisi için aslında bir kurtuluş olacağını ifade ederek bitirdi.

Takvim yaprakları 29 Nisan gününün öğleden sonrasını gösterdiğinde Sovyet birlikleri artık sığınağın sadece bir mil kadar uzağındaydı. Bu arada Mussolini'nin ölüm haberi Hitler'e ulaştı. İtalyan Partizanları Mussolini'yi yakalayıp öldürmüştü, ardından bir süre baş aşağı asılı tutarak teşhir ettikten sonra bir hendeğin içine atmışlardı. Hitler için intihar hazır-

Mussolini'nin ölüm haberi Hitler'e ulaştı. İtalyan Partizanları Mussolini'yi yakalayıp öldürmüştü, ardından bir süre baş aşağı asılı tutarak teşhir ettikten sonra bir hendeğin içine atmışlardı.

lıklarına başlamaktan başka bir çare kalmamıştı. Bu iş için kullanacağı zehiri en sevdiği köpeği olan Blondi üzerinde denedi. Aynı zamanda bayan sekreterlerine Sovyetlerin sığınağa saldırmaları durumunda kullanmaları için kapsüller halinde zehir dağıttı.

Hitler, 30 Nisan günü saat 02:30 husularında sığınağın kendi yaşadığı bölümünden çıkarak karargâhındaki çalışanları ile vedalaşmak için ortak kullanılan yemekhaneye

geldi. Donuk bakışlarla ve sessizce oradakilerle tokalaştı ardından tekrar kendine ait bölüme döndü. Vedalaştığı kişiler, Hitler'in yemekhaneden ayrılmasının ardından biraz evvelki hareketin ne manaya geldiğini çözmeye çalıştılar. Hitler'in sonunun yakın olduğunun anlaşılması, insanların üzerine son günlerde adeta kâbus gibi çökmüş olan stresi bir anda buharlaştırmış,

onları daha katlanılabilir bir ruh haline büründürmüştü. Hitler, öğle saatlerinde askeri durumun değerlendirildiği toplantıya son kez başkanlık etti. Toplantıda kendisine Sovyet birliklerinin sadece bir blok ötede oldukları rapor edildi. Saat 14:00'te vejeteryen usülle hazırlanmış olan son yemeğini yedi. Şöförüne binanın bahçesine 200 galon benzin dökmesi emrini verdi. Ardından Hitler karısı Eva'yı yanına alarak Bormann, Goebbels,

General Krebs, General Burgdorf ve geride kalan emir subayları ile diğer karargâh personeline veda etti. Vedayı müteakip Hitler ve karısı sığınağın kendi yaşadıkları özel bölümüne döndüler. Bormann, Goebbels ile birlikte bu özel bölüme yakın bir yerde bulunuyordu. Bir süre sonra içerden bir silah sesi duyuldu. Bormann Goebbels ile birlikte saat 15:30'da özel bölüme girdi. Hitler yerde yatıyordu. Sağ şakağına ateş etmişti. Karısı Eva ise zehir içmek suretiyle hayatına

son vermişti. Binanın çevresinde Sovyet gülleleri patlıyordu. Cesetler bahçeye taşındı. Bormann ve Goebbels Nazi selamı ile cesetleri selamlarken daha evvel benzin dökülmüş olan bahçe yanmaya başladı. Takip eden üç saat içerisinde bahçeye birkaç kere daha benzin döküldü. Yanmış cesetlerden kalanlar bir brandanın içine dolduruldu, bunlar bir merminin açmış olduğu çukura doldurularak gömüldü. Bu işlemlerin ardından tekrar sığınağa giren personel sigara içmeye başladı. Hitler'in sığınakta olduğu zamanlarda bunun yapılması yasaktı. Personel, bir araya gelerek Sovyet birliklerinin eline geçmemek için Berlin'den kaçmaya yönelik gizli ve tehlikeli planlar yapmaya başladı fakat bunların hiçbiri başarılı olamayacaktı.

Ertesi gün Goebbels ve karısı altı çocuklarını sığınakta zehirledikten sonra bahçeye çıktılar.

Goebbels ve 6 çocuğunun cesetleri

Goebbels orada bulunan bir Nazi askerine hem kendi hem de karısının kafasına arkadan ateş ettirdi. Onların cesetleri de yandı ancak gömülmedi. Goebbels'in cesedinden geri kalanlar ve altı çocuğunun cesetleri bir gün sonra Sovyetler tarafından bulundu ve filme alındı. Goebbels'in yanmış cesedinin görüntüleri daha sonraki yıllarda sık sık Hitler döneminden kalan mirasın bir sembolü olarak kullanıldı. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

Hitler Hakkında Bilgiler

- Hitler otoriter bir aile ortamında büyüdü. Babası (Avusturyalı bir gümrük memuru), asabiyeti ve sertliği ile tanınıyordu. Hitler'in de babasının bu kişisel özelliklerini taşıdığı gözlemlenmiştir.
- Hitler'in sanata karşı fazlasıyla eğilimi vardı. 1900'lerde Viyana'ya ilk taşındığında sanat alanında bir kariyer planlıyordu. Fakat başvurduğu Viyana Sanat Akademisi, Hitler'i resim yapmaya yetenekli bulmadığı için reddetti.
- Hitler en başta savaş ekonomisine ağırlık vermek için kozmetik endüstrisini tamamen kapatmak istiyordu fakat Eva Braun'u hayal kırıklığına uğratmamak için bu işi kademeli olarak yapmayı tercih etmiştir.

Kültür Dünyamız

Yaşar Öztürk

Robinson Crusoe

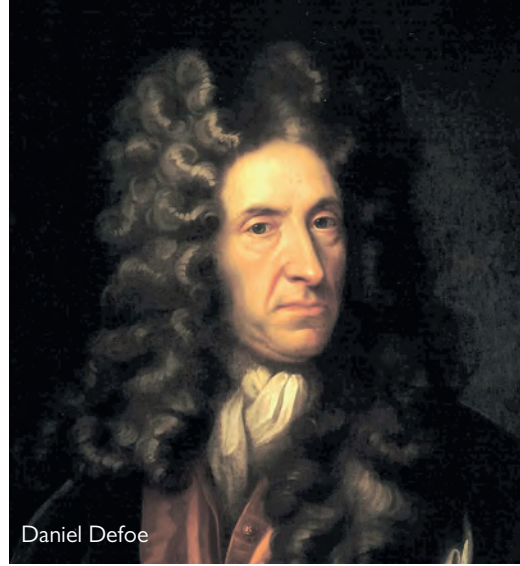
Anglikan (İngiltere) Kilisesi'ne karşıt Kasap James Foe, 1660'da doğan oğlu Daniel'i herkesin gitmek için can attığı Oxford ya da Cambridge'e göndermedi. Daniel bir İngiliz üniversitesinde görebileceğinden daha kapsamlı ve nitelikli eğitim aldı. Daniel, merkezi yönetimi kabul etmeyen "ihtiyar meclisince" yönetilen kilisede papaz olacakken, yaşamının en değişmez ilgi alanı ticarete atıldı. Hayat okulunda kendi kendini yetiştirebilen Daniel altı dili öğrendi. Yurt içinde ve dışında bir çok yeri dolaştı. Yapmadığı iş kalmadı. »

Savaş sırasında sigorta ettiği gemiler yüzünden denizde iflas eden Daniel, siyasal nedenlerden dolayı hapis düştüğünde tuğla ve kiremit yatırımları çokünce karada da battı.

Ticaret kumarında kaybeden Daniel, 24 yaşında İngiltere Kilisesi karşıtı varlıklı bir tüccarın kızıyla (aşkıta değil) evlilikte kazandı. (Biri başka kadından) Sekiz çocuğu olan Daniel, evliliğinin birinci yılında yergi yapıtlarından ilkinin yayımladı. Siyaset denizinde yolculuğa çıktı. Tahta çıkartılan Katolik II. James'ın koyu muhalifi bir dükün ayaklanmasına katıldı. Üç yıl sonra James Fransa'ya kaçınca, III. William'ın ordusunu karşılamaya gitti. Saltanatı boyunca desteklediği William'ın önde gelen yazarlarından oldu. Şiire yöneldi. Irk ayrımcılığının geçersizliğini ortaya koyan, güncelliğini hala yitirmeyen nükteli şiirlerinden oluşan "Doğuştan İngiliz" kitabı çok tutuldu. Satış rekoru kırdı. Mina Urgan'ın "İyi ki ticarete battı." dediği Daniel yazarlıkta doruklara vardı. Akla gelebilecek her konuda yazan, çeşitli, kapsamlı beş yüzü aşkın yapıta imza atan Defoe İngiliz romanının dışında çağdaş gazeteciliğin ve köşe yazarlığının da babasıydı.

1701'de Kent ilinin önde gelenlerinden beş kişi "savaş olasılığı karşısında savunma hazırlıklarının artırılmasını" isteyen dilekçeyi din ve siyaseti bir arada tutma yanlısı Troy'lerin avucundaki Avam Kamarası'na sunar sunmaz yasalara aykırı

biçimde tutuklandı. Ertesi sabah Daniel Avam Kamarası başkanına, sözünü hiç sakinmadan: "Kralın kölesi olmayan İngilizler, parlamentonun da kölesi olmayacaklar!" dediği "Alayın Muhtırası" adlı ünlü belgeyi sundu. Tutuklular salıverildi.

Daniel Defoe

Ömrü boyunca övündüğü bu kahramanca çıkışla, halkın onuruna kutlama törenleri düzenlediği Daniel, Tory'lerin gözünde "sindirilmesi gereken tehlikeli kişi" oldu. Hedef tahtası Daniel, geri adım atmadı. Tory'ler "karşıtlar" üstündeki baskıları daha da artırınca Daniel belki de en ünlü ve ustaca yergisi olan "Ayrılıkçılarla Baş Etmenin En Kestirme Yolu" kitabını yayınladı. . "İngiltere Kilisesi'ne karşı çıkan tüm mezhep üyelerinin hemen öldürülüp ortadan

kaldırılmalarını” öneriyordu. Kitap sanki Katolikliğin benimsenmesini savunuların açısından yazılmış gibiydi ama gerçekte onları küçük düşürmek için savunduklarının saçmalığını gösteriyordu. Kitap çok sattı. “Yayın yoluyla isyana teşvik” suçundan yargılanan Daniel yakalandı. Dava siyasal amaçlıydı. Yalnız para ve hapis cezasına çarptırılmakla yetinmediler. Ötekilere

Defoe; her kesimin kendi çıkarlarından başka hiçbir şey düşünmediklerini,

hiçbir ilkeye inanmadıklarını gördü. Düşman politikacıların özel hafiyesi olarak ikili oynadı.

ibret olsun diye, üç gün en rezil suçlulara uygulanan “teşhir” cezası verildi.

Başının ve ellerinin üstüne delikler açılmış tomruktan çıktığı bir tahtaya bağlandı. Meydanda halka sergiledi.

Cezası bir tür zafere dönüştü. Boyun ve kollarının geçirildiği teşhir aracı çiçeklerle süslendi; şiipleri sokaklarda yükselirken, izlemeye gelen halk şerefine kadeh kaldırdı. Hapishaneye geri götürüldüğünde tek korkusu kalabalık ailesinin geçimiydi. Hapiste bu aşağılayıcı cezayı sözde öven “Tomruğa

İlahi- Teşhir Cezasına Övgü” adlı alaycı şiir kitabı yazdı. Kitap peynir ekmek gibi kapışıldı. Karşıtları istedikleri amaca ulaşamadı.

Ancak bu olay, haksızlığa uğradığı, küçük düşürüldüğü duygusuna kapılan Daniel’in çok ağrına gitti, yüreğine oturdu, yaşamında bir dönüm noktası oldu. Hapisten çıkan, meteliksiz kırk üç yaşındaki Daniel yeni geçim kaynakları aramak zorunda kaldı,

hükümet hesabına hafiyeliğe başladı. Her kesimin kendi çıkarlarından başka hiçbir şey düşünmediklerini, hiçbir ilkeye inanmadıklarını gördü. Düşman politikacıların özel hafiyesi olarak ikili oynadı. Halk adamlarından oluşan karşıtların safında, egemen sınıfın tuttuğu İngiliz Kilisesi’ne meydan okuyan Daniel, hafiyeye

olarak aynı sınıfa uşaklık etmekte bir sakınca görmedi. Hafiyeye sıfatıyla kendi kişisel çıkarlarını kollamak amacıyla karanlık işler çevirdi. “Görev gereği” İngiltere’yi, Avrupa ülkelerini karış karış gezdi.

Soyadının önüne Fransızların soyluluk adı “de”yi ekledi. “Daniel Defoe” oldu.

Defoe, çok düşman kazandı. İkiyüzlülük, sahtekârlık, şüpheli davranışlarda bulunmak ve rüşvet yemekle suçlandı. Politikada her kesime hizmet etti. Her zaman, “amacın araçlardan önemli olduğunu” savunan Defoe, orta yoldan

ayrılmamalarını öğütlediği ve desteklediği kişilere ustaca yardım eden şaşmaz bir ılımlılık yanlısıydı.

300 yıl önce 25 Nisan 1719'da adını gölgede bıraksa da onu ölümsüzleştirecek yapıtı Robinson Crusoe'yu sonunda yayımlatabildi. Kitap, modern dünyanın masalı oldu.

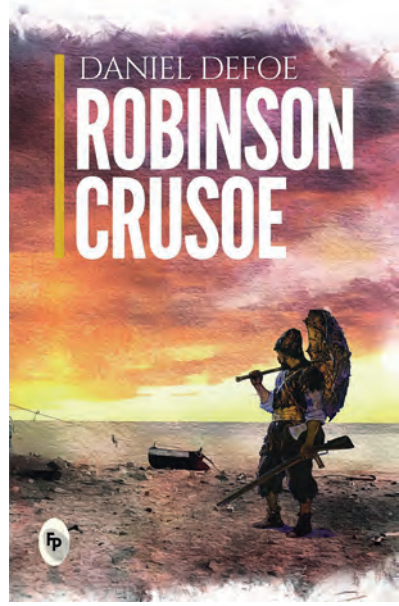
Aydınlanma Çağının ortasında, insanın geleceğine ilişkin iki karşıt görüş vardı. Biri, Robinson'da ifade bulan iyimser görüştü: "Dünya değiştirilip iyiye götürülebilir, cesaret ve yetenek göstermek yeterlidir." Diğeri Swift'in Gulliver'de dile getirdiği kötümser görüştü: "Evren, özgürlüğü, doğayı dize getirme ve başkalarını da kendi düş ve tutkuların boyun eğdirme hakkı olarak kavrayan alçak bir hayvanın, yani insanın elindedir."

Defoe erkekçe bir yalnızlığın efsanesini de yarattı ve "kendi dünyanızı kendiniz kurun" iletişiyile milyonlarca insanı hayal kurmaya itti.

Robinson Crusoe, aslında atıldığı bir adada hayatta kalmayı başaran, yıllar sonra kurtarılan denizci pek çok Batılı düşünür ve sanatçıyı büyüleyen "dünya edebiyatının "ilk"lerinden", "Dünyada felsefi romanın ilk örneği", İbn-i Sina ve İbn-i Tufeyl'in ayrı ayrı yazdığı ancak aynı adı taşıyan "Hay ibn-i Yakzan" adlı eserlerden esintiler taşıyordu... Robinson ıssız, Defoe kalabalık acımasız (İngiltere) Ada'da yaşam savaşı verdi.

Günümüzde çok satan

kitaplarından farklı olarak, sadece ilk yayımlandığında değil, her dile çevrilen, her zaman, her yaşta, her ulustan insanların ilgisini çeken

Robinson'un ünü hiç azalmadı. Virginia Woolf'un, "Yunanlar için Homeros'un destanları neyse, İngilizler için Robinson Crusoe da o oldu" dediği Robinson, bir roman kişisi olmaktan çıktı, efsaneye dönüştü. Bütün dünyanın günlük yaşamına sızdı. Büyük şemsiyelere "Robinson" denildiği Paris'te kocaman bir kestane ağacının dalları arasına kurulan acayip lokantaya "Robinson" adı verildi.

Romandan; "Robinson Crusoe": "Soyutlanma, yalnızlık, el etek çekme, kent hayatından uzakta, doğada inzivaya çekilme ya da çetin koşullarda tek başına ayakta

kalmaya çalışma” anlamında deyimler doğdu. İlk kez Alman yazar Schnabel’in kullandığı Robinson Crusoe’dan esinlenen, onu örnek alan ya da tam karşıtı eserleri dile getiren Robinsonzade-lerin sayısı 180 yılda yedi yüzü aştı.

Türkiye’de Abdülhak Hâmid

**Emile’de
okunacak ilk
kitabın Robinson
Crusoe olmasını**

**öneren Rousseau, öteki
kitapların öğretebilecekleri
her şeyi bu tek kitabın
öğretebileceğini savundu.**

Tarhan, Orhan Veli Kanık, Cahit Sıtkı Tarancı... Robenson adına şiirler yazarken Sait Faik bir kısa öyküne bu adı verdi.

Kitabı eksiksiz, sanki Türkçe yazılmışçasına çeviren ve “Ada” adlı yapıtında inceleyen Akşit Göktürk’e göre: “Robinson Crusoe, dünyayı usun gücüyle değiştirmeye çalışan sıradan kişinin, herkesin destanıdır(...) acımak bilmez evrende sağ kalmaya çalışan, kendi gücünün olanaklarını araştıran insanın mitosudur. Robinson, batan gemiden aldığı birkaç araç gereçle her işi didine didine öğrenerek, uygarlığı tek başına yeniden kuran, tüm insanlara örnek olabilecek yiğit

bir insandır.”

Defoe içgüdüleri, dürtüleri harekete geçirir. Bu yüzden okuyan herkes kendinden bir parçayı kitapta bulur. Dar alanda, ıssız bir adada ya da kalabalığın, üzerinde güneş batmayan imparatorluğun merkezi İngiltere adasında tek başına, yalnız insanının hikayesini yazarak “çareSİZsiniz” deyip durdu.

Emile’de okunacak ilk kitabın Robinson Crusoe olmasını öneren Rousseau, öteki kitapların öğretebilecekleri her şeyi bu tek kitabın öğretebileceğini savundu.

Hem birey, hem de yazar olarak yaşamını iki önemli olgu yönlendirdi: “İlki yaşama gözlerini açtıktan sonra resmi kiliseye karşı bir ortamda yetişmesi, diğeri hayat kavgası adasına düştüğü günden başlayarak bir türlü yakasını borçlardan kurtaramamasıydı.”

Kilise’ye bağlı olmadığı ve üst tabakadan olmadığı için o dönem edebiyatının kibar dünyasından dışlandı. Para kazanmak için didinip durduğu halde, gene de yoksulluk içinde öldü. Bir alacaklısı ona karşı dava açtı. Mahkeme önüne çıkmamak için, kaçan Defoe saklandığı bir evde meteliksiz bir kanun kaçağı olarak gözlerini yumdu. Borç harç içinde ama alacaklı olarak yaşama gözlerini yuman Defoe geride 500’ü aşkın yapıtıyla insanlığa büyük bir servet bıraktı. •

yasarozturkibd@gmail.com

Gezdikçe Gördükçe
İzlen Şen Toker

Rosenheim Ağaç Teknikleri ve İşlemeciliği Müzesi

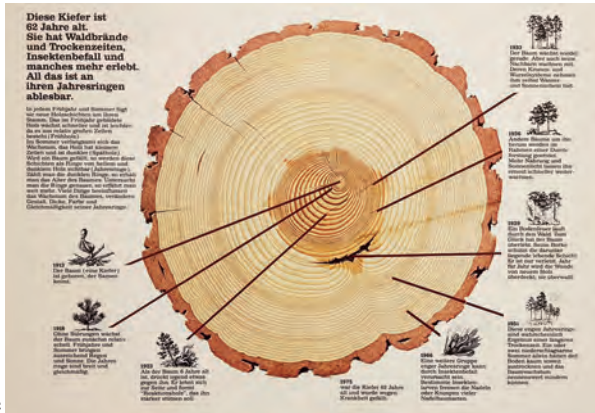
“Ağaçların acıyı hissedebildiğini, hafızaları olduğunu ve ebeveyn ağaçların çocuklarıyla birlikte yaşadığını öğrendiğinizde, artık onları sanki sıradan bir işmiş gibi devasa makinelerle kesip hayatlarını altüst edemiyorsunuz.” satırlarını yazan Peter Wohlleben’in *“Ağaçların Gizli Yaşamı”* adlı kitabını okuduktan sonra ağaç ve ormanlara artık farklı bir gözle bakıyorum.

Ağaçların sosyal varlıklar olduklarını, birbirleriyle haberleşerek ormanda hep birlikte aşırı sıcak ya da soğuğu hafifleten bir ekosistem oluşturabildiklerini, hasta ağaçlara destek olup beslediklerini, yönetilen ormanların doğal yaşlı ormanlara dönüştürülmesinin ne kadar önemli olduğunu öğreniyorum. Bu kitabın etkisiyle, ağaçlar ve ağaç işlemeciliğiyle

ilgili, daha detaylı bilgi edinmek için Almanya'nın Rosenheim kentindeki Ağaç Teknikleri ve İşlemeciliği Müzesi'ni geziyorum.

Kentin tarihi meydanında yer alan, üzerinde 1568 yılı yazılı binanın ahşap merdivenleri beni müzenin girişine getiriyor. Kayın, ihlamur, tik ağacı, karaağaç, karaçam, ladin, ceviz, meşe, çam, akçaağaç, porsuk ağacı gibi ağaçların değişik şekillerdeki yapraklarını gösteren ahşap bir panonun yanından geçip giriş biletimi alıyorum. 400 metrekarelik bir alana yayılan müzenin ilk odasında ağaçların genel özellikleri, gövdelerinin katmanları, kullanım alanları anlatılırken; odun talaşları, ağaç lifleri, kereste, kaplama, suntalam, sunta gibi malzemelerin örnekleri sergileniyor. Odadaki bir panoda yer alan ağaç kesitinin, ağacın yaşını ve ölünceye kadar yaşadığı deneyimleri anlatıyor olması ilgimi çekiyor. Kesitin üzerindeki yaş halkaları ve izler, bu çam ağacının 1913 yılında

çimlenen bir tohumdan doğup, bir süre sağlıklı bir şekilde büyüdüktan sonra 6 yaşındayken bir tarafa doğru eğildiğini, 10 yıl sonra yeniden düz olarak büyümeye devam ettiğini gösteriyor. Komşu ağaçlarla birlikte büyürken taç yaprakları ve kökleri

yeterince su ve güneş ışığı almış. Bir süre sonra çıkan yangının alevleri ağacın bir bölümünü yaladıysa da ağaç yıllar içinde bu yarayı iyileştirmeyi başarmış. Uzun bir kurak mevsim geçirdikten bir süre sonra böcek istilasına uğrayıp hastalık nedeniyle devrilmiş.

Müzenin ikinci odasında kereste Mendüstrisi, ağaç hasadı, ilk ağaç işleme yöntemleri ve kereste fabrikalarının zaman içindeki gelişimi ahşap maketlerle anlatılıyor. Üçüncü odada ağaç işleme ve kesim teknikleri gösterilirken dört ve beşinci odalarda ağacı işlemek için kullanılan aletlerin tarihi, tekerlek, kızak ve fıçı yapımı ile ormancılığın gelişimi anlatılıyor. Ortasında 7000 yaşındaki bir bataklık meşe ağacından yapılan heykelin sergilendiği beşinci odadan sonraki altı, yedi ve sekizinci odalarda ağaç işleme makineleri, ahşaptan

yapılan su pompalama sistemleri, bisiklet, araba, uçak, gemi maketleri ile kayak takımları sergileniyor. Dokuz, on, on bir ve on iki numaralı odalarda ise marangozluk aletleri, bölgeye özgü ahşap yapıların maketleri, Essing kenti yakınındaki ahşap köprüünün maketi ve kaplama teknolojileriyle ilgili bilgiler yer alıyor.

Müzeden ayrılırken ağaç ve ormanların bize sağladığı faydaların

ne kadar çok, bizim ise onlara verdiğimiz değer ne kadar az olduğunu fark ediyorum. Hermann Hesse'nin "Ağaçlar" adlı kitabında yazdığı şu bölüm bana ağaçların ne kadar eşsiz ve değerli olduğunu hatırlatıyor: "Ağaç der ki: Bir cevher, bir kıvılcım, bir düşünce gizlidir içimde, ebedi hayatın canıyım ben. Eşsizdir ebedi ananın bendeki bu cesur çabası ve eseri, eşsizdir endamım, benimdeki damarlar,

eşsizdir tepemdeki yaprakların en küçük oyunu ve kabuğumdaki en ufak yara izi. Bana özgü eşsizlikte ebediyeti şekillendirmek ve göstermektir görevim. •

izlensentokerbd@gmail.com

Geçmişten Günümüze Kadın Hakları

Yazan: Av. BURCU TAYANÇ

Kadın hakları, kadınların toplumda cinsiyet eşitliğinin sağlanması ve erkeklerle eşit bir şekilde sahip olduğu sosyoekonomik, yasal ve siyasi hakların tamamına verilen isimdir.

Mevcut tanımdan yola çıkılıp günümüze değin kadın hakları konusunda dünyada yaşanan gelişmeleri bu yazımızda sizlerle paylaşacağım.

Dünyada kadın hakları, kavram olarak 19. Yüzyılda önem kazanmıştır. Dünya genelinde de kadın

haklarının önem kazanması ve ayrımcılığın ve karşılaştığı sorunların giderilmesi için sivil toplum kuruluşları tarafından çalışmalar hâlâ devam etmektedir.

Rönesans öncesi, antik çağlarda ve orta çağ öncesinde kadınlar için akademiye eğitim görmek, çalışmak

Antik Mısır ve Roma İmparatorluğu döneminde kadının yaşadığı önemli yere ve bilgeliliğine ait betimlemeler günümüze kadar ulaşmıştır.

alışlagelmiş bir durum olmamakla birlikte mümkündü. Antik Yunan, Antik Mısır ve Roma İmparatorluğu döneminde zamanın ileri gelen kadın doktorları, filozofları, mimarları ve diğer kadın bilgelerine ilişkin anlatılar, günümüze kadar ulaşmıştır.

Ortaçağ zamanında toplumda okul ve üniversiteler gün geçtikçe kiliseden gelen talimatlara uymaya başladıktan sonra, kadınların eğitim görebilmeleri, aileleri bir manastıra para yardımına da herhangi bir mal devrettikleri takdirde mümkün olmuştur. Eğitim ve tıp alanları da kadınların akademik olarak çalışabilecekleri en son alanlar olmuştur.

Aydınlanma çağı ile birlikte genel zorunlu ve devlet okulu eğitim düşüncesi yayılmaya başladığında, kadınların ve kızların bu zorunlu eğitime dâhil edilip edilmemesi konusunun tartışmasının

başlaması fazla uzun sürmemiştir. Bu zamana kadar kızlar ve genç kadınlar için diploma alabilmek sadece yüksek kız okulunu bitirmekle mümkündü. Bu okullarda kızlar ev kadını ve ev yönetimindeki hayatlarına hazırlık yapıyorlardı. Müfredatta güzel sanatların yanı sıra el sanatları ve ev ekonomisi dersleri de bulunuyordu. O zamanki toplumlarda yaşayan bireyler de kızların daha fazla konu hakkında bilgi sahibi olmalarına izin vermiyordu.

Kadınlar için yurttaşlık hakkının elde edilmesinden sonra, ilk kadın hareketlerinin istekleriyle birlikte o zamana kadar yalnızca erkeklerin faydalandığı mesleki eğitime, kadınların da gidebilmeleri istenmiştir. Özellikle kadınların yüksek okullarda ve üniversitelere eğitim alabilmeleri bir asır boyu tartışılmış ve karşı gelinmiştir. Onay görülmeyen önce kadınların fiziki yapıları ve düşünsel yetilerinin bu tarz

bir eğitim için yeterli ve uygun olup olmadığı tartışma konusu olmuştur.

1840 yılında ilk kadın öğrenci dinleyicileri Zürih Üniversitesi'ne gelmiş ve 1863'den itibaren kayıtlar giderek artmıştır.

Bilim alanında isim yapmış bazı kadınlar: nükleer fizikçi olan Chien-Shiung Wu (1915) kâinatın fiziksel yapısı hakkında bir takım yanlış anlamların ortadan kalkmasına yardım etmiş, Hinliley Quimby (1891) radyasyondan oluşan fiziksel doğmasına yardım etmiş, zoologist Jocelyn Crane küçük hayvanların toplum içerisindeki davranışlarını araştırmak için çok ağır şartlar altında çalışmış, biyolojist Gladys Anderson Emerson (1903) insan vücudunda vitamin eksikliği hakkında bilgiler toplamış ve Dorotlica Rudnick embriyo parçalarını bir yerden başka bir yere nakletme tekniğinde usta olan bilimcilerdendir.

Kadınların politikaya ve siyasete katılışlarının ilk somut adımları Fransız devrimi sırasında, 1791 yılında Olympe de Gouges'in Kadın Hakları Bildirgesi'ni yayımlamasıyla birlikte atılmıştır. 1831 ve 1848 devrimleri esnasında da Fransa'daki kadınlar seçme hakkını talep etmiş, İngiltere'de ise Kadın Hakları için ilk çıkışlar ise 1832 senesinde gelmiştir. Bunlardan

Chien-Shiung Wu

Gladys Anderson Emerson

Jocelyn Crane

başka da İskandinav devletlerinde de kadınlar 1880'li yıllarının başlarında politika alanında hak sahibi olduklarını ilan etmişlerdir. Buna karşın Orta Avrupa'daki ilk talepler 1900'lü yıllardan sonra, bazı Akdeniz ülkelerinde de Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra ortaya çıkmıştır.

Rusya, Avusturya ve Prusya devletlerinin hükmettiği Doğu Avrupa ülkelerinde, bağımsız kadın

hareketi gelişmemiştir. Buralarda, kadın haklarından çok bağımsızlık savaşı öncelik kazanmıştır.

Ulusal Kadın Günü hareketi ABD'de 28 Şubat 1909'da gerçekleşti.

Tüm bu belirtmiş olduğumuz gelişmelerden sonra Birleşmiş Milletlerin de kendi ana sayfalarında yer alan, dünyadaki durumu kronolojik olarak da sıralayarak anlatacak olursak;

1909 senesinde ilk olarak Ulusal Kadın Günü hareketi 28 Şubat tarihinde Amerika Birleşik Devletleri'nde gözlemlendi. Amerika Sosyalist Partisi, bu günü kadınların çalışma koşullarına karşı protesto ettikleri 1908 New York'ta hazır giyim işçilerinin grevinin onuruna adadı.

1910 senesinde ise Kopenhag'da toplanan kadın hakları hareketini onurlandırmak, kadınlar için genel oy hakkı elde etmek ve destek oluşturmak amacıyla uluslararası nitelikte bir Kadınlar Günü oluşturulması teklif edildi. Teklif, Finlandiya Parlamentosu'na seçilen ilk

üç kadını içeren 17 ülkeden 100'ü aşkın kadının katıldığı konferansta oybirliği ile kabul edildi.

1911 senesinde ise Kopenhag girişiminin bir sonucu olarak, Dünya Kadınlar Günü ilk kez (19 Mart) Avusturya, Danimarka, Almanya ve İsviçre'de bir milyondan fazla kadın ve erkeğin yer aldığı mitinglere katıldı. Katılımcılar oy kullanma ve kamu görevini alma hakkına ek olarak, kadınların çalışma, mesleki eğitim alma ve işte ayrımcılığa son vermelerini talep ettiler.

1913-1914 senelerinde ise Dünya Kadınlar Günü'nde, I. Dünya Savaşı protesto edildi. Barış hareketinin bir parçası olarak, Rus kadınlar, ilk Dünya Kadınlar Günü'nü Şubat ayının son Pazar gününde etkinlik düzenlediler. Avrupa'nın herhangi bir yerinde, ertesi yılın 8 Mart'ında veya civarında, kadınlar ya savaşı protesto etmek ya da diğer aktivistlerle dayanışmalarını ifade etmek için mitingler düzenlediler.

1917 senesinde, Rusya'daki kadınlar, 8 Mart tarihinin Pazara denk gelen gününde "ekmek ve barış" için protesto ve grev yapmayı seçtiler. Dört gün sonra, Çar görevi bıraktı ve geçici hükümet kadınlara oy kullanma hakkı verdi.

1975 senesinde ise Birleşmiş Milletler tarafından 8 Mart'ta Dünya Kadınlar Günü kutlanmaya

başlandı.

1995 senesinde ise 189 hükümet tarafından imzalanan ve 12 önemli konuya odaklanan tarihi bir yol haritası olan Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu'nda, her kadının politikaya katılma, toplumlarda şiddet ve ayrımcılığa maruz kalmadan yaşayabilme ve erkeklerle eşit eğitim alabilme haklarının olduğu bir dünya için kararlar alındı.

2014 senesinde Kadının Statüsü Komisyonu'nun 58. oturumunda öncelikle cinsiyet eşitliği ve kadınların güçlendirilmesi yönünde önemli kararlar alınmıştır.

Eski Türk tarihinde "Hakan yalnız başına yabancı devletlerin elçilerini kabul edemezdi. Elçiler hakanın huzuruna ancak onun hanımının da bulunduğu bir mecliste çıkabilirdi. Halka ait hizmetlerde kadının rolü hakan derecesinde büyüktü." ; "Aile içinde velilik hakkı yalnız babaya değil, oğlu ve eşi olmak üzere her ikisine de aitti." ; "Eski Türklerde harem, peçe ve yaşmak yoktu. Kadın her meclise girebilirdi. "

Yani Türk tarihinde görüleceği üzere kadın her zaman hakan ile eşit hatta zaman zaman daha üst bir konumda yer almaktaydı.

Osmanlı Devleti döneminde, eğitimin ilk basamağı sübyan

mektebi idi. Kız ve erkek çocukların karışık olarak devam ettiği eğitimlerin yanı sıra bazı yerlerde sadece kız çocukları için açılmış olanlar da bulunuyordu.

Tanzimat devri sonrasında Osmanlı'da kadınların eğitiminin önemi anlaşılmış ve bu alanda örgütlenmeye gidilmesi düşüncesi de kabul görmüştür. Kadın eğitimi,

Türk tarihinde kadının önemini de vurgulayan Kurultay'ın temsili resmi

devletin genel eğitim müfredatı içerisinde yer almaya başlamış ve 1858'de günümüzün ortaokulu düzeyinde "kız rüştiyeleri" açılmıştır.

Tanzimat Dönemi (1839-1908) ile birlikte Batı'nın da etkisiyle, Türk kadını yönünden bir takım yenilikler getirilmiştir. Düzenlenen yönetmelikte, kadın eğitimi hakkında, okuma-yazma çağındaki çocukların tümüne ilk öğrenim mecburiyeti konulmuş, uygun yerlerde kızlar için orta okul (rüştiyeler) açılması düşünülmüş ve İstanbul'da "kız öğretmen okulu" açılmış, hem kız rüştiyelerine hem

de kız sübyan okulları için öğretmen yetiştirilmeye başlanmıştır. 1914'te kızlara özel olarak Darülfünun açılmış ve kızlar için en yüksek eğitim müessesesi olmuştur.

Meşrutiyet yıllarında da, ● arka arkaya gelen savaşların değiştirdiği sosyal ve ekonomik ortamda kadın eğitimi önemle ele alınmış kadınlar için çeşitli dernekler kurup faaliyette bulunmuş, kadın hak ve eğitimi ile ilgili şartlar değişmeye başlamıştır.

I. Dünya Savaşı'nın başlaması, erkeklerin silah başına çağrılmalarıyla, kadınlar devlet hizmetlerinde onların yerlerini almaya başlamışlardır. Halide Hanım, Nuriye Hanım, II. Mahmud'un kızı

divan sahibi şair Adile Sultan, şair ve bestakâr Leyla Hanım, Cevdet Paşa'nın kızları Fatma Aliye, Emine Sebihe Hanım, bestekâr Cavide Hayri, yazar Ulviye Mülan Hanım, kadın hak ve duygularını dile getiren şair Yaşar Nezihe Hanım dönemin önde gelen kadınlarıdır. Hanımlara Mahsus Gazete, Kadınlar Dünyası, Hanımlar Alemi adlı gazete ve dergilerde kadın hakları savunulurdu. Kadın hakları üzerine bu gelişmeler, kadınların eğitimi üzerinde etkili olmuştur.

1911 senesinde üç rüştiye ve iki idadi sınıftan kurulmuş olan İstanbul İnas İdadisi adıyla ilk kız

idadisi (lise) kurulmuş, ayrıca, Kız Teknik, Kız Sanayi Mektepleri açılmıştır.

1916 yılında "Leyli ve Nehari İstanbul Sultanisi" adı altında Aksaray'da ilk kız lisesi açılmıştır.

1917 senesinde ise eğitim süresi bir yıl olan "Ameli Ticaret İnas Şubesi" adı altında Ticaret Okulu Kızlar Şubesi açılmış, 1918 tarihinde, 17 Mart Erkek ilkokullarında kadın öğretmenlerin de

ders verebileceğine ilişkin karar alınmış ve yayımlanarak resmîyet kazanmıştır.

Türkiye'de 8 Mart Kadınlar Günü ilk kez 1921 yılında kutlanmaya başlanmıştır. Daha sonraki senelerde ise uzun bir süre 8 Mart kutlamalarına izin verilmemiştir.

Ancak "Birleşmiş Milletler Kadınlar On Yılı" programından Türkiye'nin de etkilenmesiyle, 1975 yılında "Türkiye 1975 Kadın Yılı" kongresi yapıldı. Böylece 8 Mart, 1975 yılında ve onu izleyen yıllarda daha yaygın ve yığinsal olarak kutlandı, kapalı mekânlardan sokaklara taşındı.

12 Eylül Darbesi'nden sonra cunta yönetimi tarafından dört yıl süreyle herhangi bir kutlama yapılmasına izin verilmedi.

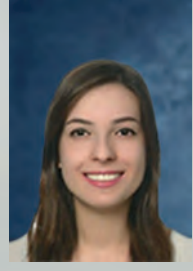
1984'ten itibaren her yıl çeşitli kadın örgütleri tarafından kutlanmaya devam edilmektedir. •

burcutayancbd@gmail.com

*Türkiye'de
8 Mart
Kadınlar
Günü ilk kez
1921 yılında
kutlanmaya
başlanmıştır.*

Bilinçaltı

Uzm. Psk. Sedem Demir

Ekran Kullanımı Ebeveynler ve Çocuk Gelişimi

Akıllı telefon ve bilgisayarlarda geçirilen süre gerçek dünyayla etkileşim olarak sayılmıyor

Teknolojinin kullanımına dair birçok araştırma yapılmış ve halen yapılmaya da devam edilmektedir. Günümüz ebeveynleri elli sene önceye göre çocuk yetiştirme konusunda daha bilinçli olsalar da yaşadığımız teknoloji çağında çocuklarına daha az zaman ayırabil-

dikleri görülmektedir. Birlikte geçirilen zamanın uzunluğu değil, bu zamanın ne kadar kaliteli olduğu da çocuk gelişimi için çok önemli bir faktördür.

Günümüz ilkökul çocukları

ekran başında ortalama dört saat harcamaktadırlar. Bu süre son yıllarda dramatik bir biçimde artmasının yanı sıra, ekran başına geçmenin yaşı da dört yıldan dört aya kadar inmiştir. Daha önceki yazılarımdan birinde bahsettiğim gibi ebeveyn ve çocukların beraber izledikleri eğitici ve öğretici programlar çocuk gelişimine olumlu katkı sağlayabilir. Ancak ebeveyn ve çocuğun hiçbir etkileşimde bulunmadan saatlerce ekrana baktığı bir ekran kullanımının hiçbir yararı olmadığı gibi çocuğun bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine de zarar vermektedir. Akıllı

Ekran kullanımı uyku bozukluğu, empati azalması ve algı bozukluğu gibi birçok etkiye neden oluyor.

telefon ve bilgisayarlarda geçirilen süre maalesef gerçek dünyayla etkileşim olarak sayılmamakta bu yüzden de öğretici hiçbir faktörü bulunmamaktadır. Yapılan araştırmalar, ekran kullanımının uyku bozuklukları, empati azalması ve çevrede olup bitenleri algılayamama gibi birçok etkileri ortaya çıkardığını göstermiştir.

Çoğu ebeveyn çocuklarının ekran kullanımı konusunda çok büyük endişelerinin olduğunu dile getirirse de kendi ekran kullandıklarını göz ardı etmektedir. Ebeveynlerin ekran kullanımı da çocukların gelişimi üzerinde olumsuz etkiler

yaratabilir.

Uzmanlar, çocukların yanında ekran kullanmanın ve aynı zamanda onlarla vakit geçirmenin, aynı anda birkaç işi yapmak gibi verimli değil daha çok “sürekli ama kısmen” dikkatini bir şeye vermek olduğunu, bunun da yarım ve eksik bir iletişim olduğunu vurgulamışlardır. Böyle bir kullanım çocuğun gelişimine olumsuz yönde etki eder. Yapılan bir araştırmada dokuz aylık bebekler iki gruba ayrılmış, bir gruba gerçek bir insan Çince dersi verirken diğer grup bunu bir video vasıtasıyla almıştır. Deney sonunda aynı eğitimi alan iki gruptaki bebeklerden video ile ders alanların, gerçek bir öğretmenle çalışanlara göre bazı Çince kelimelerdeki sesleri ayırt etmede daha başarısız oldukları görülmüştür.

Yapılan başka bir araştırmada, ebeveynlerden çocuklarına iki farklı kelime öğretmeleri istenmiştir. Deneyi düzenleyenler ebeveynlerle iletişim kurabilmek için onlara telefon vermişlerdir. Telefon çaldığında telefonu açan ebeveynlerin çocukları bu iki kelimeyi öğrenmekte başarısız olmuşlardır. Bu deney yüz yüze konuşma ve

etkileşimin ne kadar önemli olduğunu kanıtlar niteliktedir. Sürekli telefonuna uzanan ve biraz çocuğuyla biraz da telefonuyla zaman geçiren ebeveynlerin çocuklarının öğrenme süreçleri de yarıda kalmaktadır.

Yapılan bir başka araştırmada çocuklarıyla beraber yemek yiyen ebeveynler gözlemlenmiştir. Telefonuyla ilgilenip çocuklarını görmezden gelen ebeveynlerin çocukları dikkat çekmek için farklı girişimlerde bulunmuşlarsa da bu girişimler görmezden gelinmiştir. Bu araştırmanın devamında yapılan ikinci bir deneyde ise ebeveynler ve çocuklara yemek verilmiştir. Ebeveynlerden dörtte biri telefonuna bakmış ve telefonuna bakanların daha az sözlü ve sözsüz iletişime geçtiği gözlemlenmiştir. Bu da ebeveynlerin çocuklarının duygusal ipuçlarını kaçırdığını ve

çocukların ihtiyaçlarına doğru bir şekilde cevap verememelerine yol açar. Ebeveynlerin bu tür davranışları çocukların kendilerini değersiz hissetmesine yol açabilir. Çocuklar bir e-postanın veya sosyal medyada paylaşılanların kendisinden daha önemli olduğunu düşünebilirler.

Sonuç olarak fiziksel olarak çocuğun yanında olup duygusal bağın ihmal edilmesi çocuğun bilişsel, sosyal, duygusal ve ilerideki başarısını olumsuz yönde etkilemektedir. Birlikte kaliteli zaman geçirmenin çocuk gelişimine olumlu katkısı çok fazladır ve asla göz ardı edilmemelidir.

Birlikte kaliteli zaman geçirmenin çocuk gelişimine olumlu katkısı çok fazladır.

Teknolojiyi de hayatımızdan tamamen çıkarmanın imkânsız olduğu günümüzde çocukla geçirilen zamanın ayrı, ekran zamanının ayrı olması gerekmekte ve çocuklara televizyon ve telefonda geçirilen zamanın ne kadar kötü olduğu anlatırken ebeveynler de bu konuda bir rol modeli olmalıdır. •

sedemdemirbd@gmail.com

Kaynaklar:

- Adolph, K. E., Robinson, S. R., Liben, L., & Muller, U. (2015). Handbook of Child Psychology and Developmental Science.
- Christakis, E. (2018). Dangers of Distracted Parenting. Family, The Atlantic. Retrieved from: <https://www.theatlantic.com/magazine/archive/2018/07/the-dangers-of-distracted-parenting/561752/>
- Radesky, J. S., Kistin, C. J., Zuckerman, B., Nitzberg, K., Gross, J., Kaplan-Sanoff, M., ... & Silverstein, M. (2014). Patterns of mobile device use by caregivers and children during meals in fast food restaurants. *Pediatrics*, 133(4), e843-e849.
- Reed, J., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2017). Learning on hold: Cell phones sidetrack parent-child interactions. *Developmental psychology*, 53(8), 1428.
- Roseberry, S., Hirsh-Pasek, K., & Golinkoff, R. M. (2014). Skype me! Socially contingent interactions help toddlers learn language. *Child development*, 85(3), 956-970.
- Shonkoff, J. P., Garner, A. S., Siegel, B. S., Dobbins, M. L., Earls, M. F., McGuinn, L., ... & Committee on Early Childhood, Adoption, and Dependent Care. (2012). The lifelong effects of early childhood adversity and toxic stress. *Pediatrics*, 129(1), e232-e246.
- Worthen, B. (2012). The perils of texting while parenting. *The Wall Street Journal*.

Dünyada bir tane dahi çocuk mutsuz olduğu sürece,
büyük icatlar ve ilerlemeler yoktur.

Einstein

Gastro Kùltür
Reha Tartıcı

BİR LEZZET MOZAIĞI MARDİN MUTFAĞI

Tarihi MÖ 3000 yılına kadar uzanan Mardin, Sümerler başta olmak üzere birçok medeniyete ev sahipliği yapmıştır. Şehirde tüm bu medeniyetlerin eserleri ve yansımaları hala görülebilmektedir. Mardin'in sahip olduğu tarihsel zenginlik ve derinliğin mutfak

kùltürüne de yansıdığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Bu özel coğrafyada yaşamış ve hâlâ yaşamakta olan farklı kültürlerin oluşturduğu kozmopolit yapı nedeniyle Mardin mutfak kùltürü son derece gelişmiştir. Mardin Mutfağının sahip olduğu çeşitliliğin

kesiştiği bir noktada yer alması nedeniyle Mardin Mutfağında farklı kùltùrlerin ve coğrafyaların etkilerini gùrùnce şaşırmamalısınız.

Sebzenin beslenmedeki yeri

temelinde şehrin sosyal yapısındaki bu zenginliğin oluşturduğu toplumsal mozaiğin etkisi yatmaktadır.

Tarih boyunca birçok kavime ev sahipliği yapması, İpek Yolu güzergâhında ve kervan yollarının

olduğca sınırlıdır. Biber, patlıcan gibi sebzeler kurutularak, domates de salça yapılarak kullanılmaktadır. Bu zengin mutfakta temel olarak etli yemekler öne çıksa da Güney ve Doğu Anadolu'nun bol baharatlı ve yağlı beslenme özelliği de kendini hissettirmektedir.

En çok kullanılan baharatlar içerisinde; mahlep, pul biber, yeni bahar, zencefil, kişniş ve tarçın bulunmaktadır. Mardin'de et yemeklerinde ağırlıklı olarak kuzu eti kullanılmaktadır. Bulgur yemeklerinde sıklıkla tercih edilir. Olduđca zengin bir kùltüre sahip olan Mardin Mutfağı, geleneklerini de

İşkembe Dolması

Kaburga Dolması

İrok

devam ettirmektedir. Düğün, ölüm, doğum gibi özel günler de yöresel tatlarını öne çıkarmaktadır. Çeşitli dinlerin dinsel törenleri için hazırlanan yöresel yemekler, şehirdeki kültürel çeşitliliğin bu mutfağın üzerindeki yansımalarının en önemli kanıtlarından biridir.

Kentin sahip olduğu bu zengin mutfak sadece ülkemizde değil dünyada da hatırı sayılır bir üne sahiptir. Bu ünün yayılmasında en büyük rolü Mardin'in tarihsel zenginliği nedeniyle her yıl dünyanın dört bir yanından gelen binlerce turist ve onları en iyi şekilde ağırlayan Mardinliler oynamaktadır.

Firkiye

Bu sıra dışı mutfağın en meşhur yemeklerine gelince, ilk sırada “Soğan Kebabı”, “İşkembe Dolması” yöresel adıyla “Kibbe”, “Dobo”, “Zingil” ve Mardin usulü içli köfte “İrok”u saymak yanlış olmayacaktır. Ama şehre geldiğinizde tatmadan ayrılmamanız gereken ve damağınızda fırtınalar koparacak birçok yemek olduğunu da unutmayın. Bunlardan “Kaburga Dolması”, “Sembusek”, Erik Yahni yöresel adıyla “Alluciye”, “Firkiye”, Mardin çöreği “Killice ve tatlılardan “Harire” mutlaka denemesi gerekenler listenizde olmalı.

Mardin mutfağının en özel yemeklerinden biri şüphesiz “İşkembe Dolması” olarak da

bilinen “Kibbe”dir. Lezzetinin sırrı kuzu veya oğlak işkembe kullanılarak yapılmasının yanı sıra kullanılan et, pirinç ve baharatların dengesinde yatmaktadır.

Mardin’de deneyebileceğiniz farklı bir lezzet de haşlanmış

kuzu etlerinin içerisine çagla ilave edilerek hazırlanan ve bol limon sıkılarak yenen “Firkiye”dir. Şehre geldiğinizde hamur işi seviyorsanız kapalı lahmacun olarak bilinen “Sembusek” ve Mardin çöreği olarak da bilinen “Kiliçe”yi mutlaka tatmalısınız.

Birbirinden lezzetli bu özel yemeklerin ardından eğer canınız tatlı çekerse lokmaya benzerliği ile dikkat çeken “Zingil” ya da pekmez ve tarçınla yapılan “Harire”nin ideal seçenekler olduğunu bilmelisiniz.

Şehre gelip Türk kahvesi gibi servis edilen, ancak oldukça sert bir kahve olan Mardin’in meşhur “Mırır”ını içmeden ayrılmayın. •

rehatarticibd@gmail.com

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

Aile İçi Şiddet Suçları Avustralya'ya Alınmayacak

Avustralya Göçmen

Bakanı David Coleman, aile içi şiddetten mahkûm olanların Avustralya'ya alınmayacağını bildirdi. Coleman, aynı suç Avustralya'da işleyen yabancıların ise sınır dışı

edileceğini vurguladı. Herald Sun gazetesine açıklamada bulunan Bakan Coleman,

yasanın yürürlüğe girdiğine dikkat

çektii, "kadınlara veya çocuklara yönelik şiddet içeren bir suçtan mahkûm edilmişseniz, hoşgörüyü karşılanamazsınız." ifadesini kullandı. Önceki yasaya göre; karakter testinden geçemeyenlere Avustralya vizesi verilmiyordu. Ayrıca

Avustralya'da aile içi şiddetten 12 ay ve daha fazla süreyle ceza alan yabancı uyruklular, mahkûmiyetlerini Avustralya'da tamamlamalarının ardından sınır dışı ediliyordu.

David Coleman

2 Dünyanın En Küçük Bebeği

Dünyanın en küçük bebeği

Japonya'nın başkenti Tokyo'da doğdu. 268 gram ağırlığındaki erkek bebeğin hamilelik sırasında yeterince beslenemediği tespit edildi. Ağustos ayında sezaryenle alınan çocuğun 3,2 kiloya ulaşınca kadar yoğun bakımda tutulduktan sonra taburcu edileceği belirtildi. Çocuğunun yaşamasını beklemediğini söyleyen anne ise "Bebeğim gelişip kilo almaya başladığı için muhteşem hissediyorum. Hayatta kalacağından bile emin değildim" dedi.

3 Komik Astronot Aranıyor

Mars ile Dünya arasındaki 225 milyon kilometrelik mesafede yolculuk sekiz ay sürebiliyor. Amerikan Havacılık ve Uzay Dairesi NASA da 2033'te Mars'a gerçekleştirmeyi planladığı ilk insanlı seferi için komik astronotlar arıyor. Komik bir kişinin,

ekiplerin gergin ortamlarla baş etmesini kolaylaştıracağına işaret eden araştırmacılar, dört astronot

grubuyla çalışma yürüttüyor. Açıklamada, "Mars yolculuğu gibi, sınırlı bir alanda uzun bir süre kalmak sinirleri yıpratıyor. Bu nedenle uzay aracında, işlerin normal seyrinde yürütmesi için

ekibin moralini yüksek tutacak birine ihtiyacımız var" denildi. Mars ile Dünya arasındaki mesafe

nedeniyle astronotlar, Dünya'daki kumanda merkezine seslerini en erken 20 dakikada duyurabilecek. Uluslararası Uzay İstasyonu'nda denenilen 50 saniyelik gecikmenin astronotların moralini bozduğu ve sonrasındaki iş akışına zarar verdiği görüldü. Bu nedenle komik astronotların önemli olduğu ifade

edildi. NASA, Mars yolculuğuna hazırlık için 2023'te Ay'a astronot göndermeyi planlıyor. Rusya ve Çin de 2040'ta seferler düzenleme planı yapıyor.

4 Avrupa'da Hava Kirliliği Alarmı

İngiltere'nin başkenti

Londra ve Fransa'nın başkenti Paris'te, hava kirliliğinin yüksek seviyeye ulaşması üzerine yerel yönetimler önlem aldı. Paris ve yakın banliyölerinde havayı kirleten mazotlu araçların ve yüksek tonajlı vasıtaların trafiğe girişine yasak getirildi. Londra Belediye Başkanı Sadiq Khan da, hava kirliliğinin ciddi boyutlara ulaştığı uyarısında bulundu. Avrupa başkentlerinde motorlu araçların saldırdığı partiküller, hava kirliliğinin bir numaralı nedeni olarak görülüyor. Bilimsel araştırmalara göre; bu partiküller, Avrupa Birliği'nde her yıl yarım milyon kişinin erken ölümüne neden oluyor.

5 Uçağın Motoruna "Uğur Parası" Attı

Çin'in doğusundaki

Anqing Tianzhuşan Havalimanı'ndaki teknik personel, kalkış öncesi son kontroller sırasında motorun alt kısmında yerde bozuk paralar bulunca güvenlik için uçuş iptal edildi. 162 yolcu aynı uçakla bir gün gecikmeli olarak uçabildi. Ailesiyle seyahat eden 28 yaşındaki yolcunun "kazasız yolculuk" için motora iki adet bozuk para attığı ortaya çıktı. Bu kişi gözaltına alındı. Havayolu şirketi, uçuş iptali yüzünden 21 bin dolar zarara uğradığını ve yolcuya dava açacağını duyurdu.

6 Filipinlerde Kızamık Salgını

Filipinler'de kızamık salgını iki ayda 203 can aldı. Birleşmiş Milletler'den yapılan açıklamada, ülkedeki vaka sayısının 12 bin 736 olduğu kaydedildi. Devlet Başkanı Rodrigo

Duterte, salgın nedeniyle uyarılarda bulunarak, ebeveynlerden, çocuklarına kızamık aşısı yaptırmaları çağrısı yapmıştı. Ülkede kızamık aşısı olmayan yaklaşık 2,4 milyon çocuğun risk grubunda yer aldığı ifade edilmişti. Ateş, halsizlik, öksürük, akıntı, gözlerde kızarıklık ile başlayan kızamık, kulak enfeksiyonu, ishal, zatürre ve beyin hasarının yanı sıra ölüme de neden olabiliyor.

7 Zebraaların Çizgileri Ne İşe Yarıyor?

Bristol Üniversitesi'nde zebraaların çizgilerinin işlevini anlamaya yönelik araştırma yapıldı.

Atların üzerine zebra desenli ve tek renk örtüler örtüldü. Araştırma heyetinin başkanı Prof. Tim Caro, örtüler örtüldükten sonra hayvanlara yaklaşan sinek sayılarında farklılık olmadığını söyledi. Ancak sineklerin çoğunun zebra desenli atlara yaklaşırken yavaşlayamayıp yalpaladıkları gözlemlendi. Bazı sineklerin

de son anda ata konmaktan vazgeçip uçmaya devam ettiği görüldü. Çizgiler uzaktan sinekleri caydırmıyor. Ancak sinekler, zebra desenli örtüsü olan atlara yaklaştıklarında çizgiler, üzerlerine konmalarını engelliyor.

8 Uykusuz Ebeveynler

İngiltere'nin Warwick

Üniversitesi, binlerce yeni ebeveyn arasında bir araştırma yaptı. Yapılan araştırma, doğum sonrası ilk 3 ayın, ebeveynlerin yaşamını nasıl

etkilediğini ortaya koydu. Annelerin azalan uyku kalitesinin yanı sıra çocuk sahibi olunduktan sonra gecede ortalama 40 dakika daha az uyunduğu belirlendi. Erkeklerde ise uyku kalitesindeki düşüş ve etkileri, daha az görüldü. Erkeklerin uyku zamanındaki ortalama kaybın 13 dakika olduğu ortaya çıktı. Araştırmanın vardığı en önemli sonuç; tek veya daha fazla çocuk olması fark etmeden anne babaların uykusuzluk

nedeniyle yaşadıkları olumsuz etkilerin 6 yıla kadar sürebilmesi.

9 Arama-Kurtarma Çalışmaları İçin Robot Teknolojisi

Amerika Birleşik Devletleri'nde Massachusetts Teknoloji Enstitüsü, jimnastikçilerden ileri düzeyde olan yeni robotunu kamuoyu ile tanıştırdı. 9 kilogram ağırlığındaki Mini Çita tüm akrobatik hareketleri yapabiliyor. İnsanlardan iki kat daha hızlı yürüyebilen robot, darbelere karşı da dayanıklı. Herhangi bir çarpma durumunda anında kendini toparlayıp yoluna devam ediyor. Sırt üstü düştüğü anlarda bile hemen ayağa kalkabilen robot, saatte yaklaşık 9 kilometre yol alabiliyor. Mini Çita'yı geliştiren bilim insanları, söz konusu robot teknolojisinin afetlerdeki arama kurtarma çalışmalarında kullanılmasını hedefliyor.

10 İklim Değişikliğinin Tarihi Eserlere Etkisi

Küresel iklim değişikliği, tarihi mirasımıza ait birçok eseri olumsuz etkiliyor. İncelemeler de bu yüzyılın sonuna kadar birçok önemli eserin yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olduğunu gösteriyor. İklim koşullarının eserlere verdiği hasar, yeni çözümleri de beraberinde getiriyor. Restorasyon çalışmalarında kullanılan malzemelerin önemine değinen Arkeolog Elisabeth Kavoulaki, "Araştırma projemiz yeni malzemeler oluşturacak ve onların restorasyon için kullanılmasına yardımcı olacak." dedi. Bilim insanla-

rının geliştirdiği yeni harcın hava direnci, nano ve mikro partiküller sayesinde daha yüksek. Geliştirilen yeni çimento ise havanın kolaylıkla nüfuz edemeyeceği daha az gözelekli bir yapıya sahip. •

sezinsansungunaybd@gmail.com

NİSAN AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

1-(d) Kanıt, delil

6-(b) Öncelik, üstünlük

11-(c) Gerçek

2-(b) Çıkış

7-(c) Çift

12-(b) Onurluk

3-(a) Gösteri

8-(d) Laf ebeliği

13-(a) Büküm, dönemeç

4-(a) Satış merkezi

9-(c) Engel

14-(d) İndirim, ucuzluk

5-(d) Bilgilendirme

10-(d) Kurultay

15-(b) Güncel

“Bilginizi Denetleyin”

1-(d) Güreş

2-(a) Metan

3-(c) Hayal etmek

4-(d) Hollanda

5-(c) Kırmızı-Yeşil

6-(a) Mikron

7-(c) Maraton

8-(a) Melon

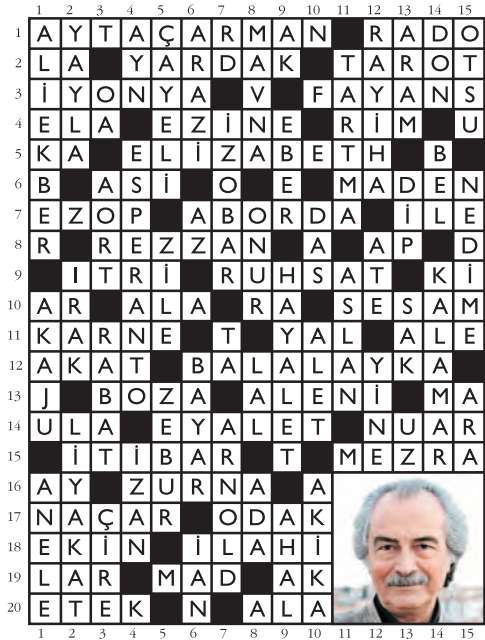
9-(a) Sakarin

10-(c) Korumak

11-(a) Z raporu

12-(b) Feragat

Kare Bulmaca

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Ekin İnce, İstanbul

Selen ve Beril Temizsoy, Mersin

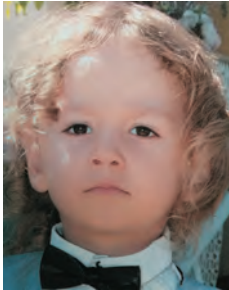
Eylül Yalçın

Furkan Erdoğan, Uşak

Hayat Tat, Adana

Yağız Ege Duyar, Dubai

Dora ve Azra Yıldırım

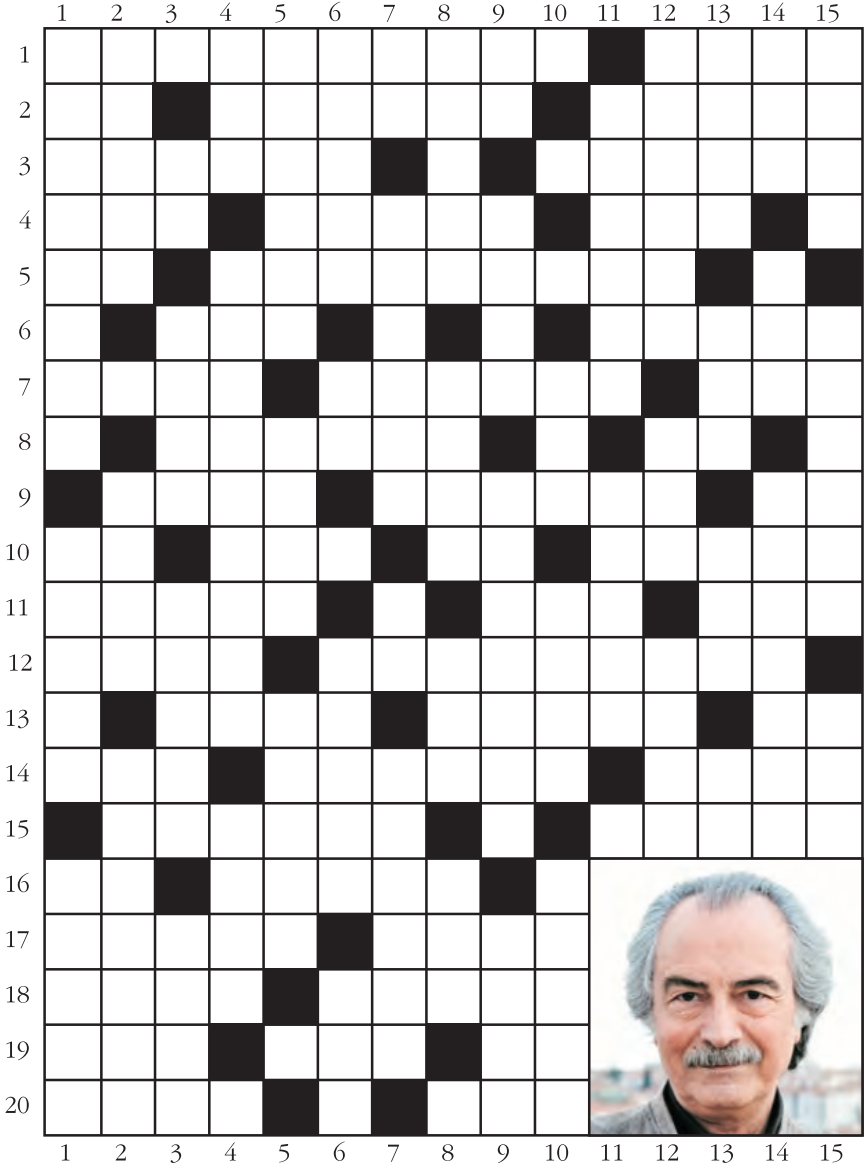
Alper ve Arda Ertürk,
İstanbul

Elif Öztürk, Deren Çankel ve
Ata Çınar, *Aydın*

Ada ve Yağmur Bozkurt, *İstanbul*

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

SOLDAN SAĞA: 1-Geçtiğimiz aylarda yitirdiğimiz fotografta görölen sinema sanatçımız.-'Şevket'(1913-1988 yılları arasında yaşamış olan gazeteci ve yazarımız. 2-Bir nota.-Karagöz oyununda şarkı söyleyen kişi.-İskambille bakılan bir fal türü. 3-Bugünkü İzmir ve Aydın illerinin sahil şeridinde Antik Çağ'da verilen ad.- Duvarları kaplamak için kullanılan, bir yüzü sırlı pişmiş balçıktan levha. 4-Bir göz rengi.-Çanakkale'nin bir ilçesi.-Kasnak, çerçeve. 5-Kiloamperin kısa yazılışı'..... Taylor' (ABD'li ünlü artist). 6-İsyankar.-Elazığ'ın bir ilçesi. 7-MÖ 6. yüzyılda yaşadığı varsayılan eski Yunan fabl yazarı.- Bir deniz teknesinin başka bir tekneye veya bir rıhtıma yanını vererek yanaşması.-Bir bağlaç. 8-Ağırbaşlı, onurlu kimse.-Bir haber ajansının simgesi. 9-17.yüzyılda yaşamış olan bestekar, şair ve hattatımız.-İzin belgesi.-İlgi eki. 10-Güzel sanat.-Karışık renkli.-Radyumun simgesi.- Türkiye Sinema Eseri Sahipleri Meslek Birliği'nin kısa adı. 11-Kişilerin bir haktan yararlanmaları için bir kuruluş tarafından verilen belge.- Hayvanlara yedirilmek için un ve kepekli hazırlanan yiyecek.Bir tür İngiliz birası. 12-Temiz ve güvenilir insan.-Ali Özgentürk'ün ödüllü bir filmi. 13-Darı, mısır, buğday gibi tahılların hamurunun ekşitilmesiyle yapılan koyuca, mayhoş içecek.-Açıkça.-Eski dilde su. 14-Muğla'nın bir ilçesi.- Çoğunlukla valilerce yönetilen ve yönetim bakımından bir tür bağımsızlığı olan büyük il.- Dana budundaki kemiksiz ve sinirsiz olan kaba et. 15-Prestij.- Kırsalda birkaç evden oluşan en küçük yerleşim birimi. 16-Dünyanın uydusu.-Nefesli bir çalğı. 17-Çaresiz.- Bir ışık veya ısı kaynağından yayılan ışınların toplandığı yer. 18-Kültür.- Tanrı'ya özđü olan, tanrısal. 19-Bir çoğul eki.- Yumuşak taze ot.-Bir renk 20-Giysinin alt kenarı.-İyi, güzel.

YUKARIDAN AŐAĐIYA: 1-'..... Çiçek'(2006 yılında yitirdiğimiz Türk Halk müziği sanatçımız).-Maun da denilen mobilyalık bir ağaç türü.- Gemilerde türlü işlerde kullanılan bir tür demir halka. 2-Akarsularla derin bir biçimde yarılmış, üzerinde düzlüklerin bulunduğu, deniz yüzeyinden yüksek yeryüzü parçası.-Uzak.-Layık olma, yaraşırlık. 3-Ortalama alyuvar çapına tıpta verilen kısa ad.- Kalbin sol karıncığından çıkan büyük atardamar.- Afrika'da bir başkent.-Maharetili, becerikli. 4-Eski dilde göz.- 1887'de hazırlanmış yapma bir dil.-Anlama yeteneği. 5-Rize'nin bir ilçesi.-Tokat'ın pekmezi ile ünlü ilçesi.-Kutsal bir kitap. 6-Yeryüzü parçası.-Yermez miktarda.- Ekilmemiş toprak.-.....Fleming' (James Bond karakterinin yaratıcısı). 7-Araştırma ve geliştirme anlamında yabancı bir kısıltma.- Eşbasınç eğrileri.-Uzaklık işareti.-..... Schwarzenegger (Avusturya asıllı ABD'li sinema oyuncusu). 8-Gemilere ve yakın kıyılara yük taşıyan, güvertesiz büyük tekne.-Haysiyet, gurur.-Değerli bir taş.-Yönetmen Michael Bay'ın 2005 yapımı bir filmi. 9-Bazı yörelerde ayrına verilen ad.-Orta Anadolu'da bir göl.-Başrollerini Patrick Swayze ve Demi Moore'un paylaştığı 1990 yapımı bir film. Birşeye yaramayarak atılacak olan şey. 10-Eski dilde orak.-Nazik'(Aziz Nesin'in bir yapıtı).-Adak kurbanı. 11-Genellikle meyve kullanılarak yapılan bir tatlı türü.-Bir burç adı. 12-Güzel koku.-Tanrıtanımaz.-Yeniden, tekrar. 13-'..... Gülyüz'(2018 yılında yitirdiğimiz yönetmenimiz).- Oyuk veya çukur bir şeyin en alt bölümü.-Bön, avanak.-Mahir, usta. 14-Rusya'da 1.950 km uzunluğundaki nehir.- Dağ sırtlarında geçit veren çukur yer.-Eti çok lezzetli bir deniz mahsulü. 15-Ot gibi olan, gövdesi odunlaşmayan.-Yüksek makamda bulunan kadınların yardımcısı olan hanım. Genellikle Güney Amerika'da yaşayan tüyleri canlı ve parlak renklere sahip olan bir papağan türü.

Satranç

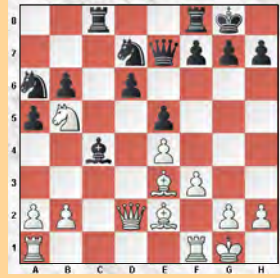
Mustafa Yıldız

TÜRKİYE KADINLAR BİRİNCİLİĞİ

Betül Cemre Yıldız Kadioğlu - Aybike Küçük, 1.2.

Siyah Fc4 ile at ve file şiş atmış ama 19.Axd6 ile çatal yiyor. 19...Kc6? (Hiç olmadı dönme-yeydin yolundan. 19...Fxe2 20.Axc8 Kxc8 Alet kaybindansa kalite geride oynamak yeğdir.) 20.Axc4 Kg6 21.Axb6 Axb6 22.Fxa6 Ve6 23.Kfd1 f5 24.exf5 25.Kxf5 Fd3 Kalelerden biri de düşüyor. Siyah terk etti. 1-0 Yıldız Kadioğlu, turnuvayı yenilgisiz bitirdi ve birinci oldu.

Sıla Çağlar - Yulia Gökbulut, 7.3.

27...g4?! Bu sürüşün zamanı mıdır? Daha iyi bir hamle var mıdır? 28.hxg4 Axc4 29.Fxc7 Şxc7 Siyah şahın güvenlik sorunu kendini gösteriyor. 30.Ae6! fxe6 Beyaz sanki her iki kanatta da birer piyon önde gibi. 31.Vxg4+ Şh8 32.Kd1 Ve8 33.Kd6 Vf7 34.Vxa4 Vg7 (35...Kxf3 tehdidi.) 35.Vd1 Vxd2 36. Kd8 Vf6 Aletler azaldıkça siyahın zayıflığı daha çok otaya çıkacak. 37.Kxf8 Vxf8 38.Vd6 Ve8 39.Vc7 e5 40.Fe4 Fd7 Siyah şah kanadını savunayım derken vezir kanadında kayıp veriyor. 41.Vxb7 Vc8 42.c6 Ff5 43.Fxf5 Siyah terk etti. 1-0 Çağlar, 7,5 puanla 2. oldu.

Selin Nesanir - Esmâ Doğan Duran 9.3.

Taşların değerlerinin eşit olduğu yandaki konumda Siyah'ı neden üstün sayarız? Çünkü siyah kaleler beyaz kalelerden önce rakip alana ulaşıyor, ikinci yataya iniyorlar. 27...Kg2+ 28.Şd3 Kcc2 İşte ikinci siyah kale de ikinci yatayda ve beyaz piyonlar kıyımaya uğrayacak biraz sonra. 29.Khf1 Kxc2 30.Kf7+ Şe8 Beyaz kale de yükseldi yedinci yataya ama yetersiz. 31.Kxa7 Kxa2 32.Kxa2 Kxa2 Beyaz kaleyi değişmeşe merdiven matı olurdu. 33.Kb1 Kxh2 34.Kxb6 Şf7 35.Şe3 Kh4! 36.Ka6 Ke4+

37.Şd3 h4 Beyaz şah vezir kanadında tutuklandı, siyah piyonun vezir olma yürüyüşü başladı. 38.Ka7 Şg6 39.Ke7 h3 40.Kxe6+ Şg5 41.Ka6 h2 42.Ka1 Şg4 43.Şc3 Şg3 44.Şd3 Kh4 Beyaz şah umutsuzca oyalanıyor. 45.Kh1 Şg2 46.e6 Şxh1 47.e7 Ke4 Beyaz terk etti. 0-1 Esmâ Doğan Duran turnuvayı ikinciyile eş puanla üçüncü sırada bitirdi.

Sude Hereklioğlu - Kübra Öztürk,3.1.

Oyunun 22. hamlesi... Siyah açılıştan iyi çıkmış; merkez mücadelesini kazanmış, bir piyon öne geçmiş, bir de Beyaz'ı izole e piyonuyla bırakmış, olabildiğince çok taşla şah kanadına yükleniyor. Yalnız bir zaafı var Siyah'ın henüz o rok yapmamış, şahı ortada kalmış. Bu da beyaza, karşı saldırıya geçmek cesareti veriyor. Siyah, f4'teki fili istiyor ama Beyaz umursamıyor , o da d7'deki fili şah temposuyla istiyor. Şimdi Siyah, bu fili nereye kaçmalı?

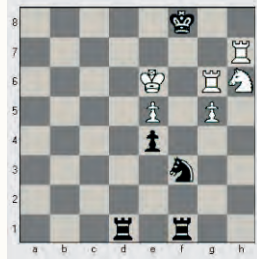
22...Fc6? (İyi sanılan kötü hamle, bu fil c8-h3 çaprazında kalmalıydı. 22... Ff5 veya 22...Fe6 Siyah çok üstün.) 23.Ah4! e4 Oyunun rengi birden bire değişti. Siyah, saldırırken taş değişiminden kaçınıyor. 24. Vd2 Af6 25.Fd6! Beyaz'dan oyunun gidişine uyan bir güzel hamle daha, Siyah'ın rok yapmasını önüyor ve onu yanlış yollara sokuyor. 25... Vd5 26. Va5 Fxd6 (Siyah vezirini vermek zorunda kalıyor. Kaçış ya da karşı atak çözüm getirmiyor. 26... Ve6 27.Fxe7 Vxe7 28.Af5 +-) 27.Kxd5 Axd5 28.Af5 Fe5 29.b3 Kc2 30.Fxe4 Kxe2 31.Va6 Şd7 32.Vxa7+ Fc7 33.Ff3 Kd2 34.Ad4 Şd6 35.Axc6 Fb6 36.Vb7 Siyah terk etti. 1-0 Bu talihsiz yenilgi, turnuvanın seri başı Öz-türk'ü beşinci sıraya gerilettili.

mustafayildizbd@gmail.com

15. YY. ELYAZMASINDA SATRANÇ SAYFALARI

1427 yılında Bedr-i Dilşad b. Mehmet b. Oruçgazi b. Şaban tarafından yazılan ve Sultan II. Murad'a sunulan Murad-name adlı ansiklopedik kitapta 18 sayfa satranca ayrılmıştır. Bu sayfalarda yandaki örnek benzeri açılış , problem, etüt ve kombinezon konuları bulunmaktadır.

Siyah oynar kazanır. (Es- Suli ve El-Adli, 9.yy.) 1...Ag5+ 2.Kxg5 Kf6+ 3.Şxf6 Kd6+##

Gönderi: Suat BOZTEPE /SAMSUN

Bize Gönderilen Kitaplardan

Siyavuş'un Ölümü

Simin Dânişver

Büyüyenay
Yayınları

Dünya kültür, sanat ve bilimini derinden etkileyen Fars coğrafyası yeniden doğuşa geçti. Zerdüş, Ömer Hayyam, Binbir Gece Masalları, Sadî, Bostan, Şirazi, Feridüddîn-i Attâr, Samed Behrengi, Sadık Hidayet, Furug iz bırakanlardan. Goethe'den, İngiliz Ajan Getrude Bell'e okuyanı kendine aşık eden İran edebiyatının en yetkin, ilk kadın yazarlarından biri. "Siyavuş'un Ölümü", eleştirmenlerin ittifakla Fars edebiyatının en iyi romanları arasında gösteriliyor. Sanat Tarihi ve Arkeoloji bölümü başkanlığı yapan Dânişver'in kendisi ve romanı, Milli Mücadele'nin önde gelen kadın yazarı Halide Edip Adıvar ve eseri "Ateşten Gömlek"i andırıyor. Roman İkinci Dünya Savaşı'nda İngilizlerce işgal edilen Şiraz'daki siyasi, kültürel ve sosyal hadiseler bir kadının gözünden

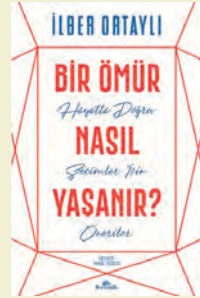
ustalıkla anlatılıyor. Yabancı askerlerin, yerli işbirlikçilerin, vurguncuların, Bolşeviklerin, zalim ve gafil devlet adamlarının ülkenin kaderine ilişkin yaptıkları siyasi hesaplar ve bütün bunlara karşı çıkan bir grup aydınının verdiği mücadele eserin mihverini oluşturuyor. Dânişver edebî yeteneğini bütün kuvvetiyle hissettirdiği bu romanda, edebiyatın gücünün bir örneği olarak emperyalizmin bütün çirkinliklerini, bir ülke için ne anlama geldiğini, bütün ayrıntılarıyla dile getiriyor. "Bu dünyada az sayıda kadın kendi uygun eşini bulma konusunda benim şansıma sahiptir... Birbirini bulan, bir kafeste diğeriyle azığını paylaşan ve bu kafese de birbirleri için

Bir Ömür Nasıl Yaşanır?

Hayatta Doğru Seçimler İçin Öneriler

İlber Ortaylı

Kronik Kitap

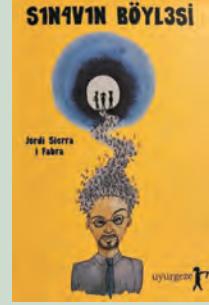
Daaha anlamlı yaşamak için İlber Ortaylı'dan tavsiyeler: "Cesur olun. Kendinizi rahat hissettiğiniz alanın dışında pencereler açın. Farklı dünyalarla ancak böyle tanışsınız.

Ben hep yerimde dursaydım, dünyamı değiştirecek insanları aramasaydım, bugün tanıdığınız ben olmazdım. Bir insanın bittiği an, miskinliğe esir olduğu andır. İnsan, konforundan vazgeçmeyi göze almalıdır. Kendi dünyasını yerinden kendisi oynatmalıdır.” Ortaylı, yediden yetmişe herkesin faydalanacağı, bilge şahsiyetinden ve yaşam tecrübesinden süzülen tavsiyelerden oluşan bir eserle karşınızda. Kitapta, bir insanın, çocukluktan itibaren hayatın hemen her alanında ihtiyaç duyacağı çözümleri nasıl bulabileceğini örnekler vererek anlatıyor. “Herkes kendi talihinin mimarıdır” sözünü hatırlatarak, kendi yolunu çizmenin ne anlama geldiğini tüm kritik noktalarıyla yorumluyor. Bir ömrü hakkıyla yaşayabilmek ve yaşanan her andan tat alabilmek için önce ne lazımdır? İnsan hayatı kaç dönemden oluşur ve her bir dönemde neleri tecrübe etmek gerekir? 15, 25, 40 ve 55 yaşları neden birer eşiktir? İnsan kimden, ne öğrenebilir? Kendi kendini yetiştirmek nasıl mümkün olur? Kişi mesleğini neye göre seçmelidir? Hayata değer katmak için ne tür insanları arayıp bulmak gerekir? Doğru kararları alabilmek için en çok kimleri dinlemek gerekir? En iyi nasıl seyahat edilir; İyi film, güzel müzik, doğru kitap nedir? Hangi temel eserleri dinlemeli, okumalı ve seyretmeliyiz?

Sınavın Böylesi

Jordi Sierra
i Fabra

Uyurgezer
Kitap

Matematikte başarısız mı oluyorsun? Problem çözerken zorluk mu yaşıyorsun? Dahası, kulağa sert gelse de, matematikten NEFRET mi ediyorsun? Matematiği ve macerayı ustalıkla birleştiren İspanyol çocuk ve gençlik edebiyatının saygın kalemlerinden Fabra sayılarının, ipuçlarının ve gizemli olayların peşi sıra koştuğu kitabında matematiğin korkutucu imajını da yerle bir ediyor. Aynı yayınevinden çıkan Yeni Zelanda Çocuk ve Gençlik Romanı Ödülü sahibi Joy Cowley'den, Sadece çocuklar için değil; gençler, anne babalar ve eğitimciler için de etkileyici “Külüstür” romanı okuma sevgisi aşıyor. Cowley, günümüz çocuklarının her geçen gün uzaklaştığı doğal yaşam ve aile bağları gibi pek çok önemli konuyu ustaca işlerken, eğlenceli diliyle, okuru kuşak farklılığı, hoşgörüyü, kardeşlik ve kırsal yaşam gibi temaları düşünmeye davet ediyor. “Duygu Okulu” dizisi ise çocukların duygularını anlama konusunda anne babalar ve öğretmenler için rehber kitaplar sunuyor(...)

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ADEM KARATAŞ, İSTANBUL

Abone Olun Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat sunuyor. Dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız yenilenen abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşacak. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

Öğrencilere
%50
İndirim

Öğrencilerimize yönelik %50 indirimli avantaj kampanyası yeni yılda da devam ediyor. Öğrencilerimiz öğrenci belgelerinin fotoğrafını ileterek bireysel aboneliklerini başlatabilir, %50 indirimli dergilerini bir yıl boyunca her ay düzenli olarak alabilirler.

Bütün Dünya Abone Servisi
Tel-WhatsApp: 0541 725 74 11
E-posta: abonebd@gmail.com

Bütün Dünya

NEVİN ÇOKAY

Sınavına gizlice girip kazandığı akademide Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencisi oldu. Tuvallerini kendisi yapan Çokay, cilt atölyesinden çalışma artığı toz boyları toplayıp, cam üzerinde bezir yağıyla ezerek ürettiği, birbirine karıştırıp yeni renkler edindiği boylarla resim yaptı. Durumu fark eden Bedri Rahmi ve ağabeyi Sabahattin Eyüboğlu ona bir kumaş fabrikasında iş buldu. Kumaş desenleri çizdi. Adalet Cimcoz'un çağrısıyla birlikte film seslendirdi.

Nedim Otyam'ın İstanbul Radyosu'ndaki halk türküleri korosuna katıldı. Yurtdışında konserlere, halk oyunları gösterilerine gitti. İlk sergisini Adalet Cimcoz'un sanat merkezi olan Maya Galerisi'nde açtı. Galerinin yöneticisi Nejat Çokay'la evlendi. Öğrenciler yetiştirdi. Doğayı, insanı, sevgiyi ve sevdayı yansıtan resimlerinde bütünü vermeye, tüme varışa çabaladı. Hep çocuk kaldı. Gözlerindeki irilik, dünyadaki savaşlar, doğa katliamları ile vahşetin çılgınlığına dehşet içinde bakmasındandı.

